

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

NOVI GLAS

CENA 0,93 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

OD OGLEJA DO GORICE

Prav na današnji dan pade 250-letnica ustanovitve goriške nadškofije, ko je papež Benedikt XIV. z bulo *Injuncta nobis* ukinil oglejski patriarhat oziroma ustanovil novo nadškofijo v Gorici, kar velja tudi za ustanovitev nadškofije v Vidmu. S tem se za nas v bistvu začne nova zgodovinska poglavje, ki ne samo v cerkvenem okviru spreminja lice našega ozemlja.

Patriarhat je gotovo zelo častitljiva cerkvena institucija skupno seveda s patriarhovim dostojanstvom. Danes imamo v latinski Cerkvi le nekaj večjih nadškofij s tem naslovom. V Evropi velja to za patriarha v Benetkah in v Lizboni na Portugalskem. Sicer pa je latinski patriarh danes še v Jeruzalemu. Imamo pa v vzhodni katoliški Cerkvi še razne večje samostojne patriarhate (Bagdad), ta naslov pa je še najbolj pomemben v pravoslavnih Cerkvah.

Vrnimo se v Oglej. Tu je starodavni patriarhat obstajal dobro tisočletje. Njegov sedež pa se je kasneje precej selil, tako v Gradež, Čedad in Videm, kjer je tudi v prvi polovici 18. stoletja prenehal. Avstrijski del je prevzela goriška, beneškega pa videmska nadškofija. Med najbolj slavimi patriarhi v Ogleju so bili sv. Pavlin, Popon in Bertrand. S tem se končuje dolgo stoletno in slavno obdobje cerkvene zgodovine v našem območju.

Kdo so bili goriški nadškofje - metropolitni? Naj jih tu najprej naštejemo. To so bili grof Karel Mihael Attems, grof Rudolf Edling, grof Filip Inzaghi (le gradiščanski škof), Jožef Walland, Fran Ksaverij Luschn, Andrej Gollmayr, Alojzij Zorn, kard. Jakob Misia, Andrej Jordan, Frančišek Borgia Sedej, Karel Margotti, kapucin Hijacint Ambrosi, Andrej Pangrazio, Peter Cocolin, minorit Anton Vital Bommarco in sedaj Dino De Antoni. To je vrsta nadpastirjev različnih narodnosti, jezika, duhovniškega stanu, kulture in seveda lastnega gledanja na nadškofijsko vlogo. Po narodnosti so bili v večini Slovenci ali pa mešano nemško-slovenskega porekla.

Goriška nadškofija je danes ostala pomembno cerkveno središče oz. cerkvena pokrajina z metropolitom na čelu. Nekeč je imel goriški nadškof naslov ilirskega metropolita in njegova jurisdikcija je bila zelo obsežna, vse tja do Istre in Kvarnera, na severu oz. zahodu pa prav tako. Ne pozabimo, da je v prvih časih pod oblast goriškega nadškofa metropolita spadala celo škofija Como v Lombardiji ob znanem istoimenskem jezeru. Danes pa je v tem okviru ostal pod njo kot sufragano edino še tržaški škof.

Kaj pa ima Gorica tako zanimivega in privlačnega tudi v cerkvenem okviru? Nadškofijski sedež je kot eden glavnih naslednikov oglejskega patriarhata pomemben tudi v širšem humanem in duhovnem oziru. **STRAN 2**

ANDREJ BRATUŽ

Ljubim jih, te preproste besede
naših kraških kmetov,
ljubim jih, o bolj jih ljubim
od vas, meščanskih poetov.

Kakor da vidim krajino jasno
nad tiho zeleno dolino,
kakor da vidim skale in bore,
ki stražijo to dolino.

Ljubim jih, njih ostro tišino;
kakor raskava roka
vabijo zopet in zopet me tja,
izgubljenega otroka...

SREČKO KOSOVEL, PREPROSTE BESEDE

KULTUREN PROTEST "MOJA PESEM JE MOJ OBRAZ" V TRŽAŠKEM LJUDSKEM VRTU

S PESMIJO IN KULTURO V SRCU!

JURIJ PALJK

V Ljudskem vrtu v Trstu je bila v soboto, 13. t.m., dvojezična kulturna prireditev z naslovom *Moja pesem je moj obraz*, na kateri smo številni Slovenci in Italijani s kulturnim programom protestirali proti oskrnitvi spomenika Srečka Kosovela v Ljudskem parku pred tednom dni.

Če se je kdo pred samim začetkom prireditve še bal, da se nas bo v središču Trsta zbralo premalo, mu je bilo takoj jasno, da bo prireditev spet ena tistih, ki se jih bomo še dolgo spominjali. Tako je tudi bilo, saj smo Slovenci ponovno dokazali, da znamo skupaj nastopiti, ko gre za bistvene stvari, da znamo skupaj in predvsem pa enotno izpričati svojo zavezanost kulturi in tisti sredozemski širini, ki označuje našo omiko in seveda tudi Trst sam, ali, rečeno bolj pravilno: bi ga morala označevati.

In vsakdo, ki je v soboto zjutraj prišel v Ljudski vrt v

FOTO KROMA

Trst, je lahko sam videl, da je šlo za ljudsko zborovanje, na katerem smo Slovenci opozorili mestne oblasti, da smo tudi mi, Slovenci, v Trstu in zato zahtevamo, naj nas in naše simbole spoštujejo, kot sami spoštujemo simbole drugih, ker vemo, da smo sami del širše, najprej tržaške in slovenske, nato srednjeevropske in

potem še svetovne kulture zahodnega razvitega sveta, tistega sveta, o katerem je pisal in vanj verjel naš Srečko Kosovel.

Prav je, da nas je bilo toliko v Ljudskem vrtu, in prav je, da smo se s kratko, a vsebine polno kulturno prireditvijo poklonili Srečku Kosovelu in slovenski besedi, kot

je tudi prav, da smo na glas povedali, da v Trstu smo in bomo ostali, pa čeprav bi nas nekateri najraje najprej potisnili za zidove slovenskega Dijaškega doma s kipom Srečka Kosovela vred in nas nato seveda še poslali po hitrem postopku čez državno mejo.

STRAN 16

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE O SLOVENCIH V GORICI

NAŠA GORIZA 1001-2001

Minulo sredo, 10. t.m., so v sejni dvorani občinske uprave v Gorici predstavili knjigo *Goriza 1001-2001, Slovenci v Gorici, Gli sloveni di Gorizia*, ki jo je izdala Konzulta za vprašanja mestne manjšinske skupnosti pri goriški občini, založil pa Slovenski raziskovalni inštitut SLORI.

Na dobro obiskani prireditvi v stavbi goriške občine je najprej zapel mladinski pevski zbor Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel pod vodstvom Damjane Čevdek, nakar so na dvojezični predstavitvi knjige spregovorili člani slovenske konzulte v Gorici in tudi uredniki pomembne knjige o večstoletni slovenski prisotnosti v mestu.

Predsednik slovenske konzulte v Gorici dr. Damjan Paulin je po pozdravu prof. Lučane Budal povedal, da so imeli

FOTO BUMBACA

v načrtu izdati podobno knjigo že pred veliko leti, a se je goriška občinska uprava odločila za izdajo šele ob tisočletnici prve omembe Gorice, ki je bila lansko leto in je tudi zato pomembna knjiga kot nalašč za

zaključek praznovanj tisočletnice mesta. Zato tudi tak naslov knjige, saj je *Goriza* dobesedna prva omemba goriškega mesta v darilni pogodbi Otona III. izpred tisoč let. Dr. Damjan Paulin je še povedal,

da sta izid knjige o Gorici omogočili tudi krovni organizaciji Slovencev v Italiji, Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza, finančno pa je pomagal tudi Urad za Slovence po svetu in v zamejstvu pri Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije v Ljubljani.

O knjigi *Goriza 1001-2001* je nato spregovoril urednik in tudi pisec enega od esejev prof. Aldo Rupel, ki je povedal, da so se pri slovenski konzulti odločili za dvojezično knjigo o slovenski prisotnosti v Gorici, da pa so zavestno dodali tudi povzetke v furlanskem in nemškem jeziku, vseh jezikov goriškega mesta torej, in seveda tudi v angleškem zaradi mednarodnega pomena knjige, ki hoče biti trajen doprinos k slovenski prisotnosti v Gorici.

Knjiga je bila natisnjena v slovenski tiskarni v Gorici Grafica Goriziana, oblikoval jo je Ad Work Studio sas iz Gorice.

JUP / STRAN 6

Komisija zgodovinarjev

V Gradišču kritično
o delu slovensko-italijanske komisije
zgodovinarjev.

(stran 7)

03 Breda Susič / pogovor
"KLJUB OGORČENJU JE BIL DANES LEP DAN!"

04 goriški nadškof msgr. Dino De Antoni
250-LETNICA KRŠČANSKEGA OZNAJENJA

06 Iva Koršič
PREMIERA SSG / TEMAN POGLED V GLOBOČINE DUŠE

13 Marjan Drobež
PREPRIČEVANJE JAVNOSTI ZA PRIDRUŽITEV NATU

16 Danijel Devetak
JAKO STARA VAS...

NA RAZPRAVI O OSEBNIH IZKAZNICAH V DRŽAVNEM SVETU BO BRUGGER ZASTOPAL SSK

V kratkem naj bi v Državnem svetu v Rimu prišlo do razprave o umestnosti t.i. Scajlovega odloka v zvezi z osebnimi izkaznicami v Dolini, Devinu-Nabrežini, Zgoniku in na Repentabru. Kot znano, je italijanski notranji minister Claudio Scajola pred časom izdal odlok, ki dopušča možnost izdajanja enojezičnih oz. italijanskih osebnih izkaznic v omenjenih občinah, v katerih so v veljavi edinole dvojezične, italijansko-slovenske izkaznice. Odlok je do 22. maja zamrznilo Deželno upravno sodišče Furlanije-Juljske krajine, ki je ugodilo prizivu Slovenske skupnosti. 22. maja bi moralo DUS razpravljati in dokončno odločiti o tem vprašanju, med tem časom pa sta se italijansko notranje ministrstvo in tržaška prefektura pritožila na Državni svet proti odločitvi upravnega sodišča.

Državni svet bi moral o vprašanju osebnih izkaznic, kot že rečeno, razpravljati v kratkem, prejšnji teden pa se je izvedelo, da bo v tem okviru stališča SSK zastopal državni poslanec Južnotirolske ljudske stranke (SVP) Siegfried Brugger. Ta je namreč podpisal spomenico, ki jo bo slovenska stranka predložila na obravnavi v Državnem svetu, s tem pa je še dodatno potrdil bližino in sodelovanje, ki ga vežeta na SSK oz. sodelovanje, ki obstaja med slovensko stranko in SVP.

S 1. STRANI

OD OGLEJA

Sam Oglej pa je še danes v goriški nadškofiji. V Gorici so se vedno stikale narodnosti, prepletali so se jeziki. Že prvi nadškof K. M. Attems je znan po tem, da je vsem svojim vernikom vedno pridigal v njih jeziku (Slovenecem, Furlanom, Italijanom, Nemcem). To se je bolj ali manj ohranilo tudi danes. V Gorici je že od dobe prvega nadškofa obstajalo znano centralno bogoslovno semenišče, ki je kasneje preraslo v pravo teološko fakulteto. Prvi nadškofje so itak vsi znali tudi naš jezik ali, kot že rečeno, bili slovenskega rodu. Ta tradicija se je nato pretrgala nekje v sredi 20. stoletja, ko so zlasti po prihodu Italije po prisilnem odstopu zadnjega slovenskega nadškofa F.B. Sedeja nastopili izključno italijanski nadpastirji.

Da bi to poslanstvo Gorica še nadalje ohranila, si gotovo vsi iz srca želimo.

NEPRIJETNA ZGODOVINSKA DEDIŠČINA

ČEŠKA, EU IN BENEŠEVI ODLOKI

ALOJZ TUL

Češka je skupno s Slovenijo, Madžarsko, Slovaško in Poljsko v prvi skupini držav, ki bi morale biti sprejete v Evropsko unijo v prihodnjih dveh letih, tako da bi lahko sodelovale že na prihodnjem volitvah za evropski parlament leta 2004. Tudi zadevna pogajanja so že precej napredovala, kar stalno zatrjujejo razni evropski predstavniki. Od časa do časa pa se pojavljajo pomisleki, češ da bi nekatere od omenjenih kandidatov morale še prej uskladiti svojo notranjo pravno ureditev, ki izvira iz medvojne ali povojne časa. Tako, recimo, določeni politični krogi v Avstriji zahtevajo, da mora Slovenija odpraviti t.i. sklepe AVNO-ja iz leta 1944 o podražavljenju imetja državljanz tretjega rajha in vojnih zločincev. Predstavniki begunskih organizacij sudetskih Nemcev pa pritiskajo na evropske kroge, naj od Češke zahtevajo preklic t.i. Beneševih odlokov iz 1944 in 1945 o izselitvi nemškega prebivalstva iz Češko-slovaške in odvzemu njihovega premoženja, preden jo sprejmejo v Evropsko unijo.

Poglejmo, za kaj pravzaprav gre, upoštevajoč namreč "grozljive izkušnje, ki so jih imeli Čehi in Slovaki s pripadniki nemške in madžarske manjšine, kateri so postali ubogljivo orodje pri nacistični uničevalni politiki zoper češki in slovaški narod", je vlada sprejela ukrepe, ki so predvideli podelitev češkoslovaškega državljanstva le določenim osebam nemške in madžarske narodnosti. Vsi drugi so ostali brez državljanstva oz. izgubili češkoslovaško državljanstvo. Poseben dekret govori o odvzemu premoženja Nemcem na Češko-slovaškem. Določili so jim, kaj lahko vzamejo s seboj. Vse drugo njihovo premoženje bo uporabljeno za povrnitev škode, ki jo je Češko-slovaški republikli povzročila nacistična Nemčija. V petih letih morajo zapustiti češkoslovaško ozemlje.

Na temelju omenjenih ukrepov je po drugi svetovni vojni moralo zapustiti ozemlje obnovljene Češko-slovaške okrog tri milijone Nemcev. Pojav

odraža splošno povojno vzdušje do nemško govorečega (manjšinskega) prebivalstva tudi iz vzhodnih in jugovzhodnih evropskih držav. Računajo, da je bilo v duhu tedanjega časa pregnanih več kot dvanajst milijonov pripadnikov nemške narodnosti iz Poljske, Češko-slovaške, Madžarske, Jugoslavije, Romunije, Bolgarije, Sovjetske zveze in baltških držav.

Nemčija in Češka sta leta 1996 s posebno dvostransko spravno izjavo vzeli na znanje, kar se je med vojno in po njej dogajalo med njima, ter se odločili, da zadevnih dogajanj ne bosta pogrevali, temveč jih prepustili zgodovini. S tem dejanjem sta mnogim drugim državam pokazali zgled politične in državniške zrelosti.

Stališče Evropske unije do Beneševih odlokov je stvarno, kar je prišlo do izraza med obiskom evropskega komisarja za širitev Verheugna (na sliki) pretekli teden v Pragi, kjer je po srečanju s češkim premierom Zemanom poudaril, da so dekreti stvar preteklosti, in pojasnil, da Evropska komisija dekretov ne obravnava kot predmet pogajanj med Češko in Unijo.

Češki premier Zeman in evropski komisar Verheugen pa sta v skupni izjavi nedvomno poudarila, da "se Češki pred vstopom v Evropsko unijo ni treba odpovedati Beneševim dekretom, ker gre za povojne ukrepe, ki danes v svoji vsebini in naravi nimajo več zakonskega vpliva na državljanstvo in lastninske pravice".

V Pragi so bili očitno zadovoljni s takšnim stališčem Bruslja, ki ne odpira težkih vprašanj, povezanih s koncem druge svetovne vojne.

V TOREK, 16. APRILA

BLIŽNJI VZHOD

ZAKAJ SPLOŠNA STAVKA?

"Splošna stavka je politično orožje in nima nič skupnega z navadnimi sindikalnimi boji". Tako je milanski dnevnik Corriere della sera označil splošno stavko, ki so jo proglasile vse tri sindikalne zveze (CGIL, CISL in UIL) za torek, 16. t.m. Sindikati, kot znano, odločno nasprotujejo spremembi 18. člena delavskega statuta, po katerem delodajalec ne more odpustiti delavca brez utemeljenega razloga. Za vlado ministrskega predsednika Berlusconi pa je sprememba tega člena ena bistvenih točk celotne reforme trga delovne sile, ki jo je vlada predvidela v svojem volilnem programu in jo baje glasno zahtevajo tudi njegovi partnerji v Evropski zvezi. Berlusconi je svojo namero ponovil tudi sredi prejšnjega tedna, ko je nastopil na zborovanju, ki ga je v Parmi priredila Zveza italijanskih industrijcev. Tu je spet poudaril, da bo po splošni stavki 16. t.m. povabil predstavnike delavcev in delodajalcev na pogajanja o reformi trga delovne sile, prav tako pa je odločno naglasil, da ne bo dovolil, da bi delo vlade zaradi sindikatov "obtičalo v kaki mlakuži", saj ima vlada ne le pravico, temveč tudi dolžnost, da izvaja program, s katerim je nastopila na volitvah in ga je odobrila večina volilnega zbora.

Glavni tajnik CGIL Sergio Cofferati, ki mu marsikdo napoveduje vodilno vlogo tudi v politiki, je Berlusconiju že odgovoril, da so sindikati pripravljeni sodelovati na pogajanjih z vlado, le če ta umakne predlog o spremembi 18. člena delavskega statuta. Zanimivo je, da tudi Zveza industrijcev ne mara novih socialnih napetosti in sporov.

DL / STRAN 16

POWELL POSREDUJE ZA MIR

BREDA SUSIČ

Več kot sto mrtvih Palestincev v spopadih v Jeninu; nov krvavi atentat v Jeruzalemu; nadaljevanje obleganja bazilike Jezusovega rojstva v Betlehemu; spopadi na zasedenih območjih in na izraelsko-libanonski meji; aretacija enega glavnih palestinskih voditeljev, leaderja Fataha na Zahodnem bregu, Marvana Bargutija; nadaljevanje zasedbe palestinskih mest in izraelske vojaške protiteroristične akcije; civilno prebivalstvo brez vode, elektrike, zdravil in osnovnih dobrin. To je okvir dogajanja na Bližnjem vzhodu v zadnjem tednu dni.

K sreči je treba temu dodati diplomatsko misijo ameriškega državnega sekretarja Colina Powella, ki se je srečal tako z izraelskim premierom Sharonom in zunanjim ministrom Peresom, kot - po nekajurni odložitvi zaradi atentata v Jeruzalemu - s palestinskim vodjo Arafatom. Resnici na ljubo Powell zaenkrat ni prišel do nikakršnega oprijemljivega rezultata, saj obe strani vztrajata trdno na svojem: Izrael se ne bo umaknil iz zasedenih palestinskih mest in vasi, dokler ne bo vojska zaključila akcije proti palestinskim teroristom in aktivistom. Pri tem ni zalegel niti Bushov ukaz, naj se vojska takoj umakne. Arafat je pred obiskom Powella eksplicitno in nepreklicno obsodil vse vrste terorizma: to je bil pogoj, da se ameriški sekretar sreča z njim. Vendar je kreis med pogovori ponovil, da je pogoj za pravo prekinitev ognja popoln umik Izraela z zasedenih območij. Izraelske in palestinske zahteve torej niso uskladjive na noben način. Zato ameriškega posredniku ni preostalo drugega, kot da se oprime edine pozitivne ponudbe, ki je prišla z izraelske strani. Sharon je predlagal medkrajevno konferenco, na ka-

tero bi bili vabljeni predstavniki vseh zmernih arabskih sosed, Arafat pa bi se srečanja ne smel udeležiti. Izraelci se namreč ne nameravajo pogajati z njim, ker so mnenja, da je neposredno odgovoren za palestinski terorizem. Reakcije na ta predlog niso bile povsem pozitivne: vodja palestinske pogajalske skupine Erekat je odgovoril, da konferenca brez Arafata enostavno ni pojmjljiva. Evropska in ruska diplomacija pa sta se odzvali negativno, ker ju je Sharon izključil s seznama možnih udeležencev. Ker pa je Arafat sam privolil v udeležbo Palestincev na konferenci, je Powell dokazal svojo diplomatsko spretnost in zbral načelna privoljenja vseh strani tako, da je predlagal, da bo konferenca na ravni zunanjih ministrov, ne pa voditeljev vlad. Tako bi bila izključitev Arafata opravičljiva, obenem pa bi to pomenilo, da bi se vrha ne smel udeležiti niti Sharon. Sicer pa naj bi ta rešitev obveljala le za začetno fazo srečanja, do katerega bi lahko prišlo že čez šest tednov, in sicer nekje v ZDA.

Kljub vsem negativnim vestem (najhuje so ta teden prišle iz Jenina, kjer so predstavniki tiska, rdečega križa oz. rdečega polmeseča nekako potrdili pokol, do katerega je prišlo med obleganjem mesta, čeprav se točnih števil žrtve še ne pozna), se vsi - tako ameriška diplomacija kot predvsem Palestinci in svetovna javnost - nekako trudijo, da bi le izpostavili pozitivne dosežke ameriške mirovne misije. Čeprav so ti dosežki žal minimalni, pa so trenutno res edino upanje za pomiritev. Predvsem pa vliiva upanje ugotovitev, da je Bush vzel neposredno v roke situacijo: Powell bo namreč ostal na Bližnjem vzhodu še nekaj dni in se po obisku v Beirutu, Damasku in Tel Avivu spet srečal s Sharonom in tudi z Arafatom.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

BETLEHEM NIKDAR NE BO OMAHNIL

Betlehem nikdar ne bo omahnil, o tem ne more biti dvoma. V njem je zaživelo večno življenje, v njem nenehno utripa večno sporočilo, ki se iz dneva v dan, iz stoletja v stoletje podarja ljudem. Vsem ljudem, kar jih je bilo, jih je in kar jih kdaj bo. Kako bo slej ko prej zmagala ljubezen in bo sovraštvo odmrlo! Kako so vsi ljudje svetost, kot je sveto življenje! Vsi ljudje, vsi narodi, vsak prav vsak posameznik, vsi so enkratni, nepogrešljivi in rojeni, da pomagajo ustvariti lepši svet. Tako govori Betlehem in nobena stvar ga ne bo mogla nikdar v tem njegovem sporočilu utišati, Betlehem ne bo nikdar svojega sporočila preklical in zatajil, nikdar.

Nikdar ne bo pristal na razloge, zaradi katerih se človek dvigne zoper človeka. Nikdar ne bo pristal na razloge, zakaj človek izključuje drugega človeka. Nikdar ne bo pristal na razloge, zakaj se človek ne more sporazumeti s sočlovekom. Nikdar ne bo pristal na razloge, zakaj naj bi bila ljubezen do bližnjega tako neizmerno težka in menda celo neuresničljiva. Betlehem ne bo nikdar pristal na razloge, zakaj naj ne bi bilo možno dogovarjanje. Nikdar ne bo pristal na razloge, da je govorica sovraštva nujna in močnejša od ljubezni do bližnjega. Nikdar ne bo pristal na razloge, zakaj je govorica sile edina, ki se zdi od časa do časa v tem svetu sploh možna. Nikdar ne bo pristal na razloge, da je človek človeku nasprotnik, da je človek človeku v neznosno breme. Nikdar ne bo pristal na razloge, da so razlike v spolu, v narodu, v državi, v

civilizaciji in veri nevarnost in ogrožanje drugega. Nikdar ne bo pristal na razloge, da obstaja sploh kakšna govorica, ki bi bila za človeka in vse ljudi srečnejša, kot je to le govorica ljubezni. Govorica ljubezni, ki ni nikoli jaz sam, ampak je sočlovek, je moj bližnji. Na tem odresujočem zakonu stojijo nebesa in svet bo obstal samo na njem, namreč na ljubezni, ki se prične tedaj, kadar živim za sočloveka, za bližnjega, in to prav tistega, ki je od mene najbolj različen in najbolj drugačen.

Zato Betlehem nikdar ne bo omahnil, čeprav bo še tako bičan in napadan, preizkušan in preziran. Betlehem nikdar ne bo omahnil, čeprav se bo zdelo, da je poražen. Nikdar ne bo omahnil, ker ne živi zase, ampak za druge in ves čas neutrudno oznanja človeku in vsem ljudem, naj vendar prepoznamo pot do svoje sreče. Naj torej opustimo vse svoje mrznje, vsa svoja preletstva. Betlehem nikdar ne bo omahnil, dokler ga človek končno ne bo vendar zaslisljal in segel v roko drugemu človeku, ker prav to hoče Betlehem: da človek njegovo sporočilo prepozna, ga osvoji in uresniči, da se odloči za ljubezen, za mir, da se odloči za ljubezen in mir prostovoljno, odkrito in iz srca, to hoče Betlehem. In dokler se človek za ljubezen in mir ne bo zares in iskreno odločil, bo klical nase sovraštvo. Ko pa bo sprejel vase vse ljudi kot dih svoje lastne sreče, bo odresen, kot je bilo za večno obljubljeni prav v Betlehemu.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA 42€, SLOVENIJA 46€

INOZEMSTVO 62€, PRIORITETNA POŠTA 83€

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

POGOVOR Z NEKATERIMI UDELEŽENCI SHODA V LJUDSKEM VRTU

"KLJUB OGORČENJU JE BIL DANES LEP DAN!"

BREDA SUSIČ

Rože: vrtnice ali nageljni - okrašeni z rožmarinom ali trakcem s slovenskimi barvami. Za tiste, ki niso vedeli, kje v Ljudskem vrtu stoji Kosovelov spomenik, v soboto, 13. aprila, ob 11. uri ni bilo težko najti poti. Dovolj je bilo, da so sledili otrokom, mladim in starejšim z rožami v rokah. Trenutek zbranosti, ki sta ga v odgovor na oskrnitev Kosovelovega kipa priredili krovni organizaciji Slovencev v Italiji, Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza, je v center Trsta priklical množico ljudi vseh generacij, vseh poklicev, idej in celo različnih narodnosti. Zeleli smo zabeležiti razpoloženje teh ljudi, od najmlajših do starejših, zato smo jih nekaj nagovorili in jih prosili, da nam povejo, kako so reagirali ob novici o oskrnitvi, zakaj so prišli na kulturno manifestacijo in kakšne vtise bodo odnesli iz Ljudskega vrta.

FOTO KROMA

Franc Ana in Tea Batagelj

Slavica Bandi

Edvin Forčič z ženo in hčerko

Veronika Sancin

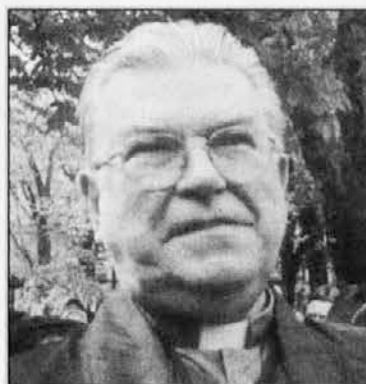
Andrej Černic

Mitja Tretjak

v tržaški škofiji: "Jaz sem danes tukaj, ker sem ogorčen nad tem, da se omalovažujejo simboli. Še posebno ta teden sem v nekem smislu žalosten - in to kot kristjan, ker so v Strunjanu ponižali krščanske simbole in ker so tukaj, v tem vrtu, ponižali slovenske simbole. Torej kot kristjan in kot Slovenec želim pokazati, da to ne pelje v nobeno boljše bodočnost, ampak si moramo prizadevati predvsem za medsebojno spoštovanje in medsebojno upoštevanje."

V trenutku, ko smo zaključili intervju, je monsinjorja Vončina v italijanščini nagovorila gospa, ki se je z grenkobo spominjala, kako je pred šestimi leti, ob njegovi postavitvi, blagoslovil Kosovelov spomenik. Gospa RITA CORSI je časnica tednika Vita Nuova in je pristala, da tudi nam izra-

Msgr. Franc Vončina

zi svoje obžalovanje za hudo oskrnitev slovenskega simbola: "To sonce, ki je pokukalo po dežju, mi vliva upanje, da bodo prišli boljši časi. Tako

množična udeležba posebno mladih generacij, Slovencev in Italijanov, ta tako kompaktna in spoštljiva prisotnost tu, v Ljudskem vrtu v tem trenutku sprave po hudem nasilnem dejanju proti kipu pesnika iz naših krajev, ki je počastil slovensko in - rekla bi - univerzalno kulturo, vse to me navdaja z upanjem na boljše čase. S svojo prisotnostjo si tudi sama prizadevam prav za to."

Mladih, o katerih je govorila gospa Rita, je bilo okrog nas res veliko. Nagovorili smo skupino višješolcev in univerzitetnih študentov. VERONIKA SANCIN, dijakinja tretjega letnika klasičnega liceja iz Trsta, je bila zelo prijazna in iskrena. Razložila nam je, kje se skriva razlog, da je bila prisotnost višješolcev na tokratni manifestaciji tako visoka: "Prišelji so nas

profesorji! Najprej je bilo mišljeno, da bodo priredili dijaško zborovanje. Vendar ga potem niso, ker so vedeli, da bi se tako večina dijakov po poti ustavila po barčkah... Zato so profesorji odločili - in vsi so se strinjali s tem - da nas spremijo, in tako je bilo, kot če bi šli na kako predstavo... Na vsak način, tudi če bi nas na manifestacijo ne spremlili, pač pa bi se sama odločala o tem, če priti ali ne, bi se odločila, da pridem. Če na manifestacijo ne gremo mi, ne vem, kdo bi lahko šel. Nekatere moje prijateljice so rekle, da je vseeno, če one so ali jih ni. Jaz pa mislim, da, če bi vsi rekli tako, potem ne bi bilo nikogar. Zaskrblja me, ker je prišlo do tega vandalskega dejanja: v Trstu se je že zdelo, da se je situacija umirila, sedaj pa, ko je prišla desnica na oblast, to vandalsko dejanje ni bilo edina stvar, ki se je zgodila. Celo v pubu pri Borisu, kjer se zbiramo mladi, se je že za pust zgodilo, da so menda neki nestrpni vrgli močno petardo... Vse to se mi ne zdi prav!"

V primeru oskrnitve Kosovelovega spomenika pa ni šlo za napad le na Slovence iz Trsta, pač pa na celotno zamejsko skupnost. To so potrdili tudi nekateri udeleženci manifestacije, ki so prišli z Goriškega. Med temi smo za komentar prosili ANDREJA ČERNICA, študenta novinarstva iz Doberdoba: "Udeležba je dobra. Prišlo je dosti več ljudi, kot sem pričakoval. Kot se pogostokrat zgodi, je bilo predstavnikov goriške pokrajine manj, jaz pa sem prišel, ker mislim, da se to ne tiče samo Tržačanov, niti ne samo Slovencev. Tiče se širšega pojma, kot je svet kulture, svet poezije: to, da nekateri getizirajo kulturo, ki prihaja iz določenih krogov - ne glede na to, s katere strani prihaja - je po mojem vredno obsodbe. To, da se nekdo udeleži manifestacije, je znak, da podpira odprtost kulture naših krajev in priznanje kulturne veličine Srečka Kosovela, ki je pesnik evropskega in svetovnega formata."

MITJA TRETJAK, študent multikulturnih ved iz Križa: "Čeprav bi lahko to bilo samo osamljeno vandalsko dejanje, se taki dogodki ponavljajo: zato ne morejo ostati vsi samo enkratna vandalska dejanja. Mislim, da je prav, da smo kaj naredili, da smo dvignili svoj glas, in vidim, da se je tukaj zbralo precej ljudi in to me veseli. Tudi mladih je zelo dosti, predvsem po zaslugi šol, ker so prišli vsi skupaj po pouku. To se mi tudi zdi lep trenutek državljanke vzgoje in tudi narodnostne vzgoje, ki v šoli včasih ne najde svojega pravega prostora."

O oskrnitvi se v minulih dneh ni govorilo samo v šolah, pač pa tudi na delovnih mestih, po domovih, v družtvih. Profesorica v pokouju SLAVICA BANDI iz Trsta je že teden pred manifestacijo po zaključku Košutovega večera v Peterlinovi dvorani izrazila svoje ogorčenje na zelo učinkovit in pretresljiv način, ko je rekla: "Najprej poderejo kip, potem pa... kdo ve?? Začne se pri simbolih...". Gospo Slavico smo seveda srečali tudi na trenutku zbranosti, ko je takole opisala svoje razpoloženje: "Sem zaprepadena. Ogorčena. In delno - prav na dnu srca - se mi je utrnula misel, da je navsezadnje čudno, da se ni že prej zgodilo, ker smo vajeni, da je naš Trst popačen z raznimi napismi proti Slovincem, ki jih tako malomarno imenujejo "sciavi". In zato sem posebno zadovoljna, da je bil spomenik danes, ko je bil spet postavljen na svoje mesto, počaščen s primernimi govori in z veliko prisotnostjo ljudi, da je bil počaščen s slovensko himno v Ljudskem vrtu in da je Kosovelova pesem zazvenela v najbolj plemeniti obliki. Zato mislim, da je danes - kljub vsemu ogorčenju, kljub vsem težavam, ki ostajajo, kljub vsem pomanjkljivostim v odnosih, ki se morajo nujno izboljšati, lep dan."

3

ČETRTEK,
18. APRILA
2002

POSLANICA OB 250-LETNICI GORIŠKE NADŠKOFIJE

250-LETNICA KRŠČANSKEGA OZNANJEVANJA

NAD STRUNJANOM

OB ZAŽIGU KRIŽA

Predragi, dne 18. aprila bomo proslavili 250-letnico ustanovitve naše nadškofije. Dogodek pripada ključnemu prehodu evropske zgodovine in je zajet v razsvetljenski reformizem 18. stoletja.

Začetek nove krajevne Cerkve (18. april 1752) je sovpadal z uradno ukinitvijo oglejskega patriarhata, ki mu je starodavno izročilo pripisoval apostolske začetke. Vendar bivanjski patriarhat ni prenehal, kajti se je nadaljevalo veliko in bogato cerkveno izročilo, ki se je bilo razvilo na tem evropskem križišču.

Rojstvo nove goriške nadškofije sta narekovali potrebi evangelijskega oznanjevanja in pastoralne duhovne oskrbe, ki so ju ovirale tako pomanjkljiva cerkvena organizacija kakor močne napetosti mednarodne politike. Če se izrazim s trditvijo tedanjega papeža Benedikta XIV., Lambertinija, "se je nadškofija rodila iz skrbi, ki jo narekuje naša dolžnost, da se poskrbi za tolike uboge duše, prepuščene sramotnemu življenju". To pa, kot sem omenil, ni prekinilo dolgega oglejskega izročila.

Zavedajoč se te zgodovine, s proslavo 250-letnice nadškofije želi naša krščanska skupnost potrditi oziroma dalje razvijati izvirne poteze prejšnjega izročila in v luči le-tega povzemanj ustrezne prijeme za vzgojo vere v bivanjski povezanosti s pozitivnimi in zapletenimi trenutki človeške zgodovine.

Z razgledanostjo in z vero prvega nadškofa, grofa Karla Mihaela Attemsa, moramo s prodornim srčnim pogledom motriti našo družbo. Morda

bolj kot tedaj doživljamo dramo zbežanosti, ker ne vemo ne kako ne kam znotraj stvarnosti, ki postaja vedno bolj nema. To nas utegne navdati z nostalgijo po preteklih časih in z voljo, da obrnemo hrbet sedanjim zgodovinski stvarnosti ter ostanemo, kakor nekdanji Izraelci ob bregovih babilonskih rek, pri spominjanju sija jev nekdanjih časov. Zvestoba ustanovitvenim izvirom je prej zadeva prihodnosti kakor preteklosti. Letos smo se v "aggiornamentu" trudili, da bi ponovno odkrili svojo istovetnost. Pri tem nas ni vodila kaka historiciistična skrb, da bi ponovno opisovali in pripovedovali o včerajšnji slavi, marveč le bivanjska želja, da razmislimo in si ustvarimo novo zavest o poklicanosti Cerkve, ki je postavljena na mejo oziroma predstavlja prehod med slovanskim in latinskim svetom. To trdimo, ker smo prepričani, da je pristna duhovna dediščina vedno dinamična, saj ne le razkriva pogleda na kak del preteklega obdobja, marveč tudi navdihuje sedanost in vliva pogum za načrtovanje in gradnjo prihodnosti.

To, kar nas mora danes izživati, je, da smo verni v tem trenutku zgodovine, in sicer v svetu, ki ga povsem ne poznamo. Rad bi vas v tem pogledu spomnil na nekatera "znamenja časa", ki nas danes posebej izzivajo. Naj vas najprej opozorim na odgovornost, ki pripada kristjanom pri gradnji nove Evrope. Ravno 18. aprila, ko se bomo v goriški stolnici zbrali s številnimi nadpastirji in predstavniki Cerkve, ki so povezane z zgodovino naše škofije, se bodo srečali voditelji

drugih Cerkva stare celine z namenom, da nudijo pomemben doprinos k udejanjanju nove evropske istovetnosti.

Poblizje se nas dotika razširitev Evropske zveze s pristopom Slovenije, saj se bo odpravila nenaravna mejna črta, ponovno se bodo odprle poti, ki so bile prekinjene, razširile se bodo steze, po katerih smo se le plaho napotili.

Naše skupnosti so poklicane, da se zaupno ponovno vrnejo na nekdanje poti v zavesti mednarodne poklicanosti, da doživljajo občestvo v Kristusu v pristnem ovrednotenju jezikovne in kulturne raznolikosti.

Tudi porast migracijskih tokov iz revnejših dežel postavlja pred oči naše škofijske skupnosti neslutene scenarije. Le-ti zahtevajo izvirne rešitve, vsekakor ne takšnih, ki bi jih narekoval strah in se omejevale zgolj na asistencializem. Treba je širokopoteznih političnih in kulturnih odgovorov, kajti pripraviti se moramo na prihodnost, ki

bo neizogibno multietnična in tudi multireligiozna.

Razvoj nekaterih fakultet tržaške in videmske univerze je napotil in bo še vodil v Gorico nove človeške in kulturne energije, ki jih bo treba na široko upoštevati. Tudi krajevna Cerkva bo morala s posebnim prisluhom slediti vprašanjem, ki jih postavlja vseučiliško oblikovanje mladih in znanstveno raziskovanje, ter podpirati perspektivo, da postaneta mesto in škofijsko ozemlje nekaj laboratorij za preučevanje in udejanjanje pravičnosti in miru na našem nemirnem planetu.

Poklicani smo, da pogumno udejanjimo, kar nam je jasno. Prihodnost bo izkustveno potrdila prenavo, ki jo je Škofijska sinoda začrtala. Realizirati jo želimo s sodelovanjem in soodgovornostjo vseh sestavin našega škofijskega občestva. Le-to naj bo posebna skupnost, ki "služi" udejanjanju evangelija v zgodovini in se bliža slehernemu človeku s sporočilom ljubljene in upanje. Po velikem jubileju vesoljne Cerkve, po proslavah 1000-letnice prve dokumentirane omembe Gorice in Solkana, praznujemo končno tudi spomin prvega četr tisočletja goriške nadškofije. "Zrli smo v čuda Božje ljubezni". Sedaj je čas, da se z novo zavestjo zazremo v pričevanje, ki nas čaka.

Zberimo se 18. aprila v naši stolnici, da izrečemo svojo zahvalo vsem, ki so nam v dobi 250 let ohranjali vero in nam jo posredovali, in se jasno obvežemo, da bomo nadaljevali z oznanjevanjem evangelija v svetu, ki se spreminja.

+ DINO DE ANTONI
NADŠKOF METROPOLIT

Pred dobrim tednom je slovensko javnost in še posebej slovenske in ne samo slovenske vernike presenetila, razburila in globoko užalila vest, da sta v krajinskem parku nad Strunjanom dva samozvana umetnika zažgala križ, ki tam stoji že stoletja, tja pa so ga postavili mornarji v znak hvaležnosti in kot simbol svojega trdega dela na morju. Po poročanju očitcev je sedaj križ nad Strunjanom hudo poškodovan in bo potrebno na njegovo mesto nujno postaviti novega.

Napisali smo, da je šlo za dva samozvana umetnika, ki sta zažig križa dolgo načrtovala, ga tudi medijsko razobnala; vsaj tako dobro sta to storila, da je bila zraven tudi televizija, ki je samozvani kulturni dogodek tudi posnela. Neverjetno je tudi to, da ga je potem v kulturnih poročilih prenašala slovenska televizija kot kulturni dogodek. Jasno je, da so sledile polemike, protestna pisma in ogorčenje ter občutek sramote nad tem početjem. Tudi slovenska Cerkva se je oglasila s protestno noto.

Dejstvo pa je, da je bil dogodek storjen, da sta lahko dva samozvana umetnika to storila in to kljub temu, da je več ljudi vedelo za njun načrt. Nismo pristojni in ne merodajni, da bi na tem mestu ugotavljali, če sta se omenjena človeka prekršila tudi proti slovenski kulturni dediščini, katero sta z zažigom strunjanskega križa gotovo uničevala, kot tudi nismo nujno klerikalci, če brez nepotrebnih ovinkov zapišemo, da gre

SPRAVNO BOGOSLUŽJE PO POŽIGU KRIŽA

Župnija Marijinega prikazanja v Strunjanu vabi na spravno bogoslužje, ki bo **nedeljo, 21. aprila, ob 16. uri** v cerkvi Marijinega prikazanja v Strunjanu. Bogoslužje bo vodil koprski škof msgr. Metod Piriš.

za sramotno in vseh Slovencev nevredno dejanje, ki je lahko zares povod za netenje verske nestrpnosti in še česa hujšega, saj vemo, kako je, ko se posega z uničevanjem simbolov na duhovno raven vsakega človeka! Tudi zato se pridružujemo tistim, ki obsojajo tako dejanje, ker smo tudi mi mnenja, da se morajo vsi simboli in zato tudi krščanski simboli varovati, spoštovati, imeti do njih odnos demokratičnega in svobodnega človeka, ki se zaveda, da njegova svoboda ne pomeni in mu ne dovoljuje poseganja v svobodo drugega. Prav zato omenjeno dejanje nima ničesar skupnega z umetnostjo, ker je najvišja svoboda izražanja, mišljenja in udejevanja v umetnosti prav tako podrejena tisti svobodi, ki ne posega, ne žali in ne omejuje svobode drugega.

Navidez zapletena misel je zelo jasna vsakomur, ki ima v sebi še neko lestvico vrednot, na katerih še vedno stoji vsaka svobodna in demokratična družba, kar bi Slovenija gotovo rada postala, in to tudi zato, ker bo kmalu vstopila v Evropsko unijo, predvsem pa zato, ker smo Slovenci del evropske civilizacije, kulture in omike, ki ima svoje trdne temelje prav gotovo tudi v krščanskem izročilu. Preprosto povedano: kristjani imamo vso pravico zahtevati, da se naši simboli, in križ je gotovo naš največji simbol!, spoštujejo, kot smo dolžni sami spoštovati simbole drugih.

Tudi zato smo pripadniki narodne manjšine v Italiji izjemno občutljivi na simbole, kot se je pokazalo nedavno, ko so oskrunili simbol naše narodne identitete, kar sta Srečko Kosovel in njegova poezija. Tudi zato brez lažnega sprenevedanja zapišemo, da gre pri zažigu križa nad Strunjanom za sramotno in Slovencev nevredno dejanje, ki žali tako verne kot neverne ljudi!

JUP

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

4. VELIKONOČNA NEDELJA, NEDELJA JEZUSA, DOBREGA PASTIRJA, 39. SVETOVNI MOLITVENI DAN ZA DUHOVNE POKLICE

"Rešite se iz tega pokvarjenega rodu!" (Apd 2, 40).

"Tvoja palica in tvoja gorjača sta mi v tolažbo" (Ps 23, 4).

"Saj je na svojem telesu ponesel naše grehe na les" (1 Pt 2, 24).

"Jaz sem vrata za ovce" (Jn 10, 7).

Katoličani po širnem svetu danes zaupno in enodušno dvigamo molitve zahvale in prošnje za duhovne poklice, kakor je Jezus naročil (Mt 36-38). Sam jih posreduje Očetu.

Nič nas ne moti prispevka pastirja, ki velja za Jezusa, ne beseda ovce, s katero je Jezus označil nas. Čeprav nihče ne bi rad veljal za neumno ovco, je vendarle Jezus ne samo pastir, marveč obenem tista ovca ali jagnje, ki je krotko in zavestno, povrhu še nedolžen, sprejel nase sramoto križa. Kajti bil je zaklan zaradi nas in zaradi naših grehov, tudi najbolj ostudnih, kot so umor po mučenju in skrajno ponižanje zlasti žensk, otrok in nemočnih, ki se ne znajo braniti.

Sv. oče Janez Pavel II. odkrito piše: "V tem času nas kot duhovnike najgloblje pretresajo grehi nekaterih naših sobratov, ki so izdali milost posvečenja s tem, da so popustili najhujšim izrazom skrivnosti zla (mysterium iniquitatis) v svetu. Tako nastajajo usodna pohujšanja, ki imajo za posledico, da pade temna senca suma na vse druge zaslužne duhovnike, ki svoje služenje izvršujejo pošteno, dosledno in včasih s herojsko ljubeznijo... z ljubeznijo sprejememo skrivnost križa (mysterium Crucis) in si bolj prizadevamo za uresničevanje svetosti. Moliti moramo, da Bog v svoji previdnosti prebudi velikodušen razcvet v srcih v prid ideala po-

polne podaritve Kristusu, ki je podlaga duhovniškega služenja" (Pismo J.P. II. duhovnikom za veliki četrtek 2002, 11). Duhovnik, redovnica in redovnik naj bodo priče Jezusovega vstajenja, toda tistega Jezusa, ki je trpel in umrl na križu.

Izajja takole govori o božjem služabniku: "Bil je mučen ... in ni odprl svojih ust, kakor jagnje, ki ga peljejo v zakol in kakor ovca (Iz 53, 7).

Odlika za duhovni poklic ni posebnost v družbi ali privilegij, priljubljenost za čast ali za vladanje nad drugimi, ni dobiček, marveč je v tem, da poklicani sme trpeti s Kristusom: "Vam je bilo namreč dano ne samo, da v Kristusa verujete, ampak da zanj tudi trpite" (Flp 1, 29). Sv. Pavel še piše: "Da bi spoznal njega in moč njegovega vstajenja ter delež pri njegovem trpljenju, pri tem pa postajam podoben njegovemu smrti, da kako pridem do vstajenja od mrtvih (Flp 3, 10-11). In: "Je postal pokoren vse do smrti, in sicer smrti na križu" (Flp 2, 6-11).

Jezus ob materi Zebedejevih sinov poudarja služenje (Mt 20, 26-28). Molitev za duhovne poklice naj bo torej najprej za vredno služenje. To pa vsebuje trpljenje. Saj tudi zakonca uresničujeta zakon le, če živita drug za drugega v potrpežljivosti.

Toda življenje ni za križ, četudi ga redke duše živijo v veselju. A nihče ne uide preizkušnji, trpljenju, križu. Računati je torej treba z dejstvom križa. Jezus, naš zgled, ga je doživljal ves čas pred velikim petkom. Judje ga namreč niso sprejeli, niti sorodniki, ne rojaki v Nazaretu (Mt 13, 57; Lk 4, 28-29). Doživljal je prezir in sramotenje, celo ubiti so ga skušali. Zmerjali so ga, češ da je obesen, nor, prijatelj cestinarjev in grešnikov, da je požrešneš in pijanec (Mt 11, 19; Jn 7, 20; 10, 20, 21). Zasluži samo eno: smrt, popoln odklon. Zlasti zato, ker sam sebe dela za Boga (Jn 10, 33).

Jezus se seveda brani pred takimi očitki, odgovarja na obtožbe, molči pa tedaj, ko ne zaleže nobena pametna beseda (Jn 19, 9).

Duhovnik mora biti podoben Jezusu. Že prerok Jeremija se zaveda, da mora klicati k spreobrnjenju, še prej pa mora samega sebe presoditi. V zavesti svoje grešnosti mora očitati drugim grehe, da se spreobrnejo (Jer 20, 7-13 ter drugje). Jezus se je, čeprav popolnoma nedolžen, ves daroval Bogu za naše grehe. Tudi veliki

duhovnik je v SZ najprej zadoščeval za svoje grehe. Prav tako v NZ duhovnik oznanja Kristusa, ne sebe (Heb 5, 1-10), v spravo za naše grehe.

Pismo sv. očeta duhovnikom lahko obrnemo na zahtevo po svetosti duhovnika, ki naj si jo izprosi ne samo po molitvi celotne Cerkve, marveč tudi po zakramentu sv. spovedi, ki je danes čisto porinjena na rob duhovnega življenja. Vsak kristjan, toliko bolj duhovnik, naj se izpraša in presodi, ali je vreden Gospodovega telesa in krvi (1 Kor 11, 27-29). Cerkev nas namreč uči, vodi, pojasnjuje uporabo pastirske palice, o kateri govori današnji psalm; brani pa nas z gorjačo, kakor npr. David svoji čredo pred levom in drugimi zvermi (Ps 23, 4). Saj hudič hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl (1 Pt 5, 8).

Cerkve mora strniti svoje vrste, da preveri vsak poklic, zlasti tistega za duhovništvo, ki mora ljudi reševati in ne pogubliti. Vedno so žive Jezusove besede o pohujšanju: "Kdor pohujša enega od teh malih, ki verujejo vame, bi bilo bolje, da se mu obesi mlinski kamen na vrat in se potopi v globočino morja" (Mt 18, 6).

Toda poudariti je treba tudi širše pojmovanje duhovni poklic vsakega kristjana, tudi izobrazenca, ker soustvarja javno mnenje, naklonjeno človeku, in ki sloni na Kristusu. Goriški nadškof piše npr.: Razvoj nekaterih fakultet tržaške in videmske univerze je napotil in bo še vodil v Gorico nove človeške in kulturne energije, ki jih bo treba na široko upoštevati. Tudi krajevna Cerkva bo morala s posebnim prisluhom slediti vprašanjem, ki jih postavlja vseučiliško oblikovanje mladih in znanstveno raziskovanje ter podpirati perspektivo, da postaneta mesto in škofijsko ozemlje nekaj laboratorij za preučevanje in udejanjanje pravičnosti in miru na našem nemirnem planetu" (msgr. dr. De Antoni, poslanica ob 250-letnici nadškofije Gorica 1752-18. april - 2002).

Molitev, vztrajnost in trpljenje, očiščenje srca in trdna izobrazba naj pomagajo našemu narodu do globoke prenavo v duhu, da ne bomo zaspali v ničevosti in plehkem indiferentizmu, ki se kadi kakor megla po srcih in vsem javnem življenju.

Izprosimo si duhovnih poklicev, duha služenja, ki se ne straši trpljenja, da se rešimo iz tega pokvarjenega rodu (Apd 2, 40).

RAZGLAŠENI NOVI PRIČEVALCI EVANGELIJA

ŠEST NOVIH BLAŽENIH

Minulo nedeljo je sveti oče Janez Pavel II. ponovno spregovoril o vojnem stanju na področju Bližnjega vzhoda in še posebej v Sveti deželi, kjer krvavemu nasilju ni videti konca. Za pravo vojno stanje namreč v Sv. deželi gre, pa naj sprti strani še tako prepričujeta svet, da gre samo za osamljene spopade.

Papež je tako med molitvijo angelskega češčenja na Trgu sv. Petra v Rimu nagovoril več kot štiridesettisočglovo množico zbranih vernikov, naj molijo za mir v Sveti deželi, in je še posebej molil "za vse tiste, ki trpijo v Sveti deželi, od koder mi prihajajo pozivi z vseh strani. Vsem zagotavljam svojo solidarnost, tako duhovno kot človeško in izkoriščam to priložnost, da vas vabim k molitvi, da bi bili vsi napor, ki so v teku za ponovno vzpostavitev spoštovanja do ljudi in drugih dobrin in za dosego pravičnega in trajnega miru, uspešni!"

Mimogrede se je papež Janez Pavel II. v svojem nagovoru dotaknil tudi praznika katoliške univerze Svetega Srca Jezusovega, kateri je zaželel veliko uspehov pri delu, "saj ta pomembna znanstvena ustanova s tem, da združuje vero in kulturo, nudi celotni družbi pomemben doprinos".

Čisto na koncu svojega nagovora pa se je papež še spomnil tega, da smo minulo nedeljo obhajali tudi praznik, pravzaprav Dan darovanja organov in presaditve človeških organov, in je v ta namen sveti oče tudi dejal: "Želim si, da bi solidarnost mnogih pomenila upanje

za številne bolnike, ki čakajo na presaditev organov!"

Sicer pa je papež v nedeljo povzdignil na čast oltarja šest novih blaženih in tako dosegel že število 1288; toliko jih je namreč v 23 letih svojega načelovanja Cerkev že imenoval za blažene. Pri svojem vodenju Cerkev in evangeljskem delu sledi papež preprosti resnici, da so namreč prav današnjemu svetu in današnjemu človeku potrebni svetli zgledi, in to so po njegovem vsi ljudje, ki so Kristusovo vero izpričali s trpljenjem, morda tudi darovanjem svojega življenja, predvsem pa s svetniškim, zglednim krščanskim življenjem. In zato je tudi v nedeljo sveti oče ponovil, da gre pri novih blaženih za "osebe, ki so premagale težave in strahove in so postale navdušeni in pogumni pričevalci vere pred svetom."

Papež je deloval v nedeljo sveže, odpočito, pa čeprav svojih let in velikih zdravstvenih težav seveda ne more skriti in je prav, da svojega zdravja ne skriva pred svetom. V svetu, kjer se prisega samo na uspeh in zdravje, na mladost in minljivo lepoto, je papež skorajda edini, ki kaže svojo starost, boleznin in človeško minljivost.

Tokrat je papež proglasil za blažene ljudi, ki so vero v Kristusov evangelij izpričevali na različnih področjih, saj je bil novoimenovani Artemide Zatti prvi salezijanski laik, ki ga je papež proglasil za blaženega. Že mlad je Zatti leta 1880 odšel v Argentino, kjer je postal salezijanski brat, ki se je posvetil

bolnim. S kolesom in v bel plašč oblečen je kot bolničar služil do smrti ubogim bolnikom, umrl je l. 1951. Lodovico Pavoni je ustanovil red Otroci Marije Brezmadežne. Rodil se je leta 1784 v Brescii, kjer je postal duhovnik in se posvetil mladim revežem, katerim je poleg študija in poklicne usmeritve skušal poskrbeti tudi pošteno delo in službo. Ustanovil je prvo grafično šolo v Italiji. Imenujejo ga za blaženega in mučenca birokracije, saj je porabil ogromno časa in energij, da je lahko ustanovil grafično šolo leta 1821. Umrl je v Salenu pri Brescii leta 1849. Gaetano Errico se je rodil leta 1791 v Secondiglianu pri Neaplju, kjer je postal učitelj, ustanovil je red Misijonarji Svetih Src. Kot duhovnik je bil izjemno svetnik, umrl je leta 1860. Luigi Variara (1875-1923) je bil ustanovitelj redovnic, ki so pomagale obolelim za gobavostjo, v času življenja je bil zasmevan in preganjan. Maria del Transito de Jesus Sacramentado (1821-1885) je prva blažena Argentinka, ustanoviteljica franciskanskega reda za misijonarke, ki se posvečajo revnim in ubogim. Maria Romero Meneses (1902-1977) se je rodila in umrla v Nikaragvi, delala pa je v Kostariki. Pomagala je revnim otrokom, ustanovila izjemno število oratorijev za otroke, nekateri jo hočejo za zavetnico Srednje Amerike.

Novi blaženi so s svojim življenjem pričali o krščanski veri, saj so svoje življenje posvetili najrevnejšim.

JUP

SVETNIK TEDNA

19. APRIL

SILVESTER ČUK

LEON IX., PAPEŽ

Leta 1054 je prišlo do razkola med grško in rimsko, vzhodno in zahodno krščansko Cerkev, ki ga je povzročila različna miselnost in različne politične razmere na obeh straneh. Neposredni povod za to usodno ločitev so bile razne "drobnarije". Carigrski patriarh Mihael Cerularij je prepovedal latinsko bogoslužje v Carigradu, ki je bilo v navadi po mnogih grških cerkvah, kakor tudi grško bogoslužje v Rimu. Zahodnim kristjanom je očital, da uporabljajo pri mašah nekvašen kruh, da se postijo ob sobotah, da zavračajo ženitev navadnih duhovnikov. Sovrašstvo Grkov se je še stopnjevalo, ko so zvedeli, da se je papež pobotal z njihovimi nasprotniki Normani. Papež Leon IX. je v Carigrad poslal skupino cerkvenih mož, da bi te nesporazume izgladili. Vodstvo poslanstva je zaupal kardinalu Humbertu, ki pa je nastopal preveč nestrpno, ko je videl, da je bizantinski cesar želel spravo s papežem, nahujskano ljudstvo in patriarh pa sta jo prepredila. Kardinal Humbert je 16.7.1054 izobčil patriarha in somišljenike ter se vrnil v Rim. Napravil je to v imenu papeža, ki je bil tedaj že štiri mesece v grobu.

Papež Leon IX. je bil doma iz francoske pokrajine Alzacije, kjer se je rodil leta 1002 v grofovski družini. Pri krstu je dobil ime Bruno. Bil je izredno vedoželjen otrok, zato so ga starši izročili v šolanje in vz-

gojo škofu Bertoldu v mesto Tul, ko mu je bilo komaj pet let. Zrastel je v učnega, ljubeznivega in pogumnega mladega moža, ki je bil sicer pobozen, zanimal pa se je tudi za državniške zadeve. Po premišljeni osebni izbiri se je odločil za cerkveno službo. Z mladostnim ognjem je odobral obnovo vere, redovništva in klera, kakor si jo je zamislil in jo je po knežjih dvorih širil sv. Odilo, opat v Clunyju. Ko je leta 1024 umrl cesar Henrik II., je novi vladar postal Brunov sorodnik Konrad II. Ta ga je povabil na cesarski dvor, da mu je kot kaplan opravljal tudi državniške posle.

Leta 1024 so kanoniki iz Tula cesarja prosili, da Brunu dovoli prevzeti izpraznjeno škofijo. Cesar je to odobril in Bruno je ostal škof v Tulu dvaindvajset let. Bil je mladostno delaven in je z žilavo vztrajnostjo kljub mnogim težavam zagovarjal versko življenje po vzorih iz Clunyja. Občasno je delal za Konrada II., vendar se je čim hitreje vrnil v svojo škofijo.

Ko je bil leta 1048 izpraznjen papeški sedež, se je cesar Henrik III. obrnil na državni zbor, naj mu predlaga kandidata za papeža. Izbira je zadel Bruno, ki se je tedaj mudil na dvoru. Cesarjevi prošnji je ustregel pod pogojem, da ga bodo v Rimu izvolili po cerkvenih predpisih. To se je zgodilo in Bruno, ki si je kot papež vzel ime Leon IX., je bil 12. februarja 1049 ustoličen. Ime Leon si je privzel zato, ker si je vzel za zgled svetega papeža Leona Velikega. Najvišjo službo v Cerkev je opravljal pet let in ta čas izkoristil z neutrudno delavnostjo. Natančno je preučeval versko življenje v posameznih pokrajinah, ki so bile zvečinoma zanemarjene, se posvetoval in odločal o izboljšanju. Njegova poglavitna skrb je bila, da odstrani iz cerkvenih služb vse, ki so si taka mesta pridobivali s podkupovanjem. Zgodovinsko najpomembnejša sprememba na papeškem dvoru je bila ta, da je v kardinalski zbor imenoval najspodobnejše in Cerkev v dane može iz vse Evrope. Tem je prepustil odgovornost za red v papeških uradih in jih pošiljal kot svoje delegate na vladarske dvore. Sam je tako dobil več možnosti, da je prepotoval krščanske dežele, kjer je skliceval reformne sinode in jih sam vodil.

Proti koncu življenja se je, čeprav silno nerad, zapletel v vojno z Normani, ki se je končala s porazom. Nekaj časa je bil njihov ujetnik, nekaj mesecev pred smrtjo se je hudo bolan vrnil v Rim in tam je 19. aprila 1054 umrl.

5

.....
ČETRTEK,
18. APRILA
2002

Duhovniki nudijo pomoč vsem.

Pomagaj vsem duhovnikom.

38.000 škofijskih duhovnikov vsak dan oznanja evangelij v župnijah med ljudmi. Te darove zbira Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero), ki jih razdeli med vse duhovnike, posebno tiste, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih in bodo tako lahko računali tudi na velikodušnost vseh.

Če želiš vedeti, kako lahko prispevaš svoj dar, kliči brezplačno številko **800.01.01.01**

Svoj prispevek lahko nudiš na štiri načine:

- poštni tekoči račun št. 57803009
- kreditna kartica: s kartico CartaSI in s klicem na brezplačno telefonsko številko 800.82.50.00 ali prek interneta na naslovu www.sostentamento.it
- bančno nakazilo na glavni italijanski banke
- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero) v svoji škofiji

Kdor želi, lahko svoje prispevke Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) v znesku do največ 1032,91 evrov letno odbeje od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave lrpel ter povzanih deželnega in občinskega dodatka. Za dodatna pojasnila glede omenjenih načinov kliči brezplačno informativno številko 800.01.01.01. **Izberi način, ki ti najbolj ustreza. Zahvaljujemo se ti za prispevek.**

Darovi za vzdrževanje duhovnikov. Podpora številnim za dobro vseh.

SSG / PREMIERA DRAME ZLOČIN NA KOZJEM OTOKU

EVROPSKI GLEDALIŠKI MITING V TRSTU

TEMAN POGLED V GLOBOČINE DUŠE

IVA KORŠIČ

V sozvočju z vsebinsko izpovednostjo letošnje, zaradi finančnih zagat okrnjene, gledališke sezone, ki raziskuje najtemnejše koticke človekove duše in brska po njej, da bi lahko dala odgovor na pogosto nerazrešljive zagonetke človekovega ravnanja, ki včasih privedejo posameznika do skrajnih dejanj, je Slovensko stalno gledališče v četrtak, 11. t. m., premiero uprizorilo eno izmed najbolj značilnih del italijanskega pesnika in dramatika Uga Bettija (1892-1953), ki se sicer poredko pojavlja na odrih, *Zločin na Kozjem otoku* v prevodu Jaše Zlobca in režiji Jerneja Lorencija. Dramski tekst je avtor, ki ga literarni zgodovinarji imajo za naslednika Luigija Pirandella, napisal l. 1948, prvič pa je bil v slovenščino preveden l. 1954. Betti je navdih za svoja dela črpal iz svojega pravnškega oz. sodniškega poklica, ki mu je nudil dovolj gradiva. Njegov opus namreč preveva nekakšen preiskovalni duh, tesnobno iskanje krivde, resnice in odgovornosti posameznika in družbe za storjena dejanja. S tem pa seveda tudi iskanje vzrokov in smisla vsega hudega v sleherniku in svetu. V teh eksistencialističnih temah domujejo tudi samota, nezmožnost zblíževanja in komuniciranja v svetu, v katerega je človek vržen, ne da bi vedel kako in zakaj. Na ta življenjska vprašanja se navezuje tudi mračna zgodba *Zločina na Kozjem otoku*, katere protagonisti so tri ženske, mati Agata, hči Silvia in teta Pia, ki živijo odmaknjene od vsega živega, le kože so jim za družbo. Zdi se, da le-te lahko razumejo njihovo samotarsko bivanje. Na samotni sredozemski otok, prepoln utesnjenjučega miru in reda, ki ga čuva (ne)vidna prisotnost Edoarda, pljuske kot val penečega se morja Angelo, ognjivni vojni tovariš v Afriki padlega Agatina moža. Strasten mož, brez nikakršne volje do dela, omami vse tri ženske in jih zvabi v svoj erotični krog, iz katerega ni izhoda. Le zločin jih lahko reši njegovega oklepa. Samo umor lahko izpostavi stari, votli red na Kozjem otoku in spet uredi odnose med ženskami, ki so se močno skrhalo po Angelovem prihodu. Še posebno močan je konflikt med materjo in hčerjo, ki bi želela oditi stran, kot tudi teta Pia, ki hrepeni po živahnem dunajskem življenju. Toda nevidna sila usode jih je priklenila na otok, odkoder ni poti v svet. Temna globina vodnjaka, ki je vir življenja, postane za Angela smrtonosna kletka, iz katere zanj ni izhoda, očiščenje pa za žensko trojico. Prepričana v svoj ukrep, prevzame nase krivdo za kruto odločitev mati.

Jernej Lorenci, režiser mlajše generacije, je v svojem večplastnem režijskem konceptu Bettijevo zgodbo dal veliko poudarka simbolnim in metaforičnim elementom. Odrska postavitve je prepojena s scenskimi in kostumografskimi simbolizmi, ki so razvidni tudi iz igralskih kretenj. Pri tem sta režiserju dosledno stala ob strani scenograf Branko Hojnik in kostumografinja Bjanka Ursulov (nagrajenka Prešernovega sklada za kostumografijo v l. 1997), ki sta pred nedavnim sodelovala z Lorencijem pri realizaciji Čehovih *Treh sester* v Primorskem dramskem gledališču. Prav v primerjavi s to odrsko postavitvijo so dobro razpoznavne določene scenske in kostumografske analogije, pa tudi počasnejši notranji ritem predstave. Zaradi markantne prisotnosti simbolnih znakov, kot so koza, jadro, konj, kruh, lestev, pesek, rastlina, sončnik, testo, tujec in

ne nazadnje vodnjak, katerih pomen je sicer izčrpno razložen v gledališkem listu, je bilo gledalčevo razbiranje režijske zamisli nekoliko težje. Toda predstava prav zaradi tega nedvomno oddaja neki poseben čar, zaviti v skrivnost nenehno prisotne emblematične figure v črno oblečenega in nerazumljivih besed momljajočega Edoarda (Smrti?), ki z lesenimi grabljami zglajuje in urejuje peščena tla (grehe duše?). V enigmatičnem liku se je izvrstno znašel Janko Petrovec. Najprej vsestransko moč izkazajočega možkega, potem pa neobglenega ujetnika je z veliko mero energije posebil Boris Mihalj kot Angelo, zaradi katerega se navidezni mir razburka in močno skali na oddaljenem otoku. Njemu so stale neomajno nasproti Lučka Počkaj kot teta Pia in gostji, absolventka AGRFT Pia Zemljčič-hči Silvia, in Ksenija Mišič, ki je z izredno intenzivno, tudi trdo in trpko igro plastično izpelja-

FOTO KROMA

la vlogo ženske-matere, ki se po dolgem samotnem bivanju preda možkemu, a se mu zavestno odpove in hladno ter neizprosno odloči, da mora tujec umreti za ponovno vzpostavitev reda v njenem ozkem svetu. Svojevito vlogo je doživela tudi glasba skladatelja Andraža Poliča. Dramaturško delo je opravila Magdalena Lupi, zaposlena kot dramaturginja pri Hrvaškem narodnem gledališču l. Zajec na Reki, lektorsko pa dolgoletni sodelavec SSG Jože Faganel.

Lorencijeva odrska postavitve Bettijeve drame bo gotovo vzbudila zanimanje in prodorno spregovorila predvsem tistim gledalcem, ki v gledališču iščejo in radi vidijo kaj novega, še ne izpovedanega, njena svojevrsna poetična govorica pa bo morda ostala prikrita onim, ki se opredeljujejo za klasično ali bolj realistično obdelane gledališke uprizoritve.

S I. STRANI

GORIZA

Je večjega formata in trde veza-ve, ima 336 strani in 252 posnetkov raznih dokumentov in drugih fotografij, od teh je 16 barvnih.

V knjigo so svoje zapise o slovenski prisotnosti v mestu prispevali dr. Branko Marušič o zgodovini Goriške in slovenski prisotnosti v njej, arhitekt urbanist Danijel Jarc o goriški urbani in urbanistični ureditvi ter identiteti Gorice skozi stoletja, prof. Lojzka Bratuž o prisotnosti slovenske pisane besede in slovenske literature v Gorici, časninar in raziskovalec naše preteklosti Marko Waltritsch o slovenskem gospodarstvu v mestu, prof.

V LUČI RAZLIČNIH STVARNOSTI

FOTO KROMA

Številne gledališke predstave, debate, delavnice, pogovori, izleti, predstavitve najrazličnejših evropskih projektov na gledališkem področju: to in mnogo več je bilo pretekli konec tedna v Trstu srečanje IETM (Informal European Theatre meeting), plenarni miting med različnimi gledališkimi hišami, ustanovami, skupinami, delavci in ljubitelji gledališča, ki delujejo širom po Evropi predvsem na področju sodobnih scenskih umetnosti, svojo pozornost pa usmerjajo v glavnem v produkcijo in promocijo raznih načrtov, kot je lahko kulturna revalorizacija nekaterih obubožanih ali manj poznanih področij.

IETM se je uradno začelo v četrtak, 11. aprila, pozno popoldne na Pomorski postaji, kjer je glavna pobudnica srečanja Stefania Bartolino pozdravila vse goste. Besedo je nato prepustila predstavnic mednarodnega koordinacijskega odbora Nan van Houte in odborniku Sergiu Dressiju, ki je ves čas sodeloval in pomagal pri pripravi in uresničitvi srečanja. Organizatorji so ob tej priložnosti prebrali tudi pismo italijanskega predsednika Ciampija, ki je opozoril na pomembnost te pobude.

Še pred četrtkom pa so se začeli nekateri *off meetings*, torej neuradna srečanja, kot npr. izlet za nekatere goste v Benečijo in ogled krajev, ki vsako leto gostijo Mittelifest in Postajo Topolove ali zasedanje skupine Comedia v prostorih Slovenskega stalnega gledališča. Projekt Comedia združuje več evropskih kulturnih stvarnosti in ima kot glavni cilj proučevanje medkulturnih odnosov in posledic, ki jih ima lahko preseljevanje na posamezne kulture. Ob tem gre omeniti še srečanje Balkan express, ki je potekalo v Ljubljani vedno v organizaciji IETM-ja v sredo in četrtak in je bilo namenjeno gledališkim delavcem balkanskih področij. V luči bodočega širjenja EU na Vzhod želijo namreč gledališke ustanove vzpostaviti tvorne stike in povezave tudi s tem delom Evrope.

V to srečanje je bilo vključeno tudi Slovensko stalno gledališče, ki je ponudilo ogled produkcije Mladinskega gledališča iz Ljubljane *Silence, silence, silence* in dveh svojih predstav *Zločina na kozjem otoku* in *Krvave svatbe*. Po izvedbi le-te je sodelujoča igralka Miranda Caharija prejela nagrado Združenja dramskih umetnikov Slovenije za življenjsko delo v gledališču in filmu. (O tem prihodnjic.) Ostale tržaške gledališke hiše so prav tako odigrale po eno predstavo bodisi v svojih gledališčih kot tudi v manj konvencionalnih prostorih, kot sta lahko rimsko gledališče ali pa tržnica, v katerih so se lahko razni umetniki preizkusili v igrani luči, barvi, zvokov in tako ustvarjali nebesedne predstave, ki so pritegnile pozornost vseh gostov.

Ob vsem tem dogajanju gre omeniti še številne zanimive in konstruktivne delavnice, ki so potekale v petek in soboto popoldne. Gostje so lahko izbirali med številnimi skupinami, v katerih so se lahko seznanili s problemom organizacije netradicionalnih predstav, z vlogo kulturnih delavcev, s povezovanjem med Evropo in Afriko, predvsem v luči vedno večjega zanimanja za afriške plesne, in s smernicami pri delu revalorizacije podeželske kulture (primer tega je bila prav pobuda Postaja Topolove). Organizirane pa so bile tudi take delavnice, ki so se spopadale s problemi medkulturnosti, kot npr. povezovanje med evropskim in arabskim svetom. Udeleženci so v soboto zjutraj imeli še možnost, da so si "Na Trgu" izmenjali mnenja in izkušnje na področju izvajanja raznih kulturnih projektov po Evropi.

V luči vedno večjega povezovanja in izmenjave je bil IETM torej zelo zanimiva in konstruktivna izkušnja za skoraj 500 udeležencev iz cele Evrope, ki so lahko spoznali in odkrili različne kulturne, predvsem pa nekonvencionalne gledališke stvarnosti.

(JC)

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 19.4. DO 25.4.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Gorjsko 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored:

- petek, 19. aprila (v studiu Anka Černic): Z vzhoda do juga: Različni glasovi sveta: potovanje med kraje in ljudi, da boljše spoznamo pisanost našega planeta. Gostja je Dunja Badnjevič. - Pritušnim zborovski glasbi: Oktet Simon Gregorčič. - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba.

- Sobota, 20. aprila (v studiu Jan Leopoli): Rubrika: 103 besede. Gost je filatelista Branko Morenčič. - Poutpourri tujih viž.

- Ponedeljek, 22. aprila (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem. **- Torek, 23. aprila** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem

- Sreda, 24. aprila Košarkarska tekma. **- Četrtek, 25. aprila** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Cecilijanka 2001. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE

Osrednja informativna oddaja je vsak dan ob 15. uri. Med novicami so tudi take, ki jih drugi "neodvisni" mediji izpuščajo. Vsako soboto je od 17. do 18. ure oddaja *Slovinci v Italiji*, ki jo ureja in vodi Martina Slavec. Oddaja sledi aktualni problematiki v zamejstvu z zanimivimi pogovori. Uro pred oddajo so čestitke in pozdravi naših poslušalcev, kjer lahko svojo čestitko brezplačno pošljete v eter. Telefon: 00386 56281114.

Nova oddaja *Graditelji* je na sporedu vsako nedeljo ob 10.30. Predstavlja najpomembnejše primorske graditelje slovenskega doma, ki so vse svoje moči zastavili za obrambo slovenstva. Dokumentarno feljtonsko oddaja predstavlja zamolčane in pozabljene Primorce, med katerimi je veliko duhovnikov. V nedeljo, 21. aprila bo na sporedu oddaja o Josipu Abramcu Tretnarju, triglavskemu župniku ali "primorskemu Jakobu Aljažu".

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5 - Sveta Gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst). POZOR: Oddajnik na Tinjanu je po novem močnejši, tako da je slišnost na Tržaškem boljša kot prej!

GORICAKINEMA 25. APRILA

V sklopu pomladanskega pregleda Goričakinema bo Kinoatelj v četrtek, 25. aprila, ob 20.45 v kinu Vittoria na Travniku v Gorici predstavljal film *S spačkom na revolucijo* (l. 2001), režija Maurizio Sciarpa. Članska izkaznica je brezplačna in omogoča ogled filma za 4,20 evra. Informacije: tel. in fax 0481 33580, e-mail: mail@kinoatelj.it.

Aldo Rupel o organiziranosti javnega življenja Slovencev v mestu, prof. Franc Kralj in prof. Luigi Tavano pa sta napisala zgodovino goriške krajevne Cerkve in slovensko vlogo v njej od začetkov do danes. Duhovnika in zgodovinarja g. Kralj in g. Tavano sta si delo razdelila tako, da je prvi napisal zgodovino slovenske prisotnosti v goriški Cerkvi do nastanka goriške nadškofije, medtem ko je g. Tavano napisal zapis o Gorici kot središču nove nadškofije. Med zanimivimi prispevki velja gotovo omeniti tudi Narodopisne drobce, ki jih je po zvočnih zapisih Radia Trst A Zdenka Vogriča zapisal prof. Aldo Rupel.

Likovno gradivo za knjigo in predvsem pa stare fotografije Gorice in

Slovencev v Gorici je prispeval zbiralec narodnega blaga Zdenko Vogrič s sodelavci, pri pomembni publikaciji pa je sodeloval tudi niz prevajalcev, in sicer: prof. Marija Kacin, prof. Bogomil Renner, prof. Aldo Rupel, dr. Oskar Simčič, prof. Anna Madriz in Furlansko filološko društvo, dr. Martina Arich de Finetti ter prof. Rebecca Nicole Kay.

Na predstavitvi knjige je bilo večkrat poudarjeno, da gre za zaključno dejanje praznovanja tisočletnice Gorice in tudi za pomembno publikacijo, ki z dokumenti, fotografijami in pisano besedo priča o prisotnosti Slovencev v Gorici.

Predstavitve knjige se je na goriški občini udeležilo veliko krajevnih po-

litičnih veljakov iz Gorice in Nove Gorice, oba predsednika slovenskih krovnih organizacij Rudi Pavšič in Sergij Pahor, v imenu goriške občinske uprave je spregovoril in čestital za izdajo knjige članom konzulte in vsej slovenski manjšini v mestu občinski odbornik Luigi Coanna, Republiko Slovenijo pa je zastopal konzul RS v Trstu Miha Vilar.

Prav gotovo bomo o knjigi *Gorica 1001-2001 Slovinci v Gorici, Gli sloveni di Gorizia*, ki so jo minuli četrtek tudi uspešno predstavili v Goriškem muzeju v gradu Kromberk, še pisali, saj gre za knjigo s pomembnimi vsebinami, ki ima tudi izrazito popularno ceno 15 evrov.

PRIZNANO ZBOROVSKO TEKMOVANJE

MEDNARODNI MARIBOR 2002

TAMARA STANESE

Od 12. do 14. aprila je bilo v Mariboru 6. mednarodno zborovsko tekmovanje *Maribor 2002*. Število sodelujočih zborov na tem tekmovanju je zelo omejeno, saj od prijavljenih jih umetniški svet tekmovanja lahko izbere le dvanajst. Stroga selekcija, ki tekmovanju zagotovi visoko kakovost.

Zbori, ki so oblikovali pevsko dogajanje v Mariboru, so bili: Akademski pevski zbor Tone Tomšič, SOU v Ljubljani, ki ga vodi Stojan Kuret; Auswacher des Musichen Gymnasium iz Salzburga, ki ga vodi Markus Obereider; Cerkevni ženski pevski zbor Andreja Vavka iz Cerklj na Gorenjskem, ki ga vodi Damijan Močnik; Chamber Choir Ultim Tule, iz Norveške, ki ga vodi Ivar Solberg; Coro Musicanova iz Rima, ki ga vodi Fabrizio Barchi; Dekliški pevski zbor Leelo iz Estonije, ki ga vodi Thomas Voll; Mešani zbor Juventus, ki ga vodi Juris Klavins iz Latvije; Ženski zbor Musica nostra iz Madžarske, ki ga vodi Zsuzsana Mindszenty; Latvijski Dekliški pevski zbor iz Rige, ki ga vodi Iveta Rismane.

Tekmovalni del je bil sestavljen iz treh nastopov. V prvem nastopu so morali zbori odpeti skladbo Jakobusa Gal-

lusa po lastni izbiri, skladbo iz obdobja romantike in še obvezno delo, ki je bilo za mešane zборе prava umetnina komaj 17-letne Nane Forte Ajda, ženski zbori pa so odpeli delo Ambroža Čopija *Harmonika vetra*. Nato so zbori zapeli še prosti program, izbrani zbori pa so tekmovali še za veliko nagrado tekmovanja. Ocenjevalna komisija, ki so jo sestavljali akademik Lojze Lebič (predsednik), Gary Graden, Eva Kollar, Werner Pfaff, Karmina Šilec je ocene objavila le na koncu vseh tekmovalnih koncertov, tako da je bila končna ocena seštevka vseh nastopov in odločila naslednje: prvo mesto si je zagotovil Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane (93.4 točke) z izrednim nastopom, saj je na tekmovanju predstavil izredno zanimiv program, ki je zaobjemal najbolj zanimive skladbe iz posameznih obdobjev zborovske glasbene govornice; drugo mesto je odnesel izredni ženski pevski zbor Musica nostra, iz Madžarske (91.2 točke), tretje mesto pa sta si delila presenetljiva cerkveni ŽPZ Andreja Vavka iz Cerklj in Coro Musicanova iz Rima (oba sta dobila 86.2 točke).

Tudi tokrat mariborsko mednarodno tekmovanje ni razočaralo poslušalcev, ki smo dobesedno uživali.

O POROČILU SLOVENSKO-ITALIJSKE ZGODOVINSKO KULTURNE KOMISIJE

TEMELJ ZA NADALJNJE SKUPNE RAZISKAVE

FOTO BUMBACA

V petek, 12. t.m., je bil v Gradišču pri Gorici v palači Torriani mednarodni posvet o odzivilih na poročilo italijansko-slovenske komisije zgodovinarjev, ki je pripravila znano poročilo z naslovom *Slovensko-italijanski odnosi 1880-1956*. Poročilo komisije zgodovinarjev in kulturnih mož je bilo objavljeno lansko leto v italijanskem in slovenskem jeziku. Poročilo je vzbudilo prve dni po objavi v italijanskem in slovenskem tisku precej odmevov, nakar je stvar utihnila, kar je po eni strani razumljivo, po drugi strani pa je to ponoven dokaz, kako se v naši družbi prerado pozablja na pomembne stvari. O tem in o polemikah, ki ga je skupno poročilo in delo slovenskih in italijanskih zgodovinarjev vzbudilo, so spregovorili v Gradišču, kjer se je v skorajda zaprtem krogu sestala domala vsa komisija, na srečanju pa je bilo tudi veliko drugih zgodovinarjev in predstavnikov javnega življenja Goriske.

Izjemno dobro organiziran posvet je priredil goriški Inštitut za srednjeevropska kulturna srečanja ICM, da bi na njem predvsem udeleženci znane slovensko-italijanske komisije spregovorili o tem, na kakšen odziv je v javnosti naletelo poročilo o slovensko-italijanskih odnosih med leti 1880 in 1956. Poročilo zgodovinarjev iz Slovenije in Italije je že ob sami objavi minulo leto tako v Italiji kot v Sloveniji naletelo na različne odmeve, nekateri so mu očitali pretirano površnost, zopet drugi pristranskost, veliko pa je bilo tudi tistih, ki so v poročilu videli tudi dobro osnovo za nadaljnje raziskovanje skupne zgodovine Slovencev in Italijanov na prostoru, ki sega od Furlanije-Juljske krajine pa vse do Drave, predvsem pa priložnost za boljše medsebojno poznanje in sodelovanje na vseh področjih, še posebej ob narodnostni in državni meji, kjer so ponavadi trenja med narodi največja.

V Gradišču so o tem spregovorili zgodovinarji Milica Kacin Wohinz, ki je bila tudi sicer soproedsednica omenjene komisije, njen italijanski kolega Giorgio Conetti, ki je bil tudi soproedsednik slovensko-italijanske komisije zgodovinarjev, Marta Verginella z ljubljanske univerze, Giannantonio Paladini z beneške univerze, medtem ko je srečanje vodila Renate Lunzer z dunajske univerze.

POPRAVEK

V oceni razstave Vena Pilon v Ljubljani (*Zaključuje se retrospektiva Vena Pilon*, Novi glas, 11.4.2002, št. 15, str. 7) se je zaradi naglice pri tipkanju vrnila netočnost. Po podatkih, s katerimi razpolagam, Stipe Štekar, ki ga je Pilon fotografiral, ni bil med obiskovalci Pariza, pač pa lahko sklepamo, da ga je Pilon fotografiral ob bežnem obisku Ajdovščine leta 1931, kar potrjuje tudi letnica na eni od ohranjenih fotografij. Avtor članka se bralcem opravičuje. - MARKO VUK

dejala prof. Marta Verginella, ki je poudarila predvsem pomen poročila za nadaljnje delo zgodovinarjev, saj se je prvič zgodilo, da so se italijanski kolegi zares poglabili tudi v slovensko napisano zgodovinsko in slovenske dokumente.

Posegom zgodovinarjev je sledila debata, med katero je prišlo na dan predvsem dejstvo, da je bilo omenjeno poročilo zgodovinarjev šele temeljni kamen, na katerem velja graditi prihodnje sodelovanje, in to na vseh področjih, saj je poznavanje zgodovine, ki se tiče obeh narodov, odločilnega pomena za nadaljnje skupno življenje na skupnem prostoru, kjer živimo Slovenci in Italijani. To misel je najlepše izrazil prof. Paladini, ki je dejal, da "Evrope narodov ne moremo graditi, če imamo skrite okostnjake v omarah, in tudi tako ne, ne da bi sami najprej pogledali v brezno lastne zgodovine."

Predvsem pa so člani omenjene slovensko-italijanske komisije, ki je napisala poročilo o slovensko-italijanskih odnosih med leti 1880-1956, dokončno ovrgli vsa natolcevanja, da so se pogajali med seboj za besedilo in sklepali kakršnekoli kompromise pri pisanju zaključnega poročila, kot so tako slovenski kot italijanski člani komisije tudi odločno zankali, da bi nanje kdorkoli pritiskal. Istočasno pa je prišlo tudi na dan, da so na žalost prav politiki tisti, ki zlorabljajo taka in drugačna zgodovinska dejstva za potrebe dnevne, predvsem pa kratkovidne politike. Povedali so tudi, da bodo v ta namen izdali v bližnji prihodnosti vse zgodovinsko gradivo, ki so ga preučili za pisanje poročila, kot bodo tudi izdali preliminarne tekste poročila, ker bodo samo tako ovrgli vsa natolcevanja, da naj bi pri poročilu šlo za nekakšen kompromis, ki naj bi bil sad diplomatskih pogajanj.

Nasprotno, na srečanju v Gradišču smo od zgodovinarjev slišali, kako so zgodovinarji mnenja, da je danes prav

FOTO BUMBACA

Predsedsnica komisije slovenskih zgodovinarjev prof. Milica Kacin Wohinz je naglasila, da gre za zgodovinski premik zgodovinskega raziskovanja, ki se tiče slovensko-italijanskih odnosov, povedala je tudi, zakaj so se odločili za objavo poročila v dnevem časopisu, saj je prihajalo do nedovoljenih objav posameznih delov, medtem ko je njen kolega prof. Conetti povedal, da je bila že sama ustanovitev komisije s strani slovenske in italijanske vlade dogodek zase.

"Devet let je delalo skupaj 14 zgodovinarjev in kulturnikov iz Slovenije in Italije, morda je sicer tudi res, da poročilo kaže nekatere slabosti zlasti zato, ker je v njem kulturni vidik izjemno pomanjkljivo pripravljen in bi se dalo narediti tudi kaj več na področju antropološkega vidika, a vseeno gre za pomembno dejanje, saj gre za skupno zgodovino, na katero sta doslej tako slovenska kot italijanska stran gledali vsaka s svojega zornega kota," je

politika tista, ki se revizionistično obnaša do zgodovine, ki zgodovinska dejstva uporablja in potvarja v svojo dnevno korist. Slišali pa smo seveda tudi nekaj drugačnih mnenj, a so vsa bila v duhu umirjene in plodne razprave. Predvsem pa smo bili veseli dejstva, da so tokrat končno vsaj za nekaj časa zaprli usta vsem tistim zgodovinarjem in samozvanim zgodovinarjem, ki so in bi še vedno radi pisali o slovenski zgodovini, ne da bi poznali ne slovenskega jezika ne slovenskih dokumentov, kar je seveda nedopustljivo.

Na nas in predvsem pa na straneh obeh vlad je sedaj seveda naloga, da omenjeno poročilo pride v šole kot šoloobvezno učno gradivo, med ljudi, da se tako končno preneha z raznimi natolcevanji, a da se skuša razumeti preteklost, da bomo danes živeli lepo sedanost in gradili še lepšo prihodnost našim otrokom.

JUP

PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI LETOS NA VIPAVSKEM

ZBOROVANJE SLOVENSKIH SLAVISTOV

VERA TUTA

Letošnji *Primorski slovenistični dnevi* so bili že trinajsti po vrsti. Prirejajo se vsako leto v organizaciji treh primorskih slaviističnih društev in tako idejno povezujejo obe strani meje. Letos so potekali na Vipavskem od 4. do 6. aprila po že ustaljenem redu. Najprej je bil v Pilonovi galeriji v Ajdovščini literarni večer z dijaškim recitalom *Kje domovina si*, ki je uvedel letošnje tematiko zborovanja o primorskem izseljevanju, in glasbenimi vložki učencev Glasbene šole iz Ajdovščine.

Seminarski del zborovanja je potekal v Vipavskem Križu. Udeležence so najprej pozdravili predsednica meddruštvenega odbora primorskih slaviističnih društev Marija Mercina, predsednica novogoriškega društva Ksenija Cernigoi, predstojnik Zavoda za šolstvo Milan Čotar in nazadnje še župan občine Ajdovščina. V uvodnem predavanju je Branko Marušič prikazal razsežnosti primorskega izseljevanja v različnih obdobjih, predvsem pa v zadnjem stoletju naše preteklosti. Zgodovinski okvir je literarno dopolnila Zora Tavčar z imeni nešteti ustvarjalcev, ki so v novih domovinah ohranjali svoj jezik in v njem izpovedovali svoja čustva. Marija Pirjevec se je zaustavila ob pesnici Silvani Paletti in njenih motivih rezijanskega izseljevanja, saj je bilo in je še za Rezijane nujno, da se preživljajo izven domačih vasi, večinoma kot kramarji po svetu. Lik zanimive osebnosti Ane Praček Krasna, ki jo je življenjska pot vodila iz Ajdovščine v Ameriko in nazaj, je orisala Ivana Slamič, ki je nastopila z dvema prispevkoma; predstavila je tudi raziskovalno nalogo dijakov in učencev s Cola, ki so zbrali celo vrsto podatkov o vipavskem izseljevanju. Nato je Lojzka Bratuž spregovorila o novinarki in publicistki Dorici Makuc,

avtorici dokumentarnih filmov in treh knjig, ki obravnavajo tri primere primorskega izseljevanja, prisilnega (*In gnojili boste nemško zemljo, Sardinci*) oz. ekonomsko pogojenega (*Aleksandrinke*). Kot zaključek tega tematskega sklopa je Božo Mrevlje predstavil in predvajal dokumentarni film o množičnem izseljevanju v ZDA; samo v to državo je od druge polovice 19. stoletja pa do leta 1924 odtekla življenjska sila kar 300.000 Slovencev, mladih, pogumnih in za delo sposobnih ljudi.

Pred popoldanskim delom zborovanja so se udeleženci sprehodili po Vipavskem Križu v spremstvu Boruta Koloinija, ki je opozoril predvsem na arhitekturne značilnosti tega srednjeveškega naselja. Seminar se je nato v popoldanskem delu dotaknil še jezikovne tematike dvojezičnosti; o komunikacijski kompetenci dijakov gimnazije v Slovenski Istri sta spregovorili Barbara Baloh in Elen Slavec; Senija Smilagič je govorila o slovensčini kot tujem jeziku; Martina Skok in Jernej Videtič sta prikazala težave tujejezičnega otroka pri vključevanju v slovensko šolo; Nataša Žpolad pa je govorila o pouku književnosti na slovenskih osnovnih šolah v Italiji. Zadnje predavanje se je ustavilo ob vprašanju izrinjanja slovensčine iz javnega življenja: o položaju slovensčine znotraj Republike Slovenije je spregovoril Zoltan Jan. Vsa predavanja bodo, ko vsako leto, v kratkem objavljena v reviji *Primorska srečanja*.

Letošnje zborovanje, ki se je zaključilo v soboto z ekskurzijo po Vrtovčevih poteh v okolici Dolenj, je obogatila tudi slovesnost odkritja spominske plošče literarnemu zgodovinarju Avgustu Žigonu v njegovi rodni Ajdovščini. Na slovesnosti je o znanem raziskovalcu Prešernovega opusa spregovoril prof. Boris Paternu.

DSI / SREČANJE Z BORISOM PAHORJEM

KNJIŽEVNOST, IDENTITETA, PONOS IN ŠE KAJ

IVAN ŽERJAL

Aplavz, ki je spremljal prihod Borisa Pahorja v Peterlinovo dvorano na tradicionalnem tedenskem srečanju Društva slovenskih izobražencev v ponedeljek, 15. t.m., je bil po besedah predsednika DSI Sergija Pahorja pričevanje neke identitete, izkušnje, drznosti in stalnosti. Boris Pahor je namreč prav pred kratkim doživel lepo počastitev tako v Trstu kot v Ljubljani, kjer so predstavili predvsem zadnje prevode nekaterih njegovih del. Med te spadata zlasti italijanski prevod izbora novel z naslovom *Il rogo nel porto* (prevedle Mirella Urdih-Merkü, Diomira Fabjan-Bajc in Mara Debeljuh) ter nemški prevod romana *Nekropola*, ki ga je opravila Mirella Urdih-Merkü. Slednja je bila tudi prisotna na večeru DSI, ki je izzvenel kot svojevrsten in množično obiskan poklon slovenskemu tržaškemu književniku, ki je tudi pričevalec pomembnega in tragičnega obdobja iz naše polpretekle zgodovine.

vedla nekatere novele v italijanščino, *Nekropola* pa v nemščino. Ravno nemški prevod jo je zaposlil sedem let, saj je poleg prevajanja morala preštudirati obširno dokumentacijo o tragičnem obdobju vladavine fašizma in nacizma ter druge svetovne vojne. Avtor in prevajalka sta imela srečo se seznaniti z nemškim univerzitetnim profesorjem Poisem, ki je kontaktil založbo Berlin Verlag. Slednja si je štela v čast, da izda *Nekropola*, ki je izšla marca lani, do decembra pa so se v nemških časopisih in revijah zvrstile številne, praviloma pozitivne recenzije.

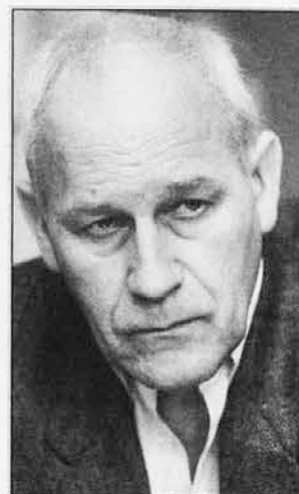
Pri tem se sama po sebi vsiljuje primerjava med nemškim in italijanskim kulturnim svetom. Kot so povedali Pahor in drugi v razpravi, je razlika očitna: medtem ko so Nemci imeli pogum opraviti katarzo in se soočiti s svojo zgodovino, se Italijani tega soočanja strašno bojijo do take mere, da hočejo to zgodovino izbrisati. Svojo krivdo za tako situacijo nosi tudi Slovenija, ki bi kot država, ki je iz druge svetovne vojne izšla kot

"OKENCE" ZA SLOVENCE NE BO PRISTOJNO ZA IZDAJANJE DVOJEZIČNIH IZKAZNIC

BREDA SUSIČ

Kritične ocene občinskega svetovalca Slovenske skupnosti Močnika in predsednika SSO Pahorja.

Zdi se, da uprava tržaške občine, ki jo vodi desničarska naveza župana Dipiazze in odbornika za kulturo Menie, želi naenkrat vsaj nazven pokazati pripravljenost na hitro izvajanje zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, tako da bo že od maja dalje okence za stike z javnostjo za slovensko govoreče občane operativno - kot to predvideva omenjeni zakon št. 38 iz leta 2001. V resnici zakon predvideva ustanovitev urada, ne pa okenca, ki bo v centru Trsta, Gorice in Čedad na razpolago vsem slovenskim občanom. Zato je treba biti do napovedi tržaških občinskih odbornikov Sluge in Gregorettija, ki sta v četrtek, 18. aprila, na tiskovni konferenci napovedala odprtje okenca, zelo kritični. Na to je med drugimi opozoril občinski svetovalec Slovenske skupnosti Peter Močnik: "Gre za urad, ki ga predvideva 8. člen zakona 38/2001, na katerega naj bi se vsi pripadniki slovenske manjšine obračali v svojem jeziku, dobivali odgovore v svojem jeziku, si dopisovali z upravo v slovenščini. Ta urad bi moral tudi izdajati vse zaželjene uradne dokumente s slovenskim prevodom, se pravi tudi osebne izkaznice. Odbornik Nacionalnega zaveznitva Sluga, ki ga je predstavil, pa je v bistvu povedal, da bo ta urad samo odgovarjal v slovenskem jeziku, če bodo prihajale prošnje v slovenščini. Gre torej za grobo potvarjanje tistega, kar piše v zakonu, in dokaz, da torej desna uprava v tržaški občini nima nobenega namena izvajati zaščitnega zakona, če ne samo v zelo omejeni in popolnoma neprimerni obliki. Mislim, da to ne more biti pozitivno, ne sprejemljivo." Odvet-

nika Močnika smo vprašali še, če bo Slovenska skupnost sprejela kakšne odločitve v zvezi s tem. Kako naj reagiramo slovenski tržaški občani? "Kar se tiče Slovenske skupnosti, bomo preverili, kako ta urad deluje, ko bo ustanovljen. Priskrbeli si bomo vse akte, ki jih je za ustanovitev urada izdal tržaški občinski odbor, in bomo dosledno zahtevali, da urad izvaja tudi to, česar odbor noče. Če ne bodo izvajali vsega, bomo pač protestirali in - če bo treba - bomo tudi postopali na upravnem sodišču zaradi neizvajanja zakona. Svetovali bomo, da bodo iste korake storile vse komponente slovenske manjšine."

Na četrtkovi tiskovni konferenci sta omenjena odbornika pojasnila, da bo okence dejansko delovalo po principu urada za stike z javnostjo. Lahko bo le sprejemal prošnje, vprašanja občanov in dopise ter nudil informacije in odgovore na zastavljena vprašanja. Odbornik Sluga pa je izrecno povedal, da urad ne bo pristojen za izdajanje upravnih in matičnih dokumentov, posebno ne dvojezičnih osebnih izkaznic. Katere dokumente in če jih bo ta urad sploh lahko izdajal, je po Slugovem mnenju odvisno od sklepov paritetnega odbora, ki še ni sestavljen. Ko bo pa-

ritetni odbor sklepal o tem, se bo urad prilagodil njegovim smernicam. V resnici je odbor občine Trst napačno interpretiral zaščitni zakon, saj je ta jasen glede pristojnosti urada, kar pomeni, da za izdajanje dvojezičnih izkaznic in drugih matičnih in upravnih dokumentov v slovenščini ni potrebno čakati na smernice paritetnega odbora. To potrjuje tudi predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor: "Napoved o 'okencu', ki bi samo delno odgovarjalo našim pričakovanjem, ponovno dokazuje, da nas hoče tržaška občina ponovno izigrati s skrivanjem za paritetni odbor. Ena redkih zadev, ki nam jih zaščitni zakon priznava mimo tega odbora, je prav 'občinski urad'. Niti tega nam nočejo priznati avtomatično. To je nov dokaz slabega razpoloženja občinske uprave do naših vprašanj. Če bo šlo tako naprej, ne bomo zlepa prišli do tako imenovane zaščite. To smo do neke mere sicer slutili, nismo pa si upali misliti, da bodo nategovali staro tezo: dokler Rim ne izdela zakona, ne bomo tvegali nobenega praktičnega ukrepa v zvezi z manjšino. Glede tega vprašanja po mojem obstajajo elementi za sodno prijavo." Urad bo imel sedež na občinski izpostavi v ulici Giotto

številka 2, kjer bo delil prostore s službo za socialno skrbstvo, dokler se ta ne bo preselila v prenovljene prostore v ulici Locchi. Zanj bo odgovoren podtajnik Calacione, v njem pa bosta delala uradnik in vodja urada, ki ju je uprava že izbrala med zaposlenimi na tržaški občini. Niso torej predvidene nove nastavitve, kot tudi ni jasno, ali bo v primeru, da uradnik slovenskega jezika slučajno zbolil, moral urad zapreti okence, dokler se ne bo edini, ki bo lahko imel stik z občinstvom v slovenskem jeziku, vrnil na službeno mesto. Verjetno bodo morali tudi morebitnega namestnika iskati med drugimi slovensko govorečimi, ki so že zaposleni na občini in ki bodo morali zamenjati svoje naloge, zato da v slučaju potrebe zapolnijo vrzel.

Urniki odprtja bodo odgovorni še preučili: urad bo odprt šest dni na teden v jutranjih urah ali pa od ponedeljka do petka, s tem da bo dvakrat na teden odprt tudi v popoldanskih urah. Odbornik Sluga pa je namignil, da bo določitev urnika odvisna tudi od povpraševanja in od količine dela. Odbornik Gregoretti in Sluga sta povedala, da so priprave na odprtje okenca stekle že pred mesecem dni in da jih poleg njihju koordinira še občinski tajnik Marchi.

Čeprav je torej dejstvo, da bo do odprtja okenca v tržaški občini prišlo v sorazmeroma kratkem času, ni še pravih razlogov za zadovoljstvo, saj se z zelo omejevalno interpretacijo zaščitnega zakona občinska uprava dejansko igra s pravica manjšine, kot poudarja predsednik SSO, Sergij Pahor: "Zadeve s Slovenci v Italiji so očitno vzeli zelo 'resno', ker se zelo trudijo prepričati nas, da ne nameravamo biti prijazni do nas in da jim je čisto vseeno, kaj o takem početju mislijo drugi."

FOTO KROMA

Večer je potekal kot razgovor med avtorjem, prevajalko, predsednikom DSI in občinstvom. Vprašanj, ki so bila postavljena gostu, je bilo kar veliko in se niso zaustavljala samo pri vprašanih literaturi in prevodov, temveč so segala tudi na aktualna področja položaja slovenske identitete v zamejstvu in matični domovini, (ne)sprejemanja slovenske stvarnosti s strani italijanskih sodržavljanov (v prvi vrsti intelektualcev), pomanjkanja soočanja Italijanov z lastno zgodovino, odnosa do Evrope, krščanstva in islama idr.

Prevodi njegovih del v razne evropske jezike (zlasti v francoščino in nemščino) ter laskave ocene evropskih kritikov so sicer Borisu Pahorju v veliko zadoščenje, saj je občutil, kakor da v Trstu nima državljanke pravice. Dobrašen del zaslug za te prevode ima Evgen Bavčar, vsestranski slovenski kulturni delavec v Parizu, ki načrtno združuje slovensko literaturo, Trst in Evropo. Kako pa je prišlo do zadnjih prevodov v nemščino in italijanščino? Menda je tridentski založnik Nicolodi izvedel za Pahorja, ko je bral eno od njegovih novel, ki jo je prevedla Patrizia Vascotto. Pahor je prevajalki Mirelli Urdih-Merkü omenil Nicolodija ob nekem obisku Merkujevih leta 2000. Sama je pre-

zmagovalka, lahko imela malo ponosa, a ga nima in išče podporo Italije. Tu manjka zavest, je dejal Pahor, da je Slovenija država, ne pa italijanski teritorij. Slovenska država bi lahko bila tudi zgled ostalim evropskim narodom, vendar tega zgleда trenutno ne daje in če bo še naprej nastopala tako, kot nastopa, se pravi, če se bo obnašala brez ponosa, če bo prodajala svojo identiteto in bo popuščala, bodo v Evropi z njo pobrisali kot s cunjjo. Tudi Evropa je pred velikim izzivom, ali želi postati konfederacija ali pa samo gospodarska skupnost, kar pa ne pomeni veliko. Pri tem se postavlja tudi vprašanje, ali bo Evropa prisluhnila narodnim skupnostim oz. manjšinam in jim bo dala veljavo, ki jim gre.

Če se povrnemo k prevodom, je treba povedati, da založba Nicolodi želi izdati še dve deli. Vendar je po Pahorjevih besedah potrebno doseči razbitje gluhot, ki vlada v italijanskih krogih o določenih stvareh, in priti do kake pomembne italijanske založbe. Odvisno je tudi, kako se bo odvijalo naše družbeno življenje. Pri tem pa je bil Pahor precej pesimist, saj vidi precejšnje pogojevanje s strani pojavov, kot sta internacionalizem in multikulturalnost, katera se servirata današnji mladini.

DEVIN-NABREŽINA / PREDVOLILNI POGOVORI IN NOV PREDLOG ZA SESLJAN

NA LEVI SREDINI ŠE NIČ NOVEGA

26. maja bodo v devinskobrezinski občini upravne volitve, dober mesec dni pred njimi pa stanje glede volilnih zavezništev in kandidatur ostaja odprto. V prejšnjih dneh so javna občila prinesla vest, da bo županski kandidat desnosredinskega zaveznitva pokrajinski odbornik in voditelj krajevne Liste 2000 Giorgio Ret, medtem ko naj bi dosedanji vodja desne sredine v občinskem svetu in županski kandidat na prejšnjih volitvah Romano Vlahov nastopil s svojo listo. V okviru leve sredine, ki je dosedaj upravljala občino, pa še ni prišlo do nobene konkretne odločitve. V krajevnem časopisju smo sicer brali o predlogih za kandidature podžupanje Ma-

lagatelj društvo Sommaripa, ki ga vodi odvetnik Jože Škerk, dolgoletni politični delavec in prvi deželni svetovalec SSK. Predlog sestoji v razdelitvi trenutno enotnega območja A8, v katerega spada Sosljanski zaliv, na pet novih podobmočij: prvo podobmočje (8.1) obsega področje opuščene kamnoloma, kjer naj bi po propadlem načrtu družbe SS. Gervasio e Protasio zraslo turistično naselje. Po predlogu društva Sommaripa pa bi sedaj to območje služilo izključno kopalniški dejavnosti, drobnim gospodarskim in rekreativnim dejavnostim ter parkiranju in drugim manjšim posegom. Območje 8.2 naj bi postala ekološka cona, namenjena

sprehodom, izgradnji nove župnijske cerkve in izkopavanju arheoloških najdb, saj naj bi se tam nahajalo gradišče. Območje 8.3 bi zaobjemalo kopalnišče Castelreggio in bi služilo edinole kopanju in rekreativnim dejavnostim ter drobnim prodaji. Območje Caravelle, starega avstrijskega hotela in vile Diana, bi služilo hotelski dejavnosti (brez izgradnje kakih turističnih naselij), območje 8.5 pa zaobjemata v bistvu področje obstoječega pristanišča razen koščka obale, ki je namenjen gostom hotela. Na tem podobmočju naj bi našli prostor jadralni in pomorski klubi ter drugi lastniki plovil.

Medtem je prav v zvezi z Sosljanskim zalivom ponovno prišlo do novega predloga o preureditvi. Tudi tokrat je pred-

NUMIZMATIČNO DRUŠTVO J.V. VALVASORJA / OB RAZSTAVI V NABREŽINI

NUMIZMATIKA NUDI ZANIMIV POGLED V ZGODOVINO

Naše zamejstvo je pred petimi leti postalo bogatejše še za eno slovensko društvo, to je za numizmatično društvo J. V. Valvasorja. Ob prvi mali obletnici delovanja so se člani društva odločili, da dogodek praznujejo z razstavo kovancev, ki je na Opčinah, v prostorih Zadružne kraške banke, že imela lep uspeh, trenutno pa je na ogled v Nabrežini, in sicer v prostorih podružnice omenjene banke. Ker je numizmatika ne samo konjiček za redke ljubitelje, pač pa tudi sredstvo za preučevanje zgodovine, smo povabili na pogovor člana numizmatičnega društva Mitjo Petarosa, da bi javnost bolje opozorili na razstavo.

Namen razstave je ta, da bi predstavili valuto oziroma kovance, ki so krožili v zgodovini v naših krajih - od časa rimskega cesarstva do danes. Katere kovance in koliko si jih je možno ogledati?

Razstavi smo dali naslov *Denar skozi stoletja na naših tleh*. Na razpolago je ogromno materiala, zato smo se morali nujno omejiti in zato je padla odločitev, da bomo tokrat razstavili le kovance (in ne vsega, kar numizmatiki zbiramo, kot npr. bankovce, druge vrste papirnatega denarja, plastični denar, vrednostne papirje ipd.). Razstavili smo le nekaj primerov novcev, ki so se v zgodovini najpogosteje pojavljali na naših tleh (nalašč niso predstavljeni npr. rimski zlatniki, saj so bili redko v rednem obtoku). Če samo naštejemo, kaj se da videti v petih vitrinah (ki jih je zelo prijazno posodila Draguljarna Malalan v Opčin): v prvi so najstarejši primerki na razstavi rimski kovanci raznih vrst, saj so ti krožili v naših krajih vsaj sedem stoletij (od II. stoletja pr. Kr. do V. stoletja po Kr.). V drugi vitrini si lahko ogledamo kovance srednjega veka, saj se je po propadu rimskega cesarstva (V. stoletje) do konca ogrskih vpadov (XI. stoletje), za vsakdanje potrebe v teh krajih le redko pojavljali denar in so ljudje uporabljali druge oblike trgovanja (npr. barantanje ipd.). Pregled srednjeveških kovancev je pester: od novcev nadškofa Adalberta (1183-1200) do goriškega grofa Leonarda (1454-1500) ter razni kovanci koroških vojvod, tržaškega škofa Arlongusa, češkega kralja Otokarja II. in raznih oglejskih patriarhov (npr. Otobona 1302-1315 ali Ludvika 1412-1420). Tretja vitrina je namenjena avstrijskim tolarjem in goldinarjem, za razstavo smo izbrali tolar cesarice Marije Terezije, peso-tolar, ki ga je dal kovati cesar Maksimilijan, graditelj Miramarskega gradu; goldinarja, izdana ob 25. obletnici poroke med Francem Jožefom in Elizabeto Wittelsbach, tolar Jožefa II., imenovan "križar" - "crocione" ipd. V četrti izloži bi denar, ki nam je verjetno nekoliko bolj znan, saj so ga uporabljali še naši dedje: avstrijske krone, ki so jih kovali pod Francem Jožefom, od navadnega drobiža do zlatnikov. V peti in zadnji vitri-

FOTO KROMA

ni pa si lahko ogledamo lire, ki so krožile od uvedbe, dokler jih niso zamenjali evri. Vsaka vitrina je opremljena tudi s krajšim opisom razstavljenih kovancev, bodisi v slovenščini kot v italijanski.

Razstavljeni so tudi kovanci nove evropske valute. Kako je uvedba evra vplivala na zanimanje za numizmatiko?

V našem društvu smo mnenja, da je uvedba nove evropske valute dobro vplivala na numizmatiko. Ljudje so se vsaj začeli zanimati, hote ali nehoti, za obliko in za "risbe" novega denarja, kar je seveda prvi korak. Ob dokončni ukinitvi "starih" evropskih valut pa je prišlo seveda tudi do marsikaterega zgrešenega pojmovanja, kaj sploh numizmatika je, saj marsikdo pričakuje, da bo z ohranjenimi starimi kovanci lir kmalu kaj zaslužil, kar seveda ne drži. V numizmatiki je čas zelo relativen pojem in zato kovanec, izdan pred petnajstimi ali dvajsetimi desetletji, ni niti pretirano star za vedo, ki obravnava stoletja in tisočletja dolga obdobja. Celotitalijanski tečajni srebrniki nimajo večje

veljave od teže svoje zlahtne kovine, ker so bili kovani v ogromni količini. Za numizmatike pa je vrednost kovancev le relativno pomembna, saj bi to morala biti pomožna veda zgodovine, znanstvena disciplina, s katero se učimo. Saj iz kovancev buhti duh časa in se iz njih da marsikaj prebrati, opredeljujejo neko družbo, pričajo o dogodkih, o osebnostih in velikih ljudeh, o umetnosti, o šegah in navadah; iz roke v roko gredo v srečnih in manj veselih trenutkih; so pokazatelj socialnega trenutka okolja, v katerem so nastali. Ko je bila neka družba ali država v razcvetu, so kovali novce v bogatih zlitinah in so jih tudi umetniško odlično dovršili, v kriznih obdobjih pa so bili kovanci revnejši in skromnejši. Numizmatiko marsikdo pojmuje kot trgovanje s starim in manj starim denarjem, to pa je le stvar trgovcev (ki resnici na ljubo imajo tudi strogo določena pravila glede kakovosti in veljave vsakega novca); pravi numizmatiki se zanje zanimajo, ker jim "denarni pripomočki" odpirajo prekrasni svet zgodovine z manj konvencionalnega zornega kota.

Razstavo ste priredili ob 5. obletnici ustanovitve zamejskega numizmatičnega društva. Kakšne vrste delovanja ima društvo? Kje se zbirate? Kdor bi se želel včlaniti ali dobiti informacije o delovanju, na koga naj se obrne?

Razstavo smo želeli postaviti že pred leti, a nismo v društvu nikoli našli dovolj poguma za tak korak. Letos pa nam je to možnost ponudila Zadružna kraška banka z Opčin, edini popolnoma slovenski bančni zavod na Tržaškem, saj so si upravitelji želeli dostojno ovkovečiti prihod nove evropske valute. Mislimo, da, čeprav smo se prvič lotili takega podviga, je imela razstava dober uspeh, saj smo na Opčinah podaljšali rok in sedaj je na ogled v podružnici Kraške banke v Nabrežini. Ogled je seveda možen, ko so bančna okenca odprta. Naj še dodamo, da so vsi eksponati iz zasebnih zbirk članov numizmatičnega društva J.V. Valvasor in da smo razstavo pripravili in postavili člani Andrej Štekar, Florindo Carli, Stojan Sosič, Stanko Flego, Peter Merku in Dorči Okretič in jaz. Na letošnjem obnem zboru društva smo se ob ugotovitvi, da se med ljudmi nekoliko večja zanimanje za numizmatiko, odločili, da bodo potekala redna mesečna društvena srečanja, in sicer vsak prvi četrtek v mesecu v gostilni v Trebčah (v prijazni sobici, saj društvo nima še lastnih prostorov za redno delovanje) ob 20.30. Vabljeni in dobrodošli so vsi, ki bi želeli spoznati starejši in novejši denar in dobiti katerokoli informacijo o njem. Lahko pa se tudi neposredno obrnete na katerega izmed članov društva ali pišete na naslov: Slovensko zamejsko numizmatično društvo Janeza Vajkarda Valvasorja - Trebče 1 - 34016 TS.

BS

V CERKVI SV. VINCENCIJA V TRSTU

VELIKONOČNI KONCERT Z ZBOROM IN ORGLAMI

Orgle in zborovsko petje sta oblikovala lepo uspeli Velikonočni koncert, ki je bil v eni centralnih cerkva mesta Trst na nedeljo, 14. aprila. Koncert sta priredili Zveza cerkvenih pevskih

zborov (ZCPZ) iz Trsta in župnija sv. Vincencija Pavelskega. Najprej je nastopil Združeni zbor ZCPZ, ki je pod vodstvom Edija Raceta zapel štiri slovenske umetne velikonočne

pesmi. Petje je na orgle spremljal Tomaž Simčič. Nato so se predstavile gojenke orgelskih tečajev, ki že nekaj let potekajo pri ZCPZ pod mentorstvom prof. Angele Tomanič, priznane organistke iz Ljubljane. Nastopile so Marija Kerže, Nada Petarosa in Katja Lavrenčič, ki so tudi z zahtevnejšimi skladbami skušale obdržati velikonočno vzdušje in pokazati, kar so se pod vodstvom svoje pedagoginje dosedaj naučile. Prof. Angela Tomanič (na sliki) pa je s prvovrstnim izvajanjem skladb Špendova, Boellmanna in Gigouta zaključila orgelski del koncerta.

Ob koncu je mogočno zadonela še velikonočna Kristus je vstal, ki so jo vsi prisotni skupaj zapeli, ob orgelski spremljavi.

DU

OBVESTILA

POTOVANJE Novim glasom v Andaluzijo in Španijo. Prijavljence na potovanje obveščamo, da so na naših uredništvih v Gorici in Trstu na razpolago potovalke.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 22. t.m., na redni tedenki večer v Peterlinovo dvorano, ul. Donizetti 3. Gost bo Italo Delloro Gambini, avtor knjige o Izoli v preteklosti. Predstavila ga bosta Silvan Prodan in Milan Gregorič. Začetek ob 20.30.

PRESEDNIK SLOVENSKEGA raziskovalnega inštituta sklicuje občni zbor. V torek, 23. aprila 2002, ob 19. uri v prvem sklicu in ob 19.30 v drugem sklicu v Gregorčičevi dvorani, ulica sv. Franciška 20 v Trstu.

V IMENU Duhovske zveze tržaških slovenskih duhovnikov organizira njen predsednik Žarko Škerlj šestdnevno potovanje z avtobusom v Španijo od ponedeljka, 15., do sobote, 20. julija. Ogledali si bomo španska mesta Barcelono, Montserrat in Saragozo ter nazaj grede Avignon in Grenoble. Vključeni so vsi polni penzionisti in ogledi z vodiči. Cena 660 evrov. Ker je zanimanje veliko, se vpišite čimprej, najbolje kar naravnost v Bazovici (telefon, telefonska tajnica in fax št. 040 226117). Zadnji rok je konec meseca maja. Lepo vabljeni.

OBPRVI obletnici smrti msgr. Marijana Živica poteka akcija za obnovo starega župnišča v Sočergi. Kdor želi finančno prispevati v ta namen, lahko svoj dar pusti v trgovini Fortunato v ul. Valdirivo 23 v Trstu.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca sporoča, da je v urdu v ul. Donizetti 3 v Trstu v četrtem nadstropju vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu od

15. do 17. ure na razpolago odbornik, ki bo dajal pojasnila vsem, ki bi bili pripravljene pomagati pri njenem delu kot tudi tistim, ki bi potrebovali pomoči. Za ta mesec je datum 22. april.

DAROVI

ZA LAČNE otroke: družina Corva ob 10. obletnici smrti sina Walterja 50 evrov.

ZA NAŠ vestnik: družina Corva ob 10. obletnici smrti sina Walterja 25 evrov.

ZA ŽUPNIŠČE v Sočergi: namesto cvetja na grob Nade Žerjal darujejo Severina Buzečan 50 evrov, Marija Zanevra 50 evrov, Milka Buzečan 20 evrov, Maria Radovac 10 evrov, Justina Buzečan 10 evrov in Nadja Hrvatina 20 evrov.

ZA SLOMŠKOV dom v Bazovici: ob krstu male Eve Starič darujejo nona in starši 50 evrov.

ZA CERKEV v Ricmanjih: M.B., Trst, 100 evrov; družina Corva ob 10. obletnici smrti sina Walterja 50 evrov.

ZA KAPELO p. Leopolda v Domju: družina Zlobec 25 evrov; družina Corva v spomin na pok. Franca Malalana 40 evrov.

ZA CERKEV v Bazovici: namesto cvetja na grob pok. Danila Ražma daruje Silvana Raseni-Pettirosova 25 evrov.

Naša dolgoletna člana in pevca

MIRJANA IN NINO PAROVEL

praznujeta zlato poroko. Ob tem visokem jubileju jima iskreno voščita slovenska župnijska skupnost in cerkveni pevski zbor pri Sv. Ivanu.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Ugo Betti

ZLOČIN NA KOZJEM OTOKU

REŽIJA Jernej Lorenci

V četrtek, 18. aprila, ob 20.30 - red E;
v soboto, 20. aprila, ob 20.30 - red B;
v nedeljo, 21. aprila, ob 16. uri - red C;
v ponedeljek, 22. aprila, ob 20.30 - KD Gorica;
v torek, 23. aprila, ob 20.30 - KD Gorica;
v soboto, 4. maja, ob 20.30 - red T;
v torek, 7. maja, ob 20.30 - red F.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV TRST
V SODELOVANJU Z MARIJINEM DOMOM OD SV. IVANA,
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV TRST, GORICA, VIDEM
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

PRIMORSKA POJE 2002

nedelja, 21. aprila 2002, ob 17. uri
v dvorani Marijinega doma v ul. Brandesia 27

PELI BODO

Ženska pevska skupina Domovina - Osp
MePZ DU Izola
MoPZ Franc Zgonik - Branik
Oktet Vrh - Branik
Vokalna skupina Prijatli - Selo
ŽPZ Vesna - Sv. Križ
MePZ Jože Srebrnič - Deskle

9

ČETRTEK,
18. APRILA
2002

PADLE ZADNJE ODLOČITVE

SLOVENSKA SKUPNOST ZA MARJETICO

Prejšnji teden smo goriški volilni upravičenci dobili še zadnje informacije o tem, kako bodo v nedeljo, 26. maja, potekale upravne volitve. Najprej velja povedati, da se bomo volitev lahko udeležili bodisi v nedeljo kot tudi naslednji ponedeljek do 15. ure. Do omenjene odločitve je prišlo na državni ravni z odobritvijo vladnega odloka. Do podaljšanja volilnega dne je prišlo predvsem zaradi nevdružne gneče, ki je pri zadnjih volilnih preizkušnjah bila na voliščih. Vračamo se torej v navade, ki so vladale pred l. 1993, dvodnevno glasovanje pa bo veljalo za politične, upravne in referendumске preizkušnje.

Glede krajevnih volitev velja potrditi, da bo v levi sredini prišlo do treh list, ki bodo podprle skupnega kandidata Brancatija. To so lista Marjetice, v kateri bodo tudi kandidati Slovenske skupnosti, lista levice, ki se bo predstavila s

Cressatijem na čelu ter Stranka komunistične prenove, ki je odločila, da se bo volitev udeležila skupaj z ostalimi komponentami pod neko idealno streho Oljke, ki pa formalno ne obstaja. Do treh list bo zelo verjetno prišlo tudi za obnovitev desetih rajonskih svetov.

Poleg volilne kampanje si lahko v prihodnjih tednih pričakujemo še Brancatijev odstop s podpredsedniškega mesta pri goriški pokrajini, do katerega naj bi prišlo v prvih dneh maja. Po tem dogodku, za katerega se ogreva sam predsednik Brandolin, pa bi moral predsednik goriške pokrajine čimprej nadomestiti odgovorno mesto, ki bo ostalo prazno. Slovenski manjšini se za zdaj ne obetajo velike novosti, saj iz pokrajine prihajajo ponavljajoči komunikaciji, češ da bo do slovenskega odbornika sicer prišlo; kdaj in kako pa postaja nova "fatimska skrivnost"...

SP

OBRAČUN OPRAVLJENIH IN NEOPRAVLJENIH DEL

IVA KORŠIČ

Majske volitve se bližajo; štiritletna mandatna doba se izteka goriškemu županu, občinski upravi in rajonskim svetom, ki bodo v teh dneh imeli še zadnje seje, da odobrijo zapisnike in potegnejo črto nad opravljenim delom ter pregledajo, kaj je ostalo le v načrtu in čaka realizacije. O delovanju rajonskega sveta Štandrež smo se pogovorili s predsednikom Marjanom Breščakom, ki je z grenkobo izjavil, da marsičesa niso uresničili, ker so naleteli na gluha ušesa pri goriških občinskih možeh, ki jim ni niti do tega, da bi odgovorili na odposlana pisma.

V tem štiritletju je v rajonskem svetu bilo sedem slovenskih članov, izvoljenih pod znakom oljke, štirje iz vrst SSK, trije LD in eden KP, ostali, italijanski, dva iz stranke Naprej Italija in po eden NZ in Zelenih. Večina je pripadala Slovincem, zato je bilo olajšano predsedniško delo. Seje so seveda potekale v italijanščini. Raba slovenščine, s prisotnostjo prevajalke, predvidena v zaščitnem zakonu, je ostala zapisana le na papirju.

Tudi v novem statutu rajonskih svetov ni govora o tem. Občina je z njim hotela uvesti nekaj novosti, tudi močno centralizacijo z odvzemom nekaterih pristojnosti (vzdrževanje stavb, urejevanje okolja, gredic) in krčenje števila rajonskih svetov. Štandreški bi bil priključen Rojcam in bi se ne mogel več učinkovito boriti za koristi slovenskih krajanov. Občina se izgovarja, da rajonski sveti stanejo. Toda, po Breščakovem mnenju, za vse rajonske svete ne potrosi toliko, kot za enega občinskega svetovalca. Sicer pa je novi pravilnik odvzel tem organom precej vloge, tako da so pravzaprav postali le koordinatori krajevnih društev. Rajonski sveti so posvetovalnega značaja, toda štandreških nasvetov in predlogov občina ni jemala v poštev. Celotno delo, uređitev greznice na ulici Cav. di Lodi in kostnice na pokopališču, katerih načrt je bil predložen že v prejšnji mandatni dobi, nista bili izvedeni. Ob koncu delovnega štiritletja Breščak ugotavlja, da so v predlogih za proračun vsako leto bila ista (nikoli izvedena!) dela: ureditev trgov,

FOTO BUMBACA

ki imata zelo klavrn videz, predvsem tisti pred cerkvijo, pločnikov na ulicah Tabaj in S. Michele, podzemne električne napeljave, kolesarskih stez, parkirišča pred igriščem Juventine, popravilo tehtnice pri cerkvi, posodobitev naprav za odplake, smotno usmeritev prometa in še kaj drugega.

Ko je štandreška občina po l. 1927 prešla pod goriško, je le-tej prinesla "za doto" ogromno površin, ki so jih domačini zapustili štandreški občini.

To zemljo si je prilastila goriška občina, ne da bi je nikdar vsaj delno izplačala. Tudi načrt novega dela soškega parka, ki so ga slovesno predali namenu pretekli petek (levi del brega Soče med ločniškim mostom in mostom na državni cesti št. 56), je predložil rajonski svet že leta 1989, a tedaj ga je občina ovrгла, ker je bil predlagatelj iz opozicije. Sedaj pa si njegovo zamisel lastijo vsi. Trenutno se rajonski svet bori zato, da bi štandrežci spet pridobili dohod do Soče v ul. Ticina. Tam so še ostanki iz prve svetovne vojne, ki bi jih bilo treba odstraniti. Breg je tam zelo nestabilen, ker voda spodjeda skale.

Poleg vseh teh negativnih ugotovitev so k sreči tudi pozitivne. Rajonski svet je odlično sodeloval z OŠ Fran Erjavca, z domačimi kulturnimi in športnimi društvi ter z njimi uredil več uspešnih pobud: poletno središče, srečanja s šolo iz Vrtojbe, Praznik miru, baklado, enotedensko mednarodno umetniško delavnico *Skultura 2001*, o kateri bo izšla brošura, ko bo dovolj sredstev zanjo, in še marsikaj. Rajonski svet je vselej podprl Jeremitarje v boju zoper razlašanje njihove zemlje in uničevanje zgodovinskega zaselka.

POKRAJINSKI SVET SLOVENSKE SKUPNOSTI

MAJSKE OBČINSKE VOLITVE

V prostorih stranke na Drevoredu 20. septembra 118, ki jih od zdaj krasi tudi svetlobni napis na pročelju stavbe, je 11. t.m. potekal pokrajinski svet Slovenske skupnosti, ki mu je predsedoval Ninko Černic.

Po uvodnem pozdravu deželnega tajnika Damijana Terpina in poročilih Božidarja Tabaja o referendumu za Jeremitišče ter Doriane Devetak o anketi med volivci glede samostojnega nastopanja ali politične povezave z Marjetico je tajnik Mirko Špacapan poročal o dosedanjem delu stranke v predvolilnem obdobju, o podpori Vittoriju Brancatiju na predhodnih volitvah, o težavah s pokrajinskim odbornikom in težkih odnosih s predsednikom pokrajinske pokrajine Giorgiom Brandolinom ter o odločitvi tajništva, da se za majske občinske volitve v Gorici pridruži Marjetici in Brancatiju samemu z namenom, da pripomore k njegovi zmagi, izvoli čimveč svojih članov v občinski svet, obenem pa močno slovensko obarva tudi Marjetico samo in tako iz močnejšega položaja pogojuje goriško politiko v korist slovenske manjšine.

To seveda v primeru zmage nad desnico, ko si bo stranka skušala priboriti mesto v odboru, ali pa tudi v primeru poraza leve sredine, če bo razpolagala z zadostnim številom svetovalcev.

Slovenska skupnost si je v koalicijski Marjetica priborila dvojezični napis Marjetica-Margherita na volilnem obeležju, pa tudi vidno mesto za tradicionalni znak lipove vejice.

Samostojni nastop, kot je prevladal iz ankete, bi naši

stranki ne zagotavljal izvolitve predstavnika, ker je porazdelitev sedežev močno odvisna od rezultata drugih tekmecev; v povezavi z Marjetico pa lahko slovenska stranka, ob primerni porazdelitvi preferenc, naskakuje tudi izvolitev štirih predstavnikov, kar bi pomenilo zgodovinski uspeh za Slovence v Gorici.

Do zadnjega si je Slovenska skupnost prizadevala, da bi nastopila s samostojno listo na vseh rajonih, vendar iz tehničnih razlogov to ni bilo mogoče (prisotnost lipe znotraj volilnega znaka Marjetice).

Na skupni listi pa bo stranka poskrbela, da bo prisotna v vseh rajonih goriške občine, v Štandrežu, Pevmi in Podgori pa s pretežno ali celotno slovensko zasedbo.

Povezava z Marjetico je taktična poteza slovenske stranke, ki se ne namerava utopiti v to politično formacijo, pač pa hoče ohraniti značilnosti manjšinske stranke. Izvoljeni predstavniki bodo morali biti pripravljene iz nje tudi izstopiti v primeru neugodnih odločitev za našo narodno skupnost.

Po živahni debati, ki je seveda osvetljevala razne vidike samostojnega ali povezanega nastopanja, je svet samo z enim vzdržanim glasom potrdil sklepe tajništva in s tem dal zeleno luč za nadaljnje korake sestavljanja list in kandidatov ter seveda neobhodnih političnih pogajanj v koalicijski sami.

Pokrajinski svet je tudi dal nalogo tajništvu, naj sledi volilnim pripravam v Krminu in skuša zagotoviti primerno vidljivost tamkajšnjim Slovincem kot že v preteklosti.

SLOVENSKA SKUPNOST: ZAHVALA ZA ANKETE

Tajništvo Slovenske skupnosti se zahvaljuje vsem, ki so odgovorili na vprašalnik, ki je bil na razpolago na zadnji strani Novega glasa v štirih zaporednih številkah v marcu.

To je bilo prvič, da se je stranka obračala neposredno na volivce, zato odziv ni mogel biti učinkovit, kot bi lahko bil. Odgovorov je bilo približno 60, nekateri tudi iz oddaljenih krajev Italije. Približno 20 odstotkov se je izreklo za povezavo z Marjetico, 80 % pa za samostojen nastop.

Verjetno so te številke dejanski prikaz želje volivcev Slovenske skupnosti, vendar je primerek premajhen, da bi odločilno vplival na usmeritev stranke. Sicer pa ni bil namen, da rezultati ankete usmerjajo odločitve tajništva, ki mora sprejeti ustrezne korake na podlagi trenutnih dejavnikov, tudi če niso vedno v skladu z notranjimi željami.

Uspeh ankete je pogojevala močna angažiranost stranke SSK za referendum o Jeremitišču, ki ni dopuščal dvojne potrate sil.

Vsekakor bo SSK odgovore držala v veliki uvidevnosti, take oblike spraševanja pa bodo verjetno s časom postale edini način, da ljudje z večjo vnemo in zavzetostjo pristopajo k skupnim odločitvam za dobrobit celotne slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

PREDLAGATELJI REFERENDUMA PRI ŽUPANU IN PREFEKTU

Prejšnji teden sta predlagatelje referenduma za ohranitev Jeremitišča sprejela tako goriški župan Gaetano Valenti kot prefekt Camillo Andreana. Božo Tabaj, Dimitrij Brajnik in Mirjam Paulin, občinska svetovalka Oljke Nataša Paulin in pokrajinski tajnik SSK dr. Mirko Špacapan so predstavnikoma oblasti obrazložili zaskrbljenost zaradi razlastitvenih postopkov, ki se nadaljujejo, in izrazili zahtevo, da bi se prekinili v času priprav na referendum.

Božidar Tabaj je namreč povedal, da je zbranih podpisov že okrog 1100, kar kaže na to, da občani čutijo problem in želijo biti soudeleženi pri odločitvah občinske uprave. Smešno bi bilo iti na ljudsko posvetovanje o ohranitvi zaselka po razlastitvi, saj do referenduma ne bi moglo priti pred letom 2003. Valenti je napovedal svoje posredovanje, hkrati pa ugotovil, da so za razvoj mesta pač potrebne tudi žrtve. Andreana pa je podčrtal nujno, da se končno pride do dogovora med sptima stranema.

Pobudniki referenduma in politični predstavniki so vsekakor izrazili svoje negotovanje, ker so Jeremitarji prav v teh dneh prejeli razlastitvena pisma, in napovedali, da si bodo za zaustavitev postopka prizadevali skupno z odvetniki z vsemi možnimi zakonitimi sredstvi.

IZ POLPRETEKLE ZGODOVINE

GORIŠKA POKRAJINSKA UPRAVA IN SLOVENCIPOLLETU 1951 (1)

REMO DEVETAK

Januarja in marca lani sem dopolnil zgodovinska zapisa *Volitve v občini Gorica in Slovenski ter Pogled v našo polpreteklo zgodovino*. V njih sem opisal potek občinskih upravnih volitev v Gorici, Doberdobo, Sovodnjah in Števerjanu od poveljne dobe l. 1948 oz. 1951 vse do zadnjih let 1998 oziroma 1999. S tem zapisom hočem dodati košček naše goriške zgodovine, kajti v tem je zajeto velikansko delo naših javnih oz. političnih delavcev, ne glede na njihov svetovni nazor, ko so se in se še razdajajo za naše pravice, za naš narodnostni obstoj v Italiji. Zato se hočem tudi v tem zapisu zarezeti v preteklost, prikazati, kako so Slovenci v goriški pokrajini volili, komu so zaupali svoj glas od poveljne dobe in komu ga še danes zaupajo. Mandatnih dob je bilo dvanajst.

Treba je že vnaprej pojasniti, da so se po pariški mirovni pogodbi, na kateri so zavezniške sile začrtale meje, Slovenci, ki so ostali pod Italijo, organizirali v lastne politične organizacije. Demokratični Slovenci so svojo politično organizaci-

jo ustanovili 17. januarja 1947; vanjo sta se povezali Slovenska katoliška skupnost (SKS) in Slovenska demokratska skupnost (SDS); v njej so se istovetili t.i. katoličani in liberalci; člani slovenskega naprednega tabora so na svojem ustanovnem občnem zboru dne 10. avgusta istega leta, torej šest mesecev pozneje, organizacijo Osvobodilne fronte reorganizirali ter se poimenovali Demokratična fronta Slovencev v Italiji (DFSI). S temi imeni sta politični organizaciji nastopili že na prvih upravnih občinskih volitvah v Gorici l. 1948. Prve poveljne pokrajinske volitve je vlada razpisala za 10.6.1951, bile so skupno z občinskimi v Doberdobo, Sovodnjah in Števerjanu.

Tedaj je Slovenska demokratska zveza (SDZ, danes SSK) prejela 2.477 glasov, za listo Demokratične fronte Slovencev v Italiji je bilo oddanih 2.776 glasov.

Za zgodovino je treba dodati zanimivo vest, ki jo bremo v knjigi dr. Avgusta Sfiligaja Slovenska demokratska zveza v Gorici 1947-1969. Glede pokrajinskih volitev smo se z Demokratično fronto pogajali za skupen nastop, ker nam volilni zakon ni dajal upanja na uspeh, kljub dobremu nameru, pa je prišlo tako, da smo si postavili ločena kandidata in to je bila skupna sreča, kajti izvolili smo vsak svojega pokrajinskega svetovalca, mi Rudija Bratuža, Demokratična fronta pa Viljema Nanuta, če bi bili nastopili skupaj bi imeli oboji samo enega.

DALJE

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše mame, babice in prababice ROZALIJE (KRISTINE) BLAŽIČ vd. DEVINAR

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam stali ob strani. Posebna zahvala naj gre gospodu župniku vojku Makucu in gospodu Danijelu Pintarju za tolažilne, poslovljne besede, pevcem Mopz Štmaver za ubrano petje ter vsem darovalcem cvetja in v dobre namene.

Svojci

7. PRIJATELJSKI SPUST PO VIPAVI

Kajak klub Šilec Gorica in ŠD Partizan Renče prirejata pod pokroviteljstvom občin Sovodnje in Miren-Kostanjevica 7. prijateljski skust po Vipavi v nedeljo, 21. aprila. Začetek ob 10. uri v Renčah pod jezom. Prijave od 9. ure dalje.

"POJE NAJ SRCE!"

DANIJE DEVETAK

FOTO BUMBACA

Prejšnjo nedeljo, 14. t.m., so se na pobudo Mladinskega zbora Vrh sv. Mihaela in istoimenskega prosvetnega društva že drugi srečali otroški in mladinski pevski zbori iz Goriške in Tržaške na reviji, ki prinaša na zamejske odre nekaj novega. Kot je v prepolni dvorani Kulturnega doma v Sovodnjah povedala predsednica društva Doriana Devetak, želijo organizatorji s to pobudo dati otrokom in mladim priložnost, da pokažejo, kaj so se naučili, pa tudi, da se soočijo z vrstniki in se tako - tudi s konstruktivno pomočjo strokovne komisije - razvijajo kot zborovski sestav. Revija, ki predvideva obnem revalni in tekmovalni del, je zato lahko odlična priložnost za rast v kakovosti naših najmlajših pevcev.

Sončno razpoloženje so v revialnem delu prvi prinesli na oder mladi pevci Otroškega pevskega zbora Sedej iz Števerjana, ki ga je vodila Valentina Humar, pri klavirju pa spremljala Eliana Humar. Za njimi so nastopili člani OPZ Oton Župančič iz Štandreža (pevovodja Tanja Gaeta, pianistka Sara Hoban), ki so tudi zaplesali kolo. Prisrčno so odpeli otroci zbor-

čka Rupa-Peč (vod. Tanja Kovic, klav. Majda Klemše), prav tako so veselo opravili svoje najmlajši člani OPZ Vrh sv. Mihaela (vod. Marja Feinig, klav. Sara Devetak). Iz Devina so "privselali", kot je povedal Kazimir Černic, ki je z živahno duhovitostjo povezoval večer, otroci zbora Ladjica (vod. Olga Tavčar, klav. Barbara Corbato); kot zadnji v prvem delu so nastopili otroci cerkvenega zbora Friderik Baraga iz Sv. Križa-Proseka-Kontovela (vod. s. Angelina Šterben, klav. Beatrice Zonta). Žal je izpadel nastop Mladinskega zbora Kraški slavček iz Nabrežine, ki se je lani, na prvi izvedbi revije Zlata grla na Vrhu sv. Mihaela, res dobro izkazal.

In že se je začel tekmovalni del, v katerem je vsak zborček predstavil najprej obvezno skladbo (Moniko Tomaža Habeta) in nato drugi dve slovenskih avtorjev. Najprej so nastopili trije otroški zbori (OPZ Slomšek iz Bazovice, vod. Zdenka Kavčič Krizmančič, klav. Beatrice Zonta; OPZ Ladjica iz Devina; OPZ Vrh sv. Mihaela). Že ti trije so pokazali ne le otroško razigranost, ampak tudi prve lepe dosežke zavzetega glasbenega delovanja, saj so se učinkovito in uspešno spoprijeli tudi z večglasnimi pesmicami. Kot zadnja sta nastopila Mladinski zbor srednje šole I. Trinko iz Gorice (vod. Aleksander Sluga, klav. Dalia Vodice) in Mladinski zbor

Slovenskega centra za glasbeno vzgojo E. Komel (vod. Damijana Cevdek, klav. D. Vodice).

Medtem ko je nato smotno izbrana komisija (sestavljali so jo Barbara Kovač iz Tolmina, Doriana Devetak z Vrha sv. Mihaela, David Klodič iz Benečije in g. Franc Pohajač z Opčin) opravila svoje delo, je zbrane s krajšim duhovitim monologom v vlogi Ivana Njuhina pozabaval igralec Primorskega dramskega gledališča Radoš Bolčina. Sledila je podelitev nagrad in priznanj. OPZ Vrh sv. Mihaela je prejel - poleg nagrade občinstva - priznanje za najbolj zanimiv program, v tekmovalnem delu pa se je izkazal kot najboljši zbor med otroškimi. Najbolj doživeto je podajal pesmi - po mnenju komisije - zbor Ladjica; priznanje za zbor z najmlajšimi pevci pa je prejel OPZ Župančič iz Štandreža. Kot najbolj prepričljivi pianisti sta bili odlikovani Beatrice Zonta in Dalia Vodice. Najboljši mladinski zbor v tekmovalnem delu pa je bil zbor SCGV Komel.

Vsem otrokom čestitamo za njihovo dobro voljo in prve uspehe, njihovim mentorjem za ljubezen do otrok, glasbe in naše slovenske besede, prirediteljem revije pa za to, ker skrbijo za razvoj zborovske izobrazbe in hkrati omogočajo povezovanje med najmlajšimi sodelovalci našega kulturnega prostora.

DAROVI

ZA MoPZ Štmaver: namesto cvetja na grob Rozalije Blažič Dominik Humar in Boris Lutman 50,00; Devinar Pepi, Jolanda, Silva in Marija 200,00 E.

ZACERKEV v Rupi: Ivanka-Marica Tomasig za cvetje 90,00 E.

ZA CERKEV na Peči: Berta Tomsič za cvetje 10,00; družina Malič P. 14/a v spomin na Jelko Petean Malič 25,00 ter v spomin na solsko sestro Mirjam 25,00 E.

ZA OBNOVITEV cerkve na Vrhu: 700,00 E.

ZA CERKEV v Števerjanu: Lika in Aleksander Pintar 100,00; v spomin na pok. Slavka Štekarja Marija in Stano Fabjan 50,00, Mirjam Komjanc 50,00, Mirka, Anka, Agata in Ida 50,00, druž. Simon Komjanc 50,00, druž. Aleš Komjanc 30,00, žena Hadrijana in druž. Štekar 50,00 E.

ZA STEVERJANSKI vestnik: v spomin na pokojno teto Milko Bogdana Komjanc z družino 30,00 E.

ZA CERKVENI pevski zbor iz Števerjana: v spomin na Slavka Štekarja Mirka, Anka, Agata in Ida 50,00 E.

ZA CERKEV na Jazbinah: Marta Komjanc-Zuri 30,00 E.

OBVESTILA

POTOVANJE Z Novim glasom v Španijo in Andaluzijo bo od 23. do vključno 29. aprila letos z letalom z ronškega letališča in avtobusom po Španiji; vrnitev na ronško letališče. Vsem udeležencem potovanja želimo kar največ prijetnih doživetij ob odkrivanju bogate kulture in umetnosti. Spominke znamenitosti iz rimskih časov, arabskega vladanja, srednjeveške dobe vse do današnjih dni se kot kulturne in verske vezi prepletajo v čudovito naravno okolje, vrljnost in dobroščnost ljudi. Srečno potovanje!

ŽUPNIJA SV. Andreja ap. v Štandrežu vabi zakonce in starše na srečanje z dr. Hubertom Požarnikom v ponedeljek, 22. aprila, ob 20.30 v mali dvorani župnijskega doma v Štandrežu. Tema pogovora: Prej zakonci ali starši?

SKRDJADRO in ženski pevski zbor iz Ronk vabita na tradicionalno spomladansko romanje/izlet po Notranjski in Dolenjski, ki bo v nedeljo, 12. maja 2002. Informacije pri g. Slavi, tel. 0481 483136.

PREJELI SMO

O KABARETU

V Novem glasu z dne 14. marca je Odbor Sindikata slovenske šole Tajništvo Gorica v odgovor na članek Odprto pismo (NG, 28. februarja) pojasnil, kako je prišlo do povezave zbornika Izvestje z uprizoritvijo "satiričnega kabareta v priredbi Barcaffé Teater". Piše, da so v odboru izbrali "kabaretni program, ki je naključno že bil v programu Kulturnega doma". Kot nekako opravičilo Odbor izjavi, da "so o predstavi pozitivno poročali številni mediji". Nato navede nekaj mnenj, ki "jih je objavil Primorski dnevnik v četrtek, 17. januarja 2002".

Do sem je izvajanje oz. pojavilo Odbora korektno in objektivno. Omenjeni članek v resnici je namenjen sezanskemu občinstvu, saj ima naslov: Sežana jutri in v nedeljo - Barcaffé teater v KC S. Kosovela in v njem navedenih šest kratkih mnenj delo hvalisajo (npr. "duhovita, sočna predstava") in bralcu ustvarijo vtis, da gre za "zabavno in igrivo predstavo. Odbor je torej sodil "kabaretni program" po omejenem članku in mnenjih in je predstavitev Izvestja povezal z njim.

Prav to smo v članku Odprto pismo kritizirali in kritiko ponovimo. Neumestno je namreč bilo, da je v s šolo povezani prireditelj, kar je predstavitev pomembnega in pohvale vrednega šolskega Izvestja bila, šola pa je vzgojna in kulturna ustanova - bila vključena taka, milo rečeno, neprimerna "komedija": nevzgojna in nekulturna, saj so se na odru vrstili prostaški izrazi (kvante), nizkotne dvoumne geste in prizori.

V vsaki umetnini, tudi v gledališkem delu, lahko ločimo idejo (vsebinsko), obliko in milje, v katerem umotvor vpliva in deluje, in na tej podlagi smo ocenili "satirični kabaret".

Ne razumemo, zakaj je Odbor članek zaključil z izjavo oz. ugotovitvijo, ki je krivična in posmehljiva do "nekaterih goriških gledalcev", kot jih omalovažujoče označi! Ne moremo je molče sprejeti. "Res nismo mogli pričakovati", se Odbor čudi, da bodo nekateri goriški gledalci v omenjeni predstavi zasledili "smehenje in sramotenje sestavin krščanske vere". "Nekateri" pa smo videli in slišali, ne samo zasledili, kako je npr. "glavni junak Slavko (Rebula - sic!)", milo rečeno, nespodobno s kretnjami in besedami parafraziral povzdigovanje, ki je najsvetejši del maše!

Nadaljuje čudenje: "... in sramotenje korenin našega naroda in naše kulture". Ne zapiše pa (našega) celotnega besedila: "saj je le-ta zrasla iz krščanske kulture in se ob njej napajala! Slomšek docet!" Dejstvo je, da so mnoge korenine naše kulture - in tudi vzgoje in vernosti - zrasle iz delovanja škofa A.M. Slomška (Blaže in Nežica v nedeljski šoli, Drobtnice) in njegove Družbe sv. Mohorja (v namenu je imela: vzgajati v smislu krščanske kulture, ohranjevati in pospeševati katoliško vero in npravnost z dobrimi knjigami)! Dokaz za to so poimenovanja mnogih naših šol po A.M. Slomšku!

Res ni bilo treba te polemične izjave na račun "nekaterih gledalcev", saj je Odbor v zadnjih stvkih (pravilno) ugotovil, da "je težko vse zadovoljiti in vsakemu gledalcu prepušča svobodo, da si /.../ ustvari in obdrži svoje mnenje". Naj dodamo: ima pa tudi svobodo, (saj "smo v demokraciji" - ta fraza je bila na odru velikokrat izustena pač zato, da je "opravičevala" nastopanje glumačev) da svoje mnenje tudi (javno) pove. Povedali smo ga in ga potrjujemo kot gledalci in kot kristjani.

MARTIN KRANNER

DRUGA ŠTEVILKA ŠOLSKEGA GLASILA

PRIHODNOST SMO MI

HARJET DORNIK

Dijaki, ki obiskujejo Poklicni zavod za trgovske in turistične dejavnosti I. Cankar, Trgovski tehnični zavod Ž. Zois in Industrijski tehnični zavod J. VEGA, tudi v letošnjem šolskem letu uresničujejo projekt šolskega glasila. Pred dobrim tednom so izdali drugo številko. Na skoraj tridesetih lično predstavljениh straneh so zbrali utrinke iz šolskega življenja ter veliko poezij in proze z izpovedno in drugačno vsebino.

V Šolskem utripu lahko podrobneje izvemo o novembrskem stikanju po evropskem parlamentu v Strasbourgu, nagradi na natečaju Mladi, evropska integracija in evro, predavanju univerzitetnega prof. Petra Štiba ob tisočletnici Gorice in dijaški samoupravi. Pod naslovom Al' pekel, al' nebo... in Dih pomladi so dijaki zbrali 16 refleksivnih poezij, v katerih odkrivajo mladostna čutenja, ki so prisotna v vsakem človeškem bivanju.

Svobodno pero nam v dveh intervjujih predstavi dijakinja, ki med prostim časom rada riše, in dijak, ki igra v glasbeni skupini. Sem spadata še sestavek o presnetem pustu in prijeten domišljjski spis o dveh sestrah.

Tudi ta številka prinaša odmev na Prešernovo proslavo v centru. Pod naslovom Ob dnevu slovenske kulture se vrstijo še nekaj lepih misli z lanske proslave, na kateri je spregovoril igralec Pavle Ravnohrib, na naslednjih straneh pa so s primernim poudarkom izpostavljene ključne besede in misli letošnjega uglednega gosta, pesnika Tonea Kuntnerja. Sledijo razmislek o globalizaciji in protiglobalizaciji in bogate strani, na katerih dijaki in prozni ali pesniški obliki izpovedujejo svoja mladostna pričakovanja in doživljanja prijateljstva, ter zadnji izbor izpovednih poezij, zbranih pod naslovom Strune, milo se glasite, milo, pesmica, žaluj....

Glasilu daje sklenjen značaj Kotiček za razvedrilo z zanimivostmi, ugankami in križankama.

Glasilo Prihodnost smo mi potrjuje, da dijaška skupnost živo spremlja dogajanje na šoli in zna svoje intimno doživljanje tudi primerno in oblikovno pestro predstaviti. Priznanje zaslužijo tako sodelujoči dijaki kot tudi profesorji slovenskega jezika, tokrat posebej profesorici Bruna Cijak in Tanja Rebula, ki so jih pri uresničitvi te številke podpirali.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
v sodelovanju s KC LOJZE BRATUŽ

Srečanje z glasbo 2001/2002

EXULTATE

OB 250-LETNICI GORIŠKE NADŠKOFIJE

Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba
Hilarij Lavrenčič, zborovodja

Stolna cerkev v Gorici, petek, 26. aprila 2002 ob 20.30

ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV TRST, GORICA, VIDEM
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV TRST

PRIMORSKA POJE 2002

Štandrež, Župnijska dvorana Anton Gregorčič
petek, 19. aprila 2002, ob 20.30

IZVAJAJO

Mešani pevski zbor Angelski spev, Otlica
Mešani mladinski zbor Quo vadis, Razdrto
Vokalna skupina Ročinj
Moški pevski zbor Šempeter pri Gorici
Moški pevski zbor Justin Kogoj, Dolenja Trebuša
Moški pevski zbor Fran Venturini, Domjo
Moški pevski zbor Slavina

SOPRIREDITELJ PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

GOSTILNA DEVETAK IN GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabita na predstavitev knjige

SONJINE SLAŠČICE

avtoric Sonje Marije Maraž Bednarich in Irene Bednarich

Srečanje bo popestril otroški zbor Vrh sv. Mihaela.

Za prijeten sklep večera bo ob dobri kapljici sledila pokušnja slaščic.

Ponedeljek, 22. aprila 2002, ob 17.30 v Gostilni Devetak na Vrhu sv. Mihaela

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ

prireja v Rupi

PRAZNIK FRTALJE

PROGRAM:

25. APRILA 2002 OB 16.30

- Nastop otroških pevskih zborov: otroški vrtec iz Rupe, opz Rupa-Peč, mlad. zbor Plešivo, mlad. zbor Vrh Sv. Mihaela in mlad. zbor iz Nabrežine
- Ples z ansambлом Zamejski kvintet

28. APRILA OB 16.30

- Nastop združenega mešanega pevskega zbora Rdeča zvezda iz Saleša in dekliskega zbora Devin
- Tekmovanje v cvrtju najboljšje fratlje
- Ples z ansambлом Zamejski kvintet

1. MAJA OB 16.30

- Nastop pevske skupine Akord iz Podgore
- Priložnostni govornik: časnikar Jurij Paljk
- Nastop dramske skupine iz Štandreža z veseloigro Tata vse ve
- Ples z ansambлом Happy Day.

Deloval bo dobro založen bife z raznimi specialitetami na žaru, tipično firtaljo in domačim vinom.

ZADRUŽNA BANKA DOBERDOB IN SOVODNJE

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

11

ČETRTEK,
18. APRILA
2002

BENEŠKA SLOVENIJA

V VIDMU JE NASTAL ODBOR 482

GORIŠKA KRONIKA

MATERINSKI DAN V ŠTANDREŽU

V ponedeljek, 8. aprila, je bila v štandrediški dvorani prireditelj ob prazniku Marijinega oznanjenja. Materinski dan ali, kakor Cerkev imenuje ta praznik, Marijino oznanjenje praznujemo vsako leto 25. marca. Ker pa je letos ta dan bil istočasno tudi začetek velikega tedna, liturgični cerkveni koledar prenese praznik na prvi dan po beli ali krstni nedelji, torej po Velikonočni osmini. V preteklosti je bil praznik bolj občuten tudi s cerkvenega in duhovnega vidika, vendar ga je danes sekularizirani svet spremenil le v trgovski posel cvetličarn, ki na drugo nedeljo maja prodajajo vseprek cvetje za matere. In vse se konča tam.

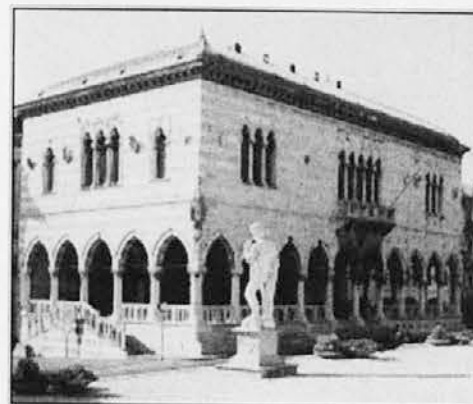
V Štandrežu pa so si letos župnik in njegovi sodelavci zaželeli dati prvoten in drugačen pomen temu prazniku. V času, ko je materinstvo postalo bolj breme kot veselje za sodobno žensko in ko skoraj ženska izgubi na izgledu, če rodi preveč otrok, prav v tem času je potrebno pokazati pravo luč poslanstva žene, ki ni le v rojevanju otrok, ampak v dojetanju potrebe in ranljivosti otroka in bližnjega. Začetni pozdrav in uvod je imel g. Karel Bolčina, ki se je v svojih besedah dotaknil pomena tega praznika in materinstva nasploh.

Program so izvedli otroci, ki obiskujejo župnijski verouk, in sicer najprej otroški mladinski zbor, ki ga vodita Tiziana Zavavlav in Majda Paulin. Otroci so zapeli pesmi *Sopek za mamico*, *Jaz pa grem na zeleno travco*, *Sladka dežela* in so recitali. Otroci so se v recitaciji zahvalili svojim mamicam za vse, kar naredijo zanje. Ganljiv trenutek je zaobjel polno dvorano staršev, starih staršev in otrok, ko so otroci zapeli znano pesem *Mamica je kakor zarja*. Iz marsikaterega očesa mamic je pritekla drobna, skoraj nevidna solza, kot znamenje, da je včasih biti mamica res težko, vendar to prinaša tudi veliko veselja in notranjega zadovoljenja. Sledila je lepa gledališka igrca *Velikonočno pismo* avtorice Berte Golob, ki so jo pod vodstvom Martina Marussija pripravili veroučenci prvega razreda nižje srednje šole. Dogajanje poteka prav pri verouku, kjer se otroci ob branju Jezusovega trpljenja naučijo pomagati drug drugemu in sprejemati drugačne. Lep in sproščen večer se je zaključil z dolgim in občutenim ploskanjem staršev, ki so z veseljem odšli tudi z zdravim kančkom ponosa na svoje otroke.

ZA KONKRETNO IZVAJANJE ZAKONA

V našem časopisu smo že večkrat napisali, da so pri izvajanju okvirnega zaščitnega zakona za 12 jezikovnih manjšin, ki živijo v Italiji (482/99), in pri prizadevanju v tej smeri najbolj aktivni družbeno-politični delavci iz videmske pokrajine. Slovenci in Furlani, predvsem pa slednji, ki so z omenjenimi zakonskimi določili dobili prvo državno zaščitno normo, ki jih priznava kot manjšino, so na raznorazne načine in s predstavniki, kakršni so npr. bivši rektor videmske univerze in sedanjí predsednik pokrajine Strassoldo ali nadškofija s svojimi predstavniki in z glasilom *La vita cattolica*, opozorili in opozarjajo ter iščejo najrazličnejše zaveznike, ki bi jim lahko pomagali pri uresničevanju zapisanih norm.

Pragmatičnost in vztrajanje sta značilnosti, ki ne gre do pogodu vsem tistim odgovornim, do katerih se obračajo, da dobijo potrebne in predvsem konkretne odgovore, prav zaradi tega pa so med najbolj uspešnimi, saj velja spomniti, da so se brezkompromisno premikali že pred odobritvijo zakona, ko so na zelo neposreden način opozorili na nevzdržno stanje zakonskega besedila, ki je žalostno romalo med eno sejo ali komisijo in drugo.

Od 5. aprila obstaja v Vidmu poseben odbor, ki se imenuje po zakonu 482/99, v njem pa je doslej zastopanih 23 organizacij. Namen skupine je povsem jasn, in sicer uresničevanje zakona na vseh možnih področjih in nadzorstvo nad le-tim, ob tem pa bo tudi skrbel in pazil, da ne bo prišlo do diskriminacije manjšin ali tistih, ki branijo dano manjšino. Prvzaprav velja povedati, da je do omenjenega Odbora prišlo ravno po "zaslugi" poslanca Nacionalnega zaveznika iz videmske pokrajine, ki je v parlamentu postavil poslansko vprašanje glede delovanja deželnega ravnatelja Fortaja, ki je izdal znano okrožnico o izvajanju zakona 482/99 na šolskem področju. Ob tem bo Odbor 482 spodbujal in pod-

piral vse tiste pobude, ki težijo k iskanju in pripravljanju potrebnih kadrov za izvajanje omenjenega zakona, v prvi vrsti pedagogov in prevajalcev.

S tem v zvezi pripravljajo tudi vse potrebne iniciative za nastanek posebne fond, iz katerega bo Odbor lahko črpal za svoje delovanje, v prvi vrsti žal za sodne stroške. Manjšinci v Italiji namreč predobro

vemo, da gre izvajanje zaščitnih norm zelo pogosto skozi razna sodišča in podobne odloke. Odbor sestavljajo v prvi vrsti furlanski predstavniki in ustanove, zastopani pa so tudi beneški Slovenci in nemška narodnostna skupnost iz Kanaške doline. Na predstavitveni tiskovni konferenci v Vidmu je tako spregovorila tudi Jole Namor, ki je zastopala slovenske včlanjene organizacije, in sicer zadržano in časopis *Novi Matajur*, skupino Beneške korenine, zbor Matajur in Postajo Topolove. Odbor je seveda odprt vsem tistim, ki so jim smernice pri srcu, na sami predstavitvi pa so jasno povedali, da je v interesu vseh, da se delokrog in zastopstvo v odboru čim bolj razširita.

SP

ZBOR GALLUS V BARDU

V nedeljo, 21. aprila, bo v Bardu praznik domačega zavetnika svetega Jurija. Ob tej priložnosti bo prišlo tudi letos do posebne slovesnosti, pri kateri bodo v organizaciji župnije in Centra za kulturne raziskave, poskrbeli za gostovanje tržaškega slovenskega zbora Jacobus Gallus. Slovenski zbor bo namreč pel pri sveti maši, ki bo ob 11.30. Do podobnih iniciativ je prišlo že v prejšnjih letih, ko so v Terski dolini gostili goriške in tržaške slovenske zборе. Nedvomno gre za hvalevredno iniciativo, saj si prizadeva predvsem za iskanje in utrjevanje stikov in vezi med Slovenci, ki živijo v različnih predelih našega zamejstva.

VEČER O NAŠEM JEZIKU

Profesor in slavist Zoltan Jan je bil prejšnji četrtek gost v knjižnici Kulturnega društva Ivan Trinko v Čedadu. Na dobro obiskanem večeru je spregovoril na temo Sloveščina navodila za rabo. Publika so med drugimi sestavljali tudi tečajniki, ki se učijo slovenskega jezika v Špetru in Čedadu. Na odličnem predavanju je spregovoril o odnosu do sloveščine kot tujem jeziku, o slovenskem jeziku in njegovem razvoju, o bogati narečni razčlenjenosti ter se seveda zaustavil pri beneškem dialektu. Vsem prisotnim je med drugim nudil pomembne nasvete in jezikovne priročnike, ki so na razpolago za učenje in izpopolnjevanje znanja slovenskega jezika. Večer je povezovala in avtorja predstavila predstavnica društva Trinko Lucia Trusgnach.

KOROŠKA

60-LETNICA PREGNANSTVA KOROŠKIH SLOVENCEV

Sicer malo hladna, vendar lepa druga aprilska nedelja, je bila na Koroškem posvečena žalostnim spominom: minilo je 60 let, kar je 14. aprila bilo v Nemčijo izgnanih okrog 300 slovensko govorečih družin (okrog 1.000 ljudi). Tem spominom je bila posvečena slovenska tv oddaja *Dober dan, Koroška*, v celovski stolnici se je ob škofu Schwarzu poleg desetine duhovnikov (med njimi Mirko Isop, škofjanski župnik, rojen v izgnanstvu) zbrala velika množica, dvorana koncertne hiše pa je bila skoraj premajhna, da bi sprejela vse, ki so prisostvovali še kulturnemu programu.

Veliko tistih, ki ne bodo nikoli pozabili usodnega 14. aprila 1942, ko so v eni uri smeli vzeti s sabo le skromno culico, je še živih in lahko govorijo v spomin in opomin tistim, ki take dogodke poznajo le iz pripovedovanja in zapisov. Kako so bili najprej natrpani v barake v Zrelec, kjer so dobili okrog vratu "marke" s številko, kot živina, kako so po dveh dneh zbiranja nastopili negotovo pot prek Salzburga in Münchna v taborišče Hesselbergr, nekateri pa od tam (zaradi prenatrpanosti) še drugam ali zaradi nepokorščine - v Dachau. Kako so mnogi morali delati kot živina, drugi pa kot sužnji nemški gospodi.

Ko so se po treh letih hoteli vrniti v domovino, jih ta ni hotel sprejeti in na beljaški železniški postaji je samo po posredovanju dr. Tischlerja prišlo do razpeta in "srečnega" konca - vrnitve na opustošene domove. Najprej na odškodnino sploh nihče ni mislil, ko pa je deželna vlada pomoč obljubila, pa se ni nič zgodilo, je bila l. 1946 ustanovljena Zveza slovenskih izseljencev. Da so bile razmere vse prej kot naklonjene enakopravnim slovensko govorečim sodržav-

ljanom, je pokazala 4. obletnica izgnanstva, ko je zbrane preganjala policija, maša v stolnici pa jim je bila prepovedana. Zato ni čudno, da so nekateri svoja posestva dobili vrnjena šele v začetku 60. let.

Tokratna, 60. obletnica v celovski stolnici je bila veličasten spomin, saj stolnica že dolgo ni bila tako polna: prišli so stari, starejši, mlajša generacija in otroci, zbrala se je tako politična, kulturna kot gospodarska elita, pa tudi veliko takih, ki v dogodke pred 60 leti niso bili neposredno vpleteni. Med vsemi pa se je čutila povezanost, značilna za trdožive ljudi. Pri skoraj uri in pol trajajoči maši je poleg škofove pridige (v obeh jezikih) posebno lepo izvenela slovenska pesem na koru.

Iz stolnice so se zbrani preselili v bližnjo dvorano koncertne hiše, kjer se je program nadaljeval. Kot govorniki so nastopili Jože Partl, predsednik Zveze slovenskih izseljencev ("Ne more biti prijateljstva do slovenskega naroda, hkrati pa nepriznavanje osnovnih človekovih pravic koroškimi Slovenci"), prof. Ivica Žnidarsič, predsednica Društva pregnancev Slovenije ("Ni mogoče prezreti, da so na Koroškem še vedno poizkusi pritiska in podcenjevanja slovensko govorečih avstrijskih državljanov Slovencev") in dr. Peter Schieder, predsednik parlamentarne skupščine Sveta Evrope.

Glasbeno je prireditev povzdignil Simfonični orkester RTV Slovenija s sopranistko Ireno Vremšak-Baar, ki je izvedel Goreckijevo *Simfonijo žalostink*. Zbranim je bila ponudena tudi dvojna publikacija: dvojezična knjiga *Pregon koroških Slovencev* in videokaseta *Pregnani zaradi slovenstva*.

RB

GLOSA JURIJ PALJK

O PREVAJANJU

Res je, da je včasih s prevajanjem križ in imajo prav zato Italijani čudovito pregovor, ki o prevajanju pove veliko, saj pravijo, da je prevod prevara ("Tradurre e' tradire!"), kar seveda največkrat ne drži, včasih pa je zares tako. O prevajanju tudi dosti novega ne bomo povedali, ker si že sami prevajalci med seboj niso enotni o tem, kakšno je najbolje in najbolj primerno prevajanje. Nekateri med njimi se zavzemajo za dobesedni prevod, drugi pa trdijo, da gre pri prevajanju za veliko več, saj mora prevedeno besedilo spoštovati predvsem lastnosti jezika, v katerega se prevaja, a istočasno ohraniti tudi duh in slog sporočila, ki je bilo napisano v drugem jeziku. Vse to je seveda težko, kot je zato tudi težko povedati, kdaj je prevod dober in celo odličen. Lažje je seveda reči, da je nek prevod zanič, ker pač že pregovorno napake bolj bodejo v oči kot pa dobre lastnosti, v našem primeru bi to bil dober prevod. In tudi raje se kritizira nek prevod, namesto da bi se raje poudarilo, kako je nek prevod dober. To sicer ni samo za prevode značilno, ker odraža stanje naše družbe, v kateri je glasno ponavadi predvsem vse tisto, kar bi moralo molčati, zopet po starem slovenskem pravilu, da prazen sod tudi najbolj odmeva.

Še dosti bolj pa je vse zamotano in zapleteno, ko vzamemo v roke literarni prevod, ko odpremo knjigo pesmi nekega tujega pesnika in ga beremo v

prevodu v svojem jeziku. In tudi ničkolikokrat ste že slišali, kako težko je prevajanje pesmi, ker mora biti tudi prevajalec vešč v pesnjenju, skorajda bi lahko rekli, da mora tudi prevajalec biti pesnik. To pa je zelo težko, skorajda nemogoče, še posebej takrat, ko je potrebno pesmi in knjižna dela velikanov prevajati.

Zato seveda lahko upravičeno govorimo o dobrih in slabih prevodih, zato smo lahko veseli, če imamo, in Slovenci jih imamo!, dobre prevajalce v svoji sredi. Ponavadi je njihovo delo tiho in skorajda neopazno, največkrat zamolčano, kar seveda ne dela časti nam, ki nanje preredi pozabljamo. Krivično pa je do prevajalcev in njihovega trdega dela. Pravi se, da je dober prevajalec tisti, ki pozna odlično oba jezika, tistega, v katerem običajno piše in bere, v katerem se je izoblikoval kot izobraženec, in tistega, iz katerega običajno prevaja; včasih, a zelo redko, pa se zgodi, da prevajalec pozna oba jezika enako dobro in zato lahko prevaja "v obe smeri". Takih prevajalcev je manj, prvzaprav je zelo malo takih prevajalcev, ki so dobri pri obeh prevajanjih: iz prvega jezika v drugega in obratno.

Gotovo nismo prvi, ki homo na tem mestu zapisali, kako pomembno je imeti vrhunske prevajalce na vseh ravneh in tudi, da je njihovo delo neprecenljive vrednosti, še posebej na področju književnosti in humanističnih ved, na področju

duhovnega, če lahko malce posplošimo. Prav prevajalci so namreč tisti, ki s svojim tihim in zbranim delom zgledno skrbijo, da prihaja do spoznavanja drugega in drugačnega tudi v naši sredi. Njim gre zasluga, če se ljudje med seboj poznajo in prepoznavajo, njihova je zasluga, da se narodi med seboj poznajo. Morda zveni to izjemno velikodušno do današnjega stanja v svetu, a dejstvo je, da so prav prevajalci tisti, ki s svojim delom napravijo veliko, saj nam ponujajo v branje pisatelje, pesnike, filozofe in druge velike ljudi, saj nam ponujajo s svojimi prevodi dela, ki bi jih sicer večina ljudi ne poznala, ker večina ljudi ne bere v tujem jeziku. To, da danes bere vse manj ljudi, je seveda obrobna pomena, kot seveda tudi opazka, da se dejstvo, da se vse manj bere, opazi na vseh ravneh, tudi v obnašanju današnjega človeka, ki skorajda ne zna več govoriti, a zato toliko bolj renči in večkrat tudi laja.

In zato mi je bilo v čast, da sem lahko šel iskat gospo Jolko Milič v Sezano in sva se nato skupaj z drugimi ljudmi udeležila prireditve v čast Srečku Kosovelu v Ljudskem vrtu in vseh nas, ki imamo radi lepo pisano besedo. Prvzaprav se mi je zdelo, da bi bila prireditelj v čast Kosovelu okrnjena, če Jolke Milič ne bi bilo zraven. Italijanski del udeležencev bi namreč ne mogel slišati Kosovelovih pesmi v svojem jeziku.

In naj potem še kdo reče, da prevajalci in gospa Jolka iz Sezane niso pomembni!

ŽGOČE POLEMKE GLEDE VSTOPA V ATLANTSKO ZVEZO

V NOVI GORICI

PREPRIČEVANJE JAVNOSTI ZA PRIDRUŽITEV NATU

MARJAN DROBEŽ

Zdi se, da je v Sloveniji nastala kriza politike, oblasti in odločanja. Afera z vladnim letalom je zasenčila vsa druga dogajanja, povzročila pa je tudi občutno znižanje ugleda in verodostojnosti premiera dr. Janeza Drnovška in celotne vlade. Odzivi kažejo, da je javnost presenečena, ponížana in užaljena, ker je vlada naročila letalo, ne da bi državljane obvestila, koliko bo slednje stalo. Šele sedaj se je zvedelo, da je prvotna cena znašala okrog 35 milijonov ameriških dolarjev, v resnici pa bo letalo stalo kar 57 milijonov dolarjev. Za Slovenijo je to vsekakor preveliko razkošje.

Kakorkoli že se bo škandal z letalom končal, je pričakovati, da bo ta zadeva vplivala na jesenske lokalne volitve, zlasti pa povzročila oslabitev LDS, vodilne vladne stranke. Morda bo tudi odstopil oz. bo odstavljen Mirko Bandelj, generalni sekretar vlade, ki naj bi o ceni in podrobnostih nakupa letala najbolj lagal javnosti. Takšen razplet nemara tudi sam Bandelj pričakuje, saj je v pogovoru za časnik *Delo*, ki je bil objavljen v soboto, 13. t.m., na vprašanje o njegovi trenutni politični ceni odgovoril, "da hipotetično razmišlja, da ga čez mesec dni ne bo več tukaj".

Pri analizi celotnega političnega dogajanja v državi se v zadnjem času nadalje zdi, da vlada ne obvladuje tistih vzvodov odločanja, s katerimi bi lahko znižali inflacijo, znižali brezposelnost (v Sloveniji je brez dela nad 110 tisoč ljudi) ter utrdili javne finance. Potem ko so zdravniki in zobozdravniki zagotovili plače, ki so enake plačam sodnikov, sedaj slednji

zatrjujejo, da so jih zdravniki in zobozdravniki po višini plač pravzaprav že prehiteli. Zato sodniki zahtevajo novo povišanje plače. S stavko grozijo tudi učitelji in zlasti profesorji, ki se glede na višino svojih plač počutijo najbolj prizadeti med javnimi uslužbenci. Spirali zahtev po povišanju plač skratka ni videti konca, s čimer narašča možnost zloma celotnega sistema državnega proračuna in javnih financ.

Na področju mednarodnih odnosov in umeščanja Slovenije v evroatlantske povezave, se Državni zbor, njegovi odbori in komisije, vlada in politične stranke soočajo z upadanjem podpore javnosti vključitvi Slovenije v vojaško in politično zvezo Nato. Ankete in javnomnenjske raziskave, ki jih opravljajo časniki in Center za raziskovanje javnega mnenja pri fakulteti za družbene vede v Ljubljani, kažejo, da bi na morebitnem referendumu o vstopu v Nato večina glasovala proti. Minister za zunanje zadeve dr. Dimitrij Rupel meni, da je tistih, ki bi glasovali za sprejem v omenjeno povezavo več, bilo naj bi jih okoli 50%, a tudi to vsekakor ni prepričljiva večina državljanov.

Spričo premajhne podpore vključitvi že prihajajo opozorila z vrha zveze Nato, da Slovenija brez večje podpore prebivalstva ne bo mogla biti sprejeta v to mednarodno vojaško in politično organizacijo. Zunanji oz. obrambni minister, dr. Dimitrij Rupel in dr. Anton Grizold, sta 9. t.m. na sestanku sveta Nata in Slovenije v Bruslju sogovornikom zagotovila popolno odločenost vlade in države, da nadaljujeta priprave in postopek za sprejem v Nato, "kar je za nas strateškega pomena". Slaba podpora članstvu Slovenije v Natu naj

bi bila predvsem posledica premajhne obveščenosti in racionalnih reakcij določenih okoliščin. Na ravni parlamenta, vlade in političnih strank, pa tudi nekaterih organizacij civilne družbe, kot je, denimo, Slovenski odbor za Nato, so spričo omejenega oklevanja javnosti začeli izvajati projekt seznanjanja državljanov z razlogi in pomembnostjo slovenske vključitve v Nato. Državni zbor bo o vključevanju v omenjeno povezavo razpravjal na izredni seji, o razlogih za vključitev v Nato oz. zoper to so soočili mnenja na konferenci ZLSD, ki je bila v soboto, 13. t.m., na Otočcu, ter na programski konferenci podmladka LDS, ki je bila istega dne v Ljubljani. V vladnem uradu za informiranje pa je v ponedeljek, 15. t.m., začel delovati t.i. natofofon. Na brezplačni telefonski številki 080 21 22 bodo državljani lahko dobili neposredne odgovore na vprašanja o vključevanju v Nato.

Do vključitve v Nato se je prvič neposredno in jasno opredelil tudi predsednik države Milan Kučan. Po pogovorih z generalom Josephom W. Ralstonom, vrhovnim poveljnikom Nata za Evropo, je 11. t.m., izjavil, "da ga je srečanje z visokim gostom znova prepričalo kot človeka in kot predsednika te države, da je glede zagotavljanja varnosti, kar je temeljni strateški interes in naloga sleherne države, mesto Slovenije v severnoatlantskem zavezništvu, a tudi članice zavezništva želijo videti Slovenijo v svoji sredini". Kučan je še dejal, da je "naš svet čedalje bolj povezan in zato tudi bolj soodvisen. Miru in varnosti se danes ne da več braniti zgolj na mejah svoje države. Pred nevarnostmi sodobnih groženj miru in varnosti se sama

ni sposobna obraniti nobena država, tudi ne najmočnejša. Razne oblike ogrožanja ne poznajo in ne priznavajo nevtalnosti".

Pričakujejo, da bodo s seznanjanjem Slovencev o pomembnosti vključitve Slovenije v zvezo Nato spremenili izide anket in javnomnenjskih raziskav. Za vstop v to mednarodno povezavo naj bi se večina naših državljanov izrekla vsaj do 14. oz. 15. maja, ko bo v Reykjaviku vrhunski sestanek predstavnikov držav članic Nata. O vključitvi novih članic pa bodo odločali na vrhu te povezave v mesecu novembru v Pragi.

LIPA NA VRTU VELEPOSLANIŠTVA ZDA

Med pomembnejšimi dogodki v prejšnjih dneh naj omenimo, da so 12. t.m. minila štiri leta od katastrofalnega potresa (najhujšega v prejšnjem stoletju) v Posočju. Za obnovo so doslej porabili nad 16 milijard tolarjev. Od več kot štiri tisoč poškodovanih objektov jih je bilo doslej obnovljenih okrog 82%. Obnovo nadaljujejo in naj bi bila končana do leta 2004, za kar bo vloženi nadaljnjih šest milijard tolarjev.

V ponedeljek, 8. aprila, je veleposlanik ZDA v Sloveniji Johnny Young v svoji rezidenčni prirediteljski sprejem ob deseti obletnici ameriškega priznanja nove države Slovenije. V spomin je na vrtu veleposlaništvu zasadil lipo. Ob tem je poudaril dobre odnose med državama, kar je v pismu, ki ga je poslal slovenskemu kolegu dr. Dimitriju Ruplu, potrdil tudi ameriški zunanji minister Colin Powell. Slovenski zunanji minister pa je v svojem nagovoru poudaril, da je bilo priznanje ZDA eden od mejnikov slovenske državnosti.

KNJIŽNICA FRANCETA BEVKA V TEŽAVAH

Goriška knjižnica Franceta Bevka v Novi Gorici deluje v novi in skoraj razkošni zgradbi, ki ustreza njenim sedanjim in tudi prihodnjim nalogam.

Lani je dijakom, študentom, upokojencem in drugim intereso, med katerimi so bili tudi obiskovalci z območja Gorice v Italiji, izposodila kar milijon 393 tisoč 579 knjig ali drugih kosov svojega gradiva. V njej je zaposlenih 37 bibliotekarjev in drugih usposobljenih delavcev, ki skrbijo za 360 tisoč enot gradiva.

Pri tem, ko si prizadeva, da bi dobila status univerzitetne knjižnice (za nastajajočo univerzo v Novi Gorici), pa je letos naletela na hude finančne težave, zaradi katerih so morali odpustiti šest delavcev in odpovedati pogodbo z enim delavcem, ki je bil zaposlen samo za polovico delovnega časa. Za dvanajst ur tedensko so skrjali tudi čas odprtosti knjižnice.

Za redno delovanje knjižnice bi letos potrebovali okoli 308 milijonov tolarjev. Ta denar bi morale zbrati ustanoviteljice zavoda, to so Mestna občina Nova Gorica ter občine Brda, Kanal ob Soči, Šempeter-Vrtojba in Miren Kostanjevica. Pričakovali pa so tudi prispevka občine Ajdovščina ter ministrstva za kulturo. Svoje obveznosti sta izpolnili samo Mestna občina Nova Gorica in občina Šempeter-Vrtojba. Preostale občine zatrjujejo, da svojih obveznosti do financiranja Goriške knjižnice ne morejo izpolniti, ker imajo omejena proračunska sredstva in velike svoje potrebe. Župan občine Brda Franc Mužič pravi, da bi morali v njihovem proračunu za knjižnico nameniti skoraj 25 milijonov tolarjev, kar pomeni 5% primerne porabe oz. deleža, ki ga občina

dobiva od države. Meni, "da bodo morali v Goriški knjižnici poslovanje racionalizirati in zmanjšati stroške. Ko so gradili tako razkošno knjižnico, nas nihče ni vprašal za mnenje. Gradili so jo po meri Nove Gorice, ki je bogata občina, zdaj pa od nas zahtevajo nemogoče".

Goriški knjižnici Franceta Bevka primanjkuje za poslovanje v tem letu okoli 30 milijonov tolarjev. To je tisti znesek, ki bi ga morale prispevati občine Brda, Kanal ob Soči in Miren-Kostanjevica.

V iskanju rešitve iz denarnih zagat so se zbrali direktorji Primorskega dramskega gledališča, Goriškega muzeja, Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine, Pokrajinskega arhiva, Kulturnega doma, Zveze kulturnih društev in tudi Goriške knjižnice Franceta Bevka. Ministrici za kulturo Andreji Richter so poslali poziv, v katerem jo prosijo, "naj skliče sestanek z župani občin ustanoviteljic, kjer bi se dogovorili za skupno rešitev. Prepričani smo tudi, da bi del finančnega bremena lahko prevzela tudi država, ki bi morala po 55. členu zakona o knjižničarstvu prispevati proračunska sredstva za knjižnice, kakršna je v Novi Gorici, čeprav bo Goriška knjižnica do teh sredstev upravičena šele z letom 2003".

Goriška knjižnica Franceta Bevka sedaj deluje v negotovosti, kar naj bi po tistem, kar je zapisano v omenjenem pozivu ministrici za kulturo, pomenilo "madež za kulturo ne samo na Goriškem, ampak v celotnem slovenskem kulturnem prostoru".

13

ČETRTEK,
18. APRIL
2002

ŽRTVE DRUGE SVETOVNE VOJNE V SLOVENIJI

POPIS PADLIH V MINULI VOJNI JE V POLNEM TEKU

Predstavniki Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani so pred kratkim javnosti prvič predstavili nacionalni raziskovalni projekt, ki ga ta ustanova izvaja že od leta 1966. Gre za popis vseh tistih, ki so ob začetku druge svetovne vojne prebivali na ozemlju Slovenije, nato pa umrli med vojno oz. so bili pobiti po njej. Slovenija je namreč ena redkih evropskih držav, v kateri še niso natančno ugotovili števila omenjenih smrtnih žrtev druge svetovne vojne.

S popisom postopno oblikujejo nacionalno zbirko teh žrtev, ki bo rezultat vztrajnega, zapletenega in etično zelo odgovornega dela skupine zgodovinarjev in nekaterih drugih sodelavcev Inštituta za novejšo zgodovino. Ključni sodelavci tega Inštituta so strokovni sodelavki Mojca Šorn in Tadeja Tominšek - Rihtar, znanstveni sodelavec dr. Boris Mlakar ter višji znanstveni sodelavec dr. Bojan Godeša, ki je tudi vodja projekta. Popis pa usklajuje dr. Jasna Fischer, direktorica Inštituta. V pogovoru za okroglo mizo so omenjeni zgodovinarji povedali, da so po premostitvi nekaterih ovir glede popisa na

tedanjem ministrstvu za znanost in tehnologijo svoje delo začeli izvajati leta 1996. Popisali so vsa že objavljena imena žrtev in le-te razvrstili v skupine ne glede na državljansko žrtev. Med njimi so bili, denimo, Nemci, ki so tedaj živeli v okviru svoje etnične skupnosti v Sloveniji, pa tudi pripadniki raznih drugih narodnosti. Zgodovinarji so se v marsičem zgledovali po popisu, ki so ga deset let pred tem opravili v deželi Furlaniji-Juljski krajini. V Sloveniji ugotavljajo oz. popisujejo kar 23 podatkov potrebnih za identifikacijo žrtev. Tolikšno število podatkov omogoča tudi izločanje dvakratnega ali celo trikratnega ponavljanja iste mrtve osebe v seznamu žrtev.

Delo seveda zahteva ogromno preverjanja arhivskih podatkov. Dr. Boris Mlakar poudarja, "da v uradnem imenu projekta ne govorijo o popisu, temveč samo o nacionalni zbirki žrtev druge svetovne vojne in zaradi nje na Slovenskem. O popisu govorimo iz praktičnih razlo-

gov in tudi zaradi primerjav s tujimi viri. Upam, da bo naša zbirka, če bomo - kot si prizadevamo - raziskave nadaljevali s širšim projektom, sčasoma dobila toliko podatkov, da nam bodo ti omogočili znanstveno verodostojno ugotovitve. Zaradi tega pa moramo najprej dokončati začetno delo zbiranja podatkov. Nima nobenega smisla, da bi to prehiteli in poskušali že zdaj izdelati kakšno poglobljeno analizo. Toda to vsekakor nameravamo storiti že v bližnji prihodnosti. Upam si trditi, da bo na koncu naša zbirka žrtev pomembno prispevala k razjasnitvi celotnega značaja druge svetovne vojne na Slovenskem".

Iz poročila o dosedanjem popisu žrtev druge svetovne vojne v Sloveniji izhaja, da so bile ocene nekdanje t.i. Pučnikove komisije, ki je v državnem zboru preučevala povojne poboje, dokaj natančne. Komisija je menila, da je vseh žrtev vojne oz. povojnih pobojev bilo od 65.000 do 70.000. Zgodovinarji so doslej popisali skupaj

nad 61.000 žrtev. Razčlenitev kaže naslednjo podobo: najštevilčnejša kategorija med žrtvami so partizanski borci, in sicer jih je bilo 21.800; sledijo jim civilne osebe, ki so jih našli 19.980; po vojni pobitih pripadnikov vojaških enot protirevolucionarnega oz. protipartizanskega tabora je bilo 13.100. Nato po številu žrtev sledijo še kategorije: civilisti protirevolucionarnega oz. protipartizanskega tabora, med vojno jih je padlo 3.380; slovenskih mobilizirancev v okupatorske vojske je po dosedanjih podatkih padlo 2.169, vendar je ta kategorija žrtev še dokaj slabo obdelana. Poleg tega seznam žrtev zajema tudi 610 zunajodno usmrčenih civilistov po vojni in 98 Slovencev, ki so padli v različnih evropskih odporniških gibanjih. Okrog 24 tisoč civilnih žrtev vojne predstavlja 37% vseh žrtev, zajetih v analizi. Kakih 20.000 civilnih žrtev je bilo posledica različnih oblik okupatorjevih

represalij, kot so bili streljanje talcev, koncentracijska taborišča, zapori, prisilno delo, izgnanstvo in podobno. Za preostalih 4.000 žrtev med civilisti v Sloveniji pa so bili odgovorni oz. so jih povzročili partizani.

Zgodovinar dr. Boris Mlakar, ki je objavil tudi zgodovino domobranskega gibanja na Primorskem, v kratkem pa bo izšlo njegovo delo o razvoju domobranstva v Sloveniji, je v pogovoru za naš časnik dejal, da bodo v nadaljnjem raziskovalnem delu ugotovili še kakih 10.000 žrtev vojne v Sloveniji. Nemara bodo nove žrtve, ki doslej še niso bile popisane, odkrili v grobiščih, ki jih raziskujejo v Sloveniji. Potem je precej slabo raziskana kategorija Slovencev iz Gorenjske in Stajerske, ki so kot nemški vojniki padli predvsem v Rusiji ali pa so umrli v tamkajšnjih ujetniških taboriščih. Dr. Boris Mlakar opozarja, da podobno, čeprav jih je bilo bistveno manj, velja za mobilizirane Primorce v italijanski vojski, o katerih se predvideva, da jih je padlo okrog 700. K temu številu pa je treba dodati še umrle v posebnih bataljonih na Sardiniji in Korziki. Od preostalih katego-

riji žrtev omenjamo še "slovenske Nemce", Italijane iz Primorske, Slovence v jugoslovanski kraljevi mornarici, v zavezniških armadah in v raznih tujih odporniških gibanjih. Seznam pa je seveda še vedno nepopoln.

OBVESTILI

VABIMO VAS na poslanski večer, ki ga prireja vipavski poslanec Državnega zbora RS **Ivan Mamič**. Gost večera bo prvi predsednik demokratične slovenske vlade Lojze Peterle. Srečanje je namenjeno perečim vprašanjem, ki jih bodo privedli v poslušalci postavljali Lojzetu Peterletu. Poslanski večer bo v **petek, 19. aprila 2002**, v amfiteatralni dvorani Srednje šole Vena Pilona v Ajdovščini z začetkom ob **20. uri**. Vstop prost, vabljeni!

VMESTNI knjižnici in čitalnici v Idriji bo v četrtek, 25. t.m., ob 19. uri predstavitev knjige *Anton Kacin 1901-1984. Zbornik ob 100-letnici rojstva*. O knjigi in življenju dr. Kacina bosta spregovorila prof. Marija Kacin in predsednik GMD, ki je knjigo izdala, msgr. Oskar Simčič.

ITALIJANSKO PRAVO

EVROPSKA ZAŠČITA ZA NAKUP POTROŠNIŠKIH DOBRIN

DAMJAN HLEDE

V prilogi št. 40/L Uradne lista št. 57 z dne 8. marca 2002 je bil objavljen zakonodajni odlok št. 24 z dne 2. februarja 2002. S tem zakonom se italijanska zakonodaja prilagaja evropski smernici št. 1999/44/CE na področju varstva potrošnikov pri nakupu t.i. potrošniških dobrin. S tem postaja vedno bolj očitno dejstvo, da se izvajanje evropskih smernic zmeraj odločneje uveljavlja kot glavno gonilo reform italijanskega notranjega sistema zasebnega prava, predvsem na aktualnem področju pravic potrošnikov. Omenjeni zakon, tako kot že prej npr. zakon št. 52/96, ki je uvedel nove določbe za pogodbe potrošnikov, neposredno posega v civilni zakonik in mu dodaja osem novih členov (to so novi člani od 1519-bis do 1519-nonies).

Kot potrošniške definira novi zakon te dobrine: vse premičnine, tudi če gre zgolj za sestavne dele, z izjemo tistih, ki so predmet prisilne prodaje, z izjemo vode in plina, ko nista pripravljena za prodajo v omejenih volumnih ter z izjemo električne energije. Jedro nove zakonodaje je v pravici potrošnika, da prejme v roke takšno dobrino, kot jo predvideva pogodba. Za vsako neustreznost izročene dobrine je prodajalec odgovoren do potrošnika. Potrošnik je za evropsko zakonodajo vsakdo, ki nekaj kupi ne v sklopu podjetja ali poklicne dejavnosti. Vsakršna, tudi rahla, neustreznost prejete dobrine daje potrošniku tele pravice: 1) brezplačno popravilo ali, po njegovi izbiri, zamenjavo dobrine (izbran poseg je možno ne ugoditi le v primeru, ko je ta objektivno neizvedljiv ali preveč obremenjujoč v razliki z alternativnim); 2) pravično znižanje cene ali izničanje pogodbe v teh slučajih: če sta popravilo ali zamenjava nemogoči ali preveč obremenjujoči, če prodajalec ni izvedel popravila ali zamenjave "v primerem času" in če sta izvedena popravilo ali zamenjava povzročila potrošniku precejšnje sitnosti.

OBVESTILO REJCEM

Rejcem, ki redijo govedo za prirejo mleka, je Deželno kmetijsko ravateljstvo pred kratkim sporočilo pripadajoče kvote mleka za proizvodno leto 1.04.2002-31.03.2002.

Kmečka zveza vabi omenjene rejce, naj se čimprej zglasijo v njenih uradih in prinesejo s seboj podatke o dodeljenih kvotah. Na stanovski organizaciji bodo preverili, če so kvote točne. V primeru napačno dodeljenih kvot je treba čimprej vložiti na deželno kmetijsko ravateljstvo priziv zoper zgrešene kvote in zaprositi za dodelitev pravičnih.

Kmečka zveza obenem opozarja rejce, ki prodajajo mleko

Po potrošnikovi prijavi neustreznosti mu prodajalec lahko ponudi drugo rešitev, toda če je potrošnik ob prijavi že izbral eno od omenjenih pravic, se ji mora prodajalec prilagoditi, razen če potrošnik ne sprejme njegove alternativne ponudbe. Kadar pa potrošnik ob prijavi ni izbral enega od zakonsko možnih "popravkov", mora sprejeti prodajalčovo ponudbo ali pa namesto nje izbrati eno od zakonskih možnosti. V primeru, ko je za prijavljeno neustreznost kriv proizvajalec ali prejšnji prodajalec iste prodajalne verige, ima končni prodajalec pravico, da od njih zahteva povračilo.

Prodajalčeva odgovornost pa seveda ne traja v nedogled. Velja namreč samo za neustreznosti, ki se pojavijo v dveh letih, odkar je bila prodana dobrina izročena. Potrošnik pa izgubi pravice, ki mu jih daje nova zakonodaja, če neustreznosti ne javi prodajalcu v dveh mesecih, odkar je ugotovil njen obstoj. Prijava ni potrebna, če je prodajalec priznal njen obstoj ali jo je hote prikrit. Pravica do pritožbe zaradi neustreznosti, ki je prodajalec ni hote prikrit, pa v vsakem primeru zastara po 26 mesecih od izročitve. Člen 1519-septies vsebuje še nekaj določil, ki se tičejo "konvencionalnega jamstva". S tem nazivom misli zakonodajalec na t.i. trgovinsko jamstvo, ki se razlikuje od zakonskega jamstva, torej na tisto jamstvo, ki se eventualno pridružuje obveznemu legalnemu jamstvu. Zakon predpisuje, da mora to neobvezno jamstvo vsebovati pojasnilo, da v vsakem primeru pripadajo potrošniku tudi jamstva, ki jih predvideva zakon. Predmet jamstva in pogoji za njegovo koriščenje morajo biti izrecno navedeni; potrošnik ima pravico do jamstva v pisni obliki, ki mora v vsakem primeru biti napisana tudi v italijanskem jeziku, in to z enakimi velikimi črkami kot v morebitnem drugem jeziku. Prehodna določba na koncu še pojasnjuje, da novi predpisi ne veljajo za dobrine, ki so bile potrošniku izročene, preden je nov zakon vstopil v veljavo.

na kmetiji in torej razpolagajo s kvoto za neposredno prodajo tega proizvoda, da je treba najkasneje do 10. maja poslati na Deželo in podjetje AGEA (nekdanja AIMA) obrazec s tozadevnimi podatki. Zato vabi zainteresirane rejce, naj v njenih uradih pravočasno posredujejo potrebne podatke o prodaji mleka na kmetiji ter o številu molznic in s tem omogočijo izpolnitev in pravočasno izročitev omenjene dokumentacije Deželi in podjetju AGEA.

KZ je rejcem na razpolago za pojasnila v zvezi s kvotami mleka za neposredno prodajo. Te kvote je treba namreč strogo spoštovati in jih rejec v nobenem primeru ne sme preseči.

ODBITKI V OBRAZCU 730

MARA PETAROS

Zadnjič smo si ogledali, kdo lahko izpolni prijavo 730 in katere dohodke lahko prijavimo s to davčno prijavo. Tokrat pa bomo svojo pozornost namenili odbitkom, ki jih lahko z davčno prijavo uveljavimo. Davčna uprava nam tudi letos omogoča, da si v davčni prijavi odbijemo vrsto stroškov, ki smo jih iz tega ali onega razloga utrpeli v letu 2001. Tako so odbitni

STROŠKI ZA ZDRAVSTVENE STORITVE

Kot vsako leto imamo davkoplačevalci tudi letos možnost, da si v davčni prijavi odbijemo stroške, ki smo jih utrpeli v letu 2001 za zdravstvene storitve, vendar samo v višini 19% tistega dela dejanske plačanega zneska, ki presega 250.000 lir. V prijavi lahko odbijemo tudi zdravstvene storitve, ki smo jih plačali v tujini. Odbijemo samo tisti del stroška, ki presega 250.000 lir oz. 129,11 evrov. Pri izpolnjevanju prijave 730 moramo biti zelo pozorni, da pravilno izpolnimo tri vrstice, ki se nanašajo na zdravstvene storitve. V vrstico E1 moramo vpisati celotni znesek stroškov za zdravstvene storitve, ki jih je imel davkoplačevalec zase ali za osebe, ki so mu v davčno breme. V to vrstico spadajo stroški za najrazličnejše zdravstvene storitve: od specialističnih pregledov do izvidov in analiz, stroškov za nakup protez, stroškov za homeopatsko zdravljenje, prispevkov za javno zdravstvo, ki jih plačujemo krajevni zdravstveni enoti. Če se strošek za zdravstvene storitve nanaša na otroke, imamo več možnosti:

a) dokument je naslovljen na enega izmed staršev. V tem primeru si bo odgovarjajoči znesek odbil samo naslovljenec
b) dokument je naslovljen na otroka. Strošek si bo odbil tisti izmed staršev, ki je dejansko nosil breme oz., če tega ne moremo z gotovostjo dokazati, bomo znesek razdelili na dva

enaka dela med oba roditelja.

V vrstico E2 vpišemo celotni znesek stroškov, ki ji je davkoplačevalec lahko odbije največ 7.000.000 lir (3.615,20 evrov) pasivnih obresti, če je bilo posojilo sklenjeno po letu 1993 oz. 4.000.000 lir (2.065,83 evrov), če je bilo posojilo sklenjeno prej.

- Stavba, ki smo jo s posojilom kupili, mora biti namenjena za stalno bivališče naslovljenca posojila ali kakega njegovega družinskega člana. Dejanska vselitev v stavbo se mora uresničiti najkasneje v roku enega leta po podpisu pogodbe, če smo pogodbo sklenili po 1.1. 2001 oz. v roku šestih mesecev po podpisu pogodbe, če smo pogodbo sklenili prej.

- Obresti lahko odbije vsak naslovljenec posojila v prejem sorazmerju z deležem plačila.

ŠOLSKE IN UNIVERZITETNE TAKSE

V vrstico E13 vpišemo šolske in univerzitetne takse, ki jih davkoplačevalec plačuje zase ali za osebe, ki so mu v davčno breme. V to vrstico spadajo samo takse za obiskovanje višje srednje šole ali univerze, nikakor pa ne strošek, ki ga starši plačujejo za šolsko hrano. Če otrok obiskuje zasebno šolo, lahko starši odbijejo samo toliko, kolikor znašajo takse v državnih šolah podobne usmeritve. Tudi ti stroški so odbitni samo v višini 19%.

Premije za življenjsko zavarovanje
V tem letu lahko v davčni prijavi odbijemo samo tiste premije, ki smo jih sicer plačali v letu 2001, vendar se nanašajo na pogodbe, sklenjene pred 31.12. 2000. Za vse pogodbe, sklenjene kasneje, pa je odbitna samo premija za življenjsko zavarovanje ali trajno invalidnost, ki presega 5%. V obeh primerih pa znaša odbitek samo 19% plačane premije do maksimalnega zneska premije 2.500.000 lir.

Stroški za pasivne obresti, ki jih davkoplačevalec plačuje na hipotekarno posojilo za nakup prve stanovanjske hiše.

Davkoplačevalec lahko odbiva stroške za pasivne obresti, ki jih je plačal banki v letu 2001. Tudi pasivne obresti so odbitne samo v višini 19% celotnega zneska. Tudi v tem primeru veljajo določeni pogoji:

- posojilo, ki ga je davkoplačevalec najel, mora imeti obliko hipotekarnega posojila, to pome-

ni, da mora biti zajamčeno s hipoteko na nepremičnino.

- Davkoplačevalec lahko odbije največ 7.000.000 lir (3.615,20 evrov) pasivnih obresti, če je bilo posojilo sklenjeno po letu 1993 oz. 4.000.000 lir (2.065,83 evrov), če je bilo posojilo sklenjeno prej.

- Stavba, ki smo jo s posojilom kupili, mora biti namenjena za stalno bivališče naslovljenca posojila ali kakega njegovega družinskega člana. Dejanska vselitev v stavbo se mora uresničiti najkasneje v roku enega leta po podpisu pogodbe, če smo pogodbo sklenili po 1.1. 2001 oz. v roku šestih mesecev po podpisu pogodbe, če smo pogodbo sklenili prej.

- Obresti lahko odbije vsak naslovljenec posojila v prejem sorazmerju z deležem plačila.

ŠOLSKE IN UNIVERZITETNE TAKSE

V vrstico E13 vpišemo šolske in univerzitetne takse, ki jih davkoplačevalec plačuje zase ali za osebe, ki so mu v davčno breme. V to vrstico spadajo samo takse za obiskovanje višje srednje šole ali univerze, nikakor pa ne strošek, ki ga starši plačujejo za šolsko hrano. Če otrok obiskuje zasebno šolo, lahko starši odbijejo samo toliko, kolikor znašajo takse v državnih šolah podobne usmeritve. Tudi ti stroški so odbitni samo v višini 19%.

PREMIJE ZA ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE

V tem letu lahko v davčni prijavi odbijemo samo tiste premije, ki smo jih sicer plačali v letu 2001, vendar se nanašajo na pogodbe, sklenjene pred 31.12. 2000. Za vse pogodbe, sklenjene kasneje, pa je odbitna samo premija za življenjsko zavarovanje ali trajno invalidnost, ki presega 5%. V obeh primerih pa znaša odbitek samo 19% plačane premije do maksimalnega zneska premije 2.500.000 lir.

STROŠKI ZA ŽIVINOZDRAVSTVENE STORITVE

Od lanskega leta lahko dav-

koplačevalci odbijejo tudi 19% stroškov za živinozdravnika, ki so jih imeli v letu 2001 za svoje domače ljubljence. Ta znesek, do največ 750.000 lir, vpišemo v vrstico E6. Odbiten pa je samo znesek, ki presega 250.000 lir. Če smo imeli v letu 2001 1.000.000 lir stroškov za živinozdravnika, bomo v davčno prijavo 730 zapisali znesek 750.000, odbijemo samo 19% od 500.000 lir.

STROŠKI ZA POGREBNE STORITVE OB SMRTI BLIŽNJIH SORODNIKOV

V vrstici E14 so označeni stroški, ki jih je davkoplačevalec utrpel za pogrebe ožjih sorodnikov: zakonca, otrok, vnukov, staršev, tasta in tašče, bratov in sester. Davkoplačevalec lahko odbije 19% dejanskega zneska do največ 3.000.000 lir za vsako smrt v družini. Tudi če je strošek za pogrebne storitve utrpelo več oseb, znesek ne sme nikoli presežati 3.000.000 lir.

PRISPEVKI ZA POLITIČNE STRANKE, DOBRODELNE USTANOVE, ŠPORTNA ZDRUŽENJA IPD.

Zakon točno določa, katere prispevke in v kolikšni meri lahko v prijavi odbijemo. Tako lahko npr. odbijemo prispevke za politične stranke (od 100.000 lir do 200.000.000 lir), za dobrodelne ustanove (onlus) do največ 4.000.000 lir, za športna združenja do največ 2.000.000 lir ipd.

PRISPEVKI ZA DODATNO POKOJNINO

Vse prispevke za dodatno pokojnino vključimo v vrstico E18. Sem moramo vpisati bodisi prispevke, ki jih plačujemo prostovoljno, bodisi prispevke, ki jih moramo plačevati po zakonu. Tu moramo zabeležiti pomembno novost. Do letošnjega leta smo lahko prostovoljne prispevke za pokojnino vedno odbivali samo v višini 19% plačanega zneska do največ 2.500.000 letno. Letos pa so postali ti prostovoljni prispevki v celoti odbitni. V to skupino spadajo tudi prispevki, ki jih marsikdo plačuje za odkup študijskih let (riscatto degli anni di laurea). V isto vrstico E18 moramo vpisati tudi obvezno zavarovanje proti nezgodam na delu za gospodinje, ki so ga prvič uvedli v lanskem letu. Ti prispevki so odbitni tudi, če jih je davkoplačevalec plačal za kako osebo, ki mu je v davčno breme.

STROŠKI ZA POPRAVILA OBSTOJEČIH ZGRADB

V davčni prijavi lahko odbijemo tudi stroške, ki smo jih imeli za popravilo obstoječih stavb, in sicer 41% stroškov, ki smo jih imeli v l. 1998 in v letu 1999, ter 36% stroškov, ki smo jih imeli v letu 2000 in 2001 do največ 150.000.000 lir letno za vsako popravljeno stavbo in za vsakega lastnika. Ta znesek mora davkoplačevalec odbiti v petih ali desetih letnih obrokih.

Marsikateri davkoplačevalec iz tega ali onega razloga med letom ne shranjuje dokazil, s katerimi bi lahko uveljavil razne davčne odbitke v naslednji davčni prijavi. Če v letu 2001 nismo shranili dokumentacije, si v tej davčni prijavi ne moremo ničesar odbiti, vsekakor pa lahko začnemo že sedaj zbirati dokumente za naslednjo davčno prijavo, ki jo bomo predstavlili v letu 2003. Čeprav nam bo zbiranje dokumentov vzelo nekaj časa, bomo z naslednjo davčno prijavo ugotovili, da se je trud plačal.

SEMINAR O VSTOPU SLOVENIJE V EU

Z naglimi koraki se bliža datum, ko bo Republika Slovenija kot polnopravna članica vstopila v Evropsko unijo. V trenutku padca mejne črte bo prišlo do večjih pretresov v krajevni stvarnosti.

Slovensko deželno gospodarsko združenje zato v sklopu pobud za podjetnike, šolnike, študente in vse, ki se poklicno ali nepoklicno ukvarjajo z gospodarstvom ter bi želeli poglobiti znanje in imeti jasnejšo vizijo o smernicah bodočega razvoja ekonomije, prireja poldnevni poslovni seminar z naslovom: Podjetniška kultura, ideje in usmerjenost ob naglo ukinjajoči se meji.

Na seminarju, ki bo v petek, 19. aprila, v konferenčni dvorani Pokrajinske ustanove za promocijo turizma (APT) v Sleslanju pri Trstu, bodo sodelovali univerzitetni profesor Jože Pirjevec, ki bo orisal zgodovinski okvir, v katerem so v preteklosti in bodo v bodočnosti potekali gospodarski premiki na tukajšnjem prizorišču, in uveljavljena italijanska podjetnika Giorgio Pastorino in Giorgio Zambelli, ki bosta podala nekaj svojih pogledov glede nujnosti tehnološkega razvoja in planiranja za obstoj in rast srednjih in malih podjetij.

Nazadnje sta predvidena diskusija med udeleženci in predavatelji ter družabno srečanje.

Zaradi omejenega števila mest vabimo vse zainteresirane, da se čimprej prijavijo: za seminarški del in družabnost je predviden prispevek. Za informacije in prijave je na razpolago operativno tajništvo SDGZ (telefon 0039 040 6724823 28).

S SEJE PREDSEDSTVA SGZ GORICA

V ponedeljek 9.t.m. se je zbralo predsedstvo Slovenskega Gospodarskega Združenja iz Gorice.

Predsednik Vito Primožič je poročal o srečanju z generalno konzulko RS v Italiji, ki so ga imeli predstavniki SGZ pred nekaj tedni. Konzulka je poudarila pomen slovenskega zamejskega gospodarstva in obljubila pomoč pri vseh pobudah, ki bi krepile sodelovanje z matično domovino.

Na srečanju je prišlo do ideje, da bi organizirali predstavitev slovenskega goriškega gospodarstva v Ljubljani.

Sledilo je poročilo podpredsednika SGZ Ivana Plesničarja o delu mešane komisije za sodelovanje med SDGZ in SGZ. Znotraj te so sestavili okvirni dogovor, ki predvideva teritorialno sindikalno avtonomijo z ustanovitvijo deželne koordinacije. Cilj skupnega predstavnštva je koordiniranje skupnega delovanja v odnosu z oblastmi in subjekti na državnem in deželnem nivoju.

Naslednja točka je obravnavala odnos med gospodarstvom in šolstvom. Kronično pomanjkanje kadrov namreč sili, da se podjetniki čim bolj povežejo s slovenskim višjim šolstvom v Italiji kot s Slovenskim deželnim izobraževalnim zavodom.

Na pobudo nekaterih operaterjev je predvidena ustanovitev nove sekcije za proste poklice.

Predsedstvo SGZ Gorica je nato razpravljalo o problemu Jeremitišča, nazadnje pa še o možnosti pristopa Združenja k Centru za tehnično pomoč, ki ga je ustanovilo združenje goriških trgovcev Ascom.

ODBOJKA V GORICI

ODLIČNA ZMAGA OLYMPIE

SORITECNA - OLYMPIA TISKARNA BUDIN 1:3

(Olympia: Geotti, Graunar, Pintar, B.Šfiligoj, J.Terpin, Dorn, Maraž (libero), S.Terpin, Benetič, Hlede, G.Šfiligoj, Špaca-pan.)

Proti Soritecni je Olympia Tiskarna Budin odigrala morda najboljšo tekmo v celotnem prvenstvu in trenutno zaseda na lestvici četrto mesto (ki pomeni uvrstitev v play-off) s točko prednosti pred Sočo, ki je zmagala proti ekipi Ferro Alluminio s tesnim izidom 3:2.

Tekma je že od prvih minut potekala v znamenju velike napetosti, saj sta se obe moštvi zavedali velikega pomena srečanja. Olympia pa je že od začetka pokazala večjo zagrizenost, saj je takoj povedla in obdržala prednost do konca seta. Goričani so igrali zbrano, toda na koncu seta je sodnik kar petkrat piskal Pintarju nošeno žogo tako, da je rezultat na koncu seta bil 23:23. Naši pa so z res lepim Geottijevim napadom in Pintarjevimi blokom določili končni rezultat niza. V nadaljevanju se stanje ni spremenilo. Olympia je vztrajno napadala in branila, domačini pa so z blokom in napadi s krila obdržali izenačen rezultat do konca. Tu so Goričani nekoliko popustili in

prepustili set Soritecni pri tesnem rezultatu 26:24. Od tretjega niza naprej je na igrišču začela prevladovati Olympia. Geotti in Graunar sta v napadu bila neustavljiva, Maraž in Bo-

ris Šfiligoj pa sta v obrambi res odlično opravila svojo nalogo. Domačini so kmalu popustili in zmaga je zlahka šla v roke Olympii. Zadnji set je potekal enako kot tretji. Pintar je s točnimi podajami urejeval igro tako, da je končni izid bil kar 25:16.

S to zmago je Olympia dokazala, da ekipa zna v odločilnih trenutkih igrati res dobro. Za naslednjo soboto se zato obeta izredno ognjevit dvoboj, saj je na sporedu tekma med Olympio in San Vitom, ki zaseda na lestvici prvo mesto in velja za daleč najboljšo šestorko v prvenstvu. Olympia vabi seveda čim večje število ljubiteljev odbojke, naj pride navijati in bodrit naše fante!

PS

SAYONARA, ROBERTO BAGGIO!

ANDREJ ČERNIC

130 milijard lir, kar čedna vsotica denarja. Za veliko večino "navadnih" zemljanov so to seveda le utopistične sanje, ne pa za vse. Če se navdušujete nad formulo ena in nekoliko pozorneje sledite dogajanjem okoli rdečega dirkalnika iz Maranella, ste gotovo že zasledili, da je nemški pilot Michael Schumacher lani zaslužil okroglih 130 milijard lir. "Preprosti" ljudje se ob tem zgražajo zaradi tako visokih zneskov, ki jih prejema najboljši in najbolj uveljavljeni športniki. Cene "storitev" nogometnih in drugih junakov, ki nas redno spremljajo vsako nedeljo od jutra do pozne noči, so se v zadnjih letih res neverjetno dvignile. Razlogov za to je seveda več.

Najprej pogledimo, kdo so najbogatejši športniki na svetu. Deseterico športnih Midov so leta 2001 poleg Ferrarijevega pilota sestavljali še trije ameriški košarkarji (Michael Jordan, Shaquille O'Neal, Kevin Garnett), štirje ameriški boksarji (Mike Tyson, Oscar De la Hoya, Lennox Lewis in George Foreman), Tiger Woods, čudežni deček najelitnejšega športa - golfa, ter Dale Earnhardt, pilot avtomobilskih dirk Nascar, ki je rojen v domovini McDonaldiv in Coca Cole, kot večina vseh že prej omenjenih. Najbolj zanimiv pa je podatek, da si, z izjemo Michaela Schumacherja, vsi najbogatejši športniki služijo kruh v senci Kipa svobode. Zakaj ameriški športniki prekašajo evropske kolege v številu ničel na bančnih

računih? Najprej moramo omeniti vlogo ekonomskega trga, ki se vrtili okoli velikih športnih tekmovanj. Brez dvoma je ameriška ekonomija danes neprimerljivo močnejša od evropske. Izpostavljena je zato večji medijski pozornosti: nujna posledica tega so izredno visoki prihodki. Pomislimo na primer na Super Bowl, finalno tekmo ameriškega nogometa, ki vsako leto priklene na kavče pred televizorje 150 milijonov Američanov in več milijonov gledalcev po ostalih celinah. Športna tekma se spremeni v svetovno kulturno-gospodarski dogodek, ki je medijsko odmevnejši celo od večine trenutnih političnih pripetljajev.

Drugi razlog, zaradi katerega se v sportu vrtili tako visoke denarne vsote, gre iskati v logiki že omenjenih "preprostih" ljudi. Že v obdobju antičnega Rima so se cesarji zavedali, da potrebujejo ljudje "za preživetje" neobhodno vloga: panem et circenses, torej hrano in zabavo. Medtem ko so takratno zabavo predstavljale igre v Koloseju, so njih mesto v sodobnem svetu prevzeli veliki športni dogodki. Ljudje po celem svetu jim masovno sledijo. Pomislimo na nogometno svetovno prvenstvo. Razlog za velike investicije v športna tekmovanja je torej na dlani.

Posebno vlogo (ne samo športno) igrajo pri tem zvezdniki. Vzemimo kot primer Ronaldo. Fenomen se je na nogometna igrišča vrnili šele prejšnjo nedeljo, potem ko je več

kot dve leti prisilno "počival" zaradi hudih poškodb (brazilske as si je dvakrat pretrgal kolenske vezi). Kljub temu je od kluba redno prejemal visoko plačo. Se je predsedniku Morattiju to splačalo? Seveda se je, saj bi drugače Ronaldo že zdavnaj "prodal". Brazilec namreč ni samo nogometni, ampak tudi tržni fenomen. Posebej v Braziliji (in v večjem delu Južne Amerike) je Ronaldo pravi statusni simbol, ena izmed najpopularnejših in najbolj "oglaševanih" osebnosti. To se (ne)posredno izrazi to pozna tudi v Interjevi blagajni. Po zaslugi Brazilca se južnoameriške televizijske hiše masovno odločajo za odkupovanje pravic prenašanja tekem milanskega kluba (kar ni ravno najbolj poceni). V vsaki stojnici in v vsaki trgovini se prodajajo Interjevi dresi z Ro-

naldovim imenom. Tudi iz tega milanskega kluba trzi zajeten delež. K temu bi bilo treba dodati še televizijske spote, reklamne oglase in vse, kar upodablja brazilskega asa v dresu milanskega društva.

Tak način oglaševanja je zelo učinkovit tudi za "revnejša" društva. Nogometni klub Brescia si je tako, z nakupom Roberta Baggia, zagotovil veliko nenadejanih prihodkov v društvene blagajne. "Božanski repek" je namreč najpopularnejši in najbolj priljubljen nogometaš na Daljnem vzhodu, posebej na Japonskem. Ekonomski trg Dežele vzhajajočega sonca je neizmeren, čeprav nogometno še ne povsem izkoriščen. Nogometni klub Brescia, ki je izven italijanskih meja neznan, si je z nakupom Baggia zagotovil popularnost v državah Daljnega vzhoda. Pomislimo samo na to, da ima italijanski zvezdnik klube navijačev tudi na Kitajskem, v Belorusiji in celo v Vietnamu.

"Revna" Brescia je tako začela osvajati vzhodni nogometni trg, japonski navijači pa v pričakovanju na letošnje svetovno prvenstvo nestrno kličejo: "Sayonara (nasvidenje) Baggio!". Japonci in Južni Korejci, gostitelji letošnjega SP-ja, si zagotovo želijo, da bi v italijanski izbrani vrsti nastopil Božanski repek. Baggio pa se je pred dobrim mesecem huje poškodoval in do SP skoraj zagotovo ne bo naredil: italijanska nogometna zveza je tako izgubila precejšnjo vsoto že zagotovljenih reklamnih iztržkov, vezanih na nogometaša Brescie.

15

ČETRTEK, 18. APRILA 2002

REKORD BISERKE CESAR

Še ne 19-letna zamejska atletinja Biserka Cesar je v soboto, 13. 4. m., na vsedravnem atletskem mitingu v Brescii, ki je bil namenjen samo metalcam in metalcem, postavila nov zamejski rekord v metu diska. S svojim metom je namreč dosegla znamko 47 metrov in 77 centimetrov, kar je kar 33 cm več od starega zamejskega rekorda, ki ga je leta 1984 postavila Irena Tavčar. Tavčarjeva, ki je bila v osemdesetih letih skupaj z deseterobojcem Gorazdom Pučnikom najboljša zamejska atletinja, je v tistem letu postavila deželni in zamejski rekord v metu diska z znamko 47 m in 44 cm. V naslednjih letih so deželni rekord popravile nekatere druge atletinje, zamejski rekord pa je ostal do sobote nedotaknjen, ko ga je izboljšala Biserka Cesar že v prvem poskusu. Tudi ostali meti Cesarjeve so bili na visoki ravni, to pa ji je tudi omogočilo, da je na sobotnem mitingu dosegla tretje mesto. Sicer je cilj nove zamejske rekorderke ta, da se udeleži mladinskega svetovnega prvenstva.

VELIK DOGODEK V TOLMINU

ODLIČNO PETJE MLADIH DEKLET

JOŽE ŠTUCIN

V soboto, 13. aprila, je bil Šolski center v Tolminu zaseden do zadnjega kotička. Številni ljubitelji petja so namreč prišli na promocijski koncert dekliškega pevskega zbora Znamenje iz Volč, ki ga že šesto leto vodi Klavdija Rot. Pevke so na izviren način predstavile svojo prvo zgoščenko, ki je ob pomoči številnih sponzorjev izšla prav te dni.

Mladost, nekakšen skupni imenovalec zbora, je seveda osnova za uspešno delovanje. Pevke pojejo iz iskrene želje po izražanju, tako rekoč iz srca, iz duše. Ob vsakem nastopu uživamo prav v svežini, iskrenosti in zvočni natančnosti njihovega izvajanja. Seveda pa bi bile zgolj mladost, nadarjenost in veselje do petja premalo, če vseh teh lastnosti ne bi v prepričljivo celoto združevalo pretanjeno in muzikalno vodenje zborovodkinje Klavdije Rot. Njen izostreni obču-

tek za zborovsko delo ima nekaj značilnosti, zaradi katerih zbor kvalitativno presega podobne skupine. Na prvem mestu je tu delo s pevci na vajah. Le redkim dirigentom tako dobro uspeva prenos lastne vizije o glasbenem delu na izvajalca. Druga posebnost volčanskega zbora je bogat repertoar, ki skorajda nima mej, vsaj ne stilističnih, časovnih ali slogovnih. Merilo je zgolj pevsko navdušenje nad izbrano skladbo, kar z drugimi besedami pomeni, da je izbor skladb pester, barvit in raznorodno, a izveden sproščeno in navdušeno. Pojejo praktično vse vrste zborovskih umetnin od preprostih priredb ljudskih pesmi iz obdobja čitalništva, prek avtorskih del domačih in tujih skladateljev do različnih priredb. Celotno izrazno in interpretativno zahtevne črnske duhovne pesmi, ki marsikatero pevca postavijo na laž, saj brez popolne iskrenosti in srčne predanosti temu z emocijami prežetemu petju ni mogoče "ujeti" pravega vzdušja, pri Volčankah zazvenijo polnokrvno in prepričljivo. Prijetnost nastopa pogosto po-

pestrijo še z dodatnimi elementi, kot so preprosta instrumentalna spremljava, ritmično pulziranje s ploskanjem, gibanjem, scenografijo ipd. Nekako v maniri trenda, katerega najodličnejši promotor pri nas je Karmina Silec.

Vsako delo seveda hoče postati tudi "vidno" in "konkretizirano". Volčanke so se ob peti obletnici delovanja odločile za izdajo jubilejne zgoščenke, kar so v minulem letu tudi uresničile. Na omenjenem koncertu, ki ga je duhovito in prijetno povezovala Mateja Bizjak z Radia Ognjišče, so pevke zapele mnoge skladbe, ki so se poslušalcem priljubile že na prejšnjih nastopih. Uvodoma so se poklonili Mariju Kogoju in nežno izvedle njegovo Mladinsko, redni del programa pa so zaokrožile v Afriki, z izvedbo zulujske ljudske Siahamba. Vmes pa seveda niso manjkali Aldo Kumar, s priredbo tolminske ljudske Ti lepa, jst lep, Radovan Gobec, Thomas Morely, Felix Mendelssohn, Gioachino Rossini, Mary Lynn Lightfoot, Marc Shaiman, Matija Tomc, Gustav Gonza, Alojz Srebotnjak ter venček narodnih z različnih koncev domovine in sveta.

NARODNOZABAVNA GLASBA

"NA POL" ŠTEVERJANKA VELIKA ZMAGOVALKA 8. FESTIVALA SLOVENSKE POLKE IN VALČKA

ERIK DOLHAR

Gre za poskočno Polonco Podovac, nečakinjo gospe Pintar iz Valerišča pri Steverjanu, ki se je verjetno spominjate še od lanskega števerjanskega festivala, ko je s svojim ansamblom - Vitezi Celjskimi odnesla najprestižnejšo nagrado.

No, to je Polonci in ostalim "Vitezom" uspelo tudi na 8. festivalu Slovenske polke in valčka, ki je bil pred kratkim v studiu slovenske televizije v Ljubljani. Vitezi Celjski so osvojili glavne nagrade - dve občinstva in pet strokovne komisije - za najboljšo polko Le skupaj isto misliva. V finalu se je predstavilo dvanajst ansamblov, ki so zaigrali po šest polk in valčkov. Tokrat so bile močnejše polke, kjer je bila konkurenca naravnost strašna in zato zmaga Vitezov Celjskih še toliko bolj dragocena. Melodijo je napisal Bojan Zeme, besedilo pa Suzana Potrč-Pointinger. Prvič v osmih letih se je zgodilo, da je največ glasov občinstva z glasovanjem preko telefonov dobila polka, doslej je to uspelo namreč samo valčkom. Vitezi Celjski so dobili kar 2.621 tele-

fonskih glasov, drugouvrščeni ansambel Vrisk za najboljši valček pa 2.550.

Viki Ašič ml. - "duša" ansambla Vitezi Celjski - je ob uspehu izjavil: "Veseli smo že bili, ko smo bili izbrani med finaliste. To, kar smo dosegli, je krasnol! Se zdaj prav ne razumemo, kaj se je zgodilo. Mi bomo ne glede na uspeh neobremenjeno delali naprej. To je samo še en uspešno popisan list v naši kratki zgodovini delovanja".

Bojan Zeme pa je dejal: "Letos so Vitezi Celjski zaigrali mojo drugo zmagovito polko. Kako naprej? Za letošnji Števerjan trenutno pišem polko za ansambel Izvir z Dobrne".

In kaj je povedal o letošnji zmagovalki? "Hotel sem napisati nekaj hudomušnega, svežega in prijetnega! Naša pevca Polona in Andrej Zeme sta delo dobro opravila, prav tako tudi mi ostali."

Ansambel Vitezi Celjski je te dni opravil še dva velika nastopa: 7. aprila na Frankolovem in 13. aprila na Otočcu pri Slaku. Z naglimi koraki pa se že bliža tudi Steverjan. Vojna je napovedana!

AKTUALNO

S 1. STRANI

S PESMIJO IN KULTURO

Predvsem pa je bilo lepo videti slovenske družine, najmlajše s starimi očeti in materami, ljudi različnih poklicev in starosti, ki smo skupaj prisluhnili slovenski in italijanski besedi v Ljudskem vrtu. Čeprav nas je bilo dosti, pa moramo zapisati, da je bilo na prireditvi premalo šolnikov in odločno premalo ljudi iz Goriške, česar ne bomo pripisovali sicer grdemu jutranjemu vremenu. Kot smo poročevalci dolžni to zapisati, ker še vedno verjamemo v solidarnost med nami, še posebej takrat, ko gre za bistvene, temeljne stvari, kot je boj za dostojanstvo slovenske besede in prisotnosti v Trstu.

Več kot tisoč se nas je ob 11. uri zbralo v Ljudskem parku, da bi prisluhnili predsednikoma krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) in Sveta slovenskih organizacij (SSO), Rudiju Pavšiču in Sergiju Pahorju, ter igralki Lidiji Kozlovič, ki je v slovenskem in italijanskem jeziku prepričljivo interpretirala nekaj Kosovelovih pesmi.

Predsednik SSO Pahor je v svojem govoru v slovenskem in mestoma tudi italijanskem jeziku ostro obsodil poškodovanje Kosovelovega kipa, ki po njegovih besedah kaže, kakšen odnos je zavlada do slovenske prisotnosti in naše manjšine v Trstu, v katerem se zavestno išče in "dviguje meja drugačnosti", saj nas skušajo "pahniti v geto, ki je izraz prastarega strahu pred neznanim in volje po zavračanju naše zgodovinske prisotnosti v mestu. To je čas novega prevladovanja anahronističnega zapiranja - v času globalizacije - in etnične sovraštva." Sergij Pahor je tudi povedal, da si sedanja tržaška občinska uprava ne prizadeva, da bi izvajala zakonsko zaščito za slovensko manjšino, in opozoril, da Slovenci v Trstu čakajo že leto dni na popravilo slovenske osnovne šole pri Sveti Ani, ki so jo neznanzi uničili pred letom.

Predsednik SKGZ Rudi Pavšič je prav tako v slovenskem in večinoma v italijanskem jeziku obsodil vandalško oskrnitev Kosovelovega kipa in dejal, da je prav tako obsodbe vredna izjava občinskega odbornika za kulturo Roberta Menie, ki je dejal, da bi morali Kosovelov kip postaviti v slovenski Dijaški dom v Trstu in ga tako prenesti iz Ljudskega vrta, kjer stoji ob boku kipoma Itala Sveva in Jamesa Joyceja. Pavšič je ostro reagiral na Menijevo pojmovanje doma in domovine v Trstu, saj v takem domu, kakršnega si zamišlja tržaški odbornik za kulturo in poslanec Narodnega zaveznitva, ni prostora za nas Slovence. Rudi Pavšič se je tudi zavzel za plodno sožitje in tesno sodelovanje in tak Trst, kakršnega si je zamišljal pesnik Srečko Kosovel: odprt in dom vseh, ki tu živimo.

Pred manifestacijo se je kipu Srečka Kosovela poklo-

nil tržaški župan Roberto Di Piazza z delegacijo, v kateri je bil tudi tržaški prefekt Vincenzo Grimaldi, medtem ko sta predsednik Furlanije-Juljske krajine Renzo Tondo in namestnik direktorja Urada za Slovence po svetu slovenskega zunanjega ministrstva dr. Iztok Simoniti prišla na manifestacijo skupaj z generalno konzulko Slovenije v Trstu Jadranko Šturm Kocjan, prisotnih pa je bilo tudi veliko deželnih politikov in uglednih gostov iz Slovenije.

Predvsem je bila kulturna prireditev v Ljudskem vrtu v Trstu okrog spomenika Srečku Kosovelu, ki posebej našo prisotnost v mestu, odraz slovenskih in italijanskih kulturnih ljudi, ki so se na prireditvi, ki se je zaključila s slovensko himno Zdravljico, zavzeli za strpnost in sožitje v Trstu, ki ne sme in ne more izključevati naše prisotnosti v mestu.

S 1. STRANI

ZAKAJ STAVKA?

V tej zvezi se čudi, da je bil prav 18. člen delavskega statuta uvod v pogajanja o reformi trga delovne sile. Ta člen pa je za sindikate ena temeljnih pridobitev njihovega boja za delavske pravice. Drži pa tudi, da je velika večina delodajalcev prepričana, da se v ozračju socialnih napetosti ne morejo reševati niti manjši spori.

V Italiji ni bilo splošne stavke že 20 let. Dne 25. junija 1982 so jo sindikalne organizacije CGIL, CISL in UIL proglasile, ker je Zveza industrijcev odpovedala sporazum o premični lestvici. Predsednik vlade je tedaj bil senator Giovanni Spadolini, medtem ko je Zvezo industrijcev vodil Vittorio Merloni.

Med torkovo splošno stavko so bila po vseh italijanskih mestih zborovanja z nastopi sindikalnih voditeljev. Sergio Cofferati (CGIL) je govoril v Firencah, Savino Pezzotta (CISL) v Milanu, Luigi Angeletti (UIL) v Bologni. Množična udeležba na zborovanjih in uspeh stavke bosta po mnenju sindikalnih voditeljev poglobila spore in protislovja v sami Berlusconijski vladi. CGIL pa je že sporočila, da bo konec tega meseca priredila gospodarski simpozij, na katerem bodo predmet poglobljene razprave vsi aspekti gospodarske politike sedanje osrednje vlade predsednika Berlusconijskega.

Za gospodarsko politiko velike večine razvitih evropskih zahodnih držav je bila vse vojni čas odločilnega pomena metoda dogovarjanja. Vlade so temeljne smernice svoje gospodarske politike dajale v pretres predstavnikom vseh socialnih strani, predvsem delavcev in delodajalcev na rednih in izrednih srečanjih. Tu so se razni pogledi in predlogi usklajevali. S tako metodo se Berlusconi in njegovi politični prijatelji očitno ne strinjajo, pri čemer se sklicujejo na britansko železno damo Margaret Thatcher in tudi na Španca Aznarja. To je tudi eden glavnih vzrokov, da so sindikati na takšne namere odgovorili s splošno stavko, torej z bojnim sredstvom proti vladi.

DR. BRANKO MARUŠIČ IN G. VINKO PALJK V GORICI O SOLKANU

JAKO STARA VAS...

DANIJELO DEVETAK

Goriški Inštitut za versko in družbeno zgodovino ima na Goriškem ter v širšem italijanskem in slovenskem prostoru velike zasluge ne le za to, da se zgodovina Gorice nenehno pogloblja in bolje spoznava, ampak tudi za to, da se na zanesljivih temeljih kulturne odprtosti in medsebojnega spoštovanja gradijo mostovi prijateljstva med Italijani in Slovenci.

Član Inštituta, publicist in nekdanji urednik škofijskega tednika Voce Isontina g. Renzo Boscarol je prejšnji petek, 12. t.m., uvedel v oratoriju Pastor Angelicus v ulici Rabatta v Gorici dobro obiskan večer, posvečen tisočletnici Solkana. Poudaril je prav to, da pri medsebojnem spoznavanju nihče ne izgubi nič; obratno: odkriva skupne korenine, našo preteklost, sam sebe. Gosta večera sta bila zgodovinar dr. Branko Marušič ter solkanski župnik in dekan msgr. Vinko Paljk, izobraženca, ki dobro poznata zgodovino Solkana in sta dejavna v njegovem sedanjem kulturnem in družbenem življenju.

V zadnjem letu se je verjetno premalo govorilo o skupni tisočletnici Gorice in Solkana, ki sta v znani listini Otona III. omenjena druga ob drugem. In vendar je bila zgodovina dveh sosednjih krajev skozi stoletja tesno povezana. To področje so sooblikovali isti dogodki in isti ljudje, Slovenci, Italijani in Furlani. Goriška je nekoč kot avstrijska dežela segala od Alp do morja; komaj po drugi svetovni vojni je bilo območje razdeljeno med dve državi. In meja se je, žal, močno zarsla v zavest - in podzavest - premnogih. Kljub vsemu se moramo zavedati, da smo v tem letu praznovali ne le častitljivi jubilej Gorice, čeprav je goriški občinski upravi šlo le za to, ampak tisočletnico zahodne slovenske narodnostne meje, tisočletnico stikov med slovanskim in romanskim svetom.

Na kulturnem srečanju je najprej spregovoril dr. Branko Marušič, ki je v glavnem predstavil bogat, več kot petsto strani debel zbornik *Jako stara vas na Goriškem je Solkan*, ki je izšel lani jeseni ob 1000-letnici prve pisne omembe kraja. Gre za zajetno in izredno zanimivo publikacijo, ki jo je izdala Krajevna skupnost Solkan, uredil pa jo je prav dr. Marušič. Zbornik je živa priča preteklega in sedanjega življenja v Solkanu, saj je posvečen njegovim preteklosti, solkanskim mizarjem, narodopisju, jezikoslovlju, umetnosti, slavnim Solkancem, okolju in prostoru, spominom in pričevanjem. S 46 tehtnimi pri-

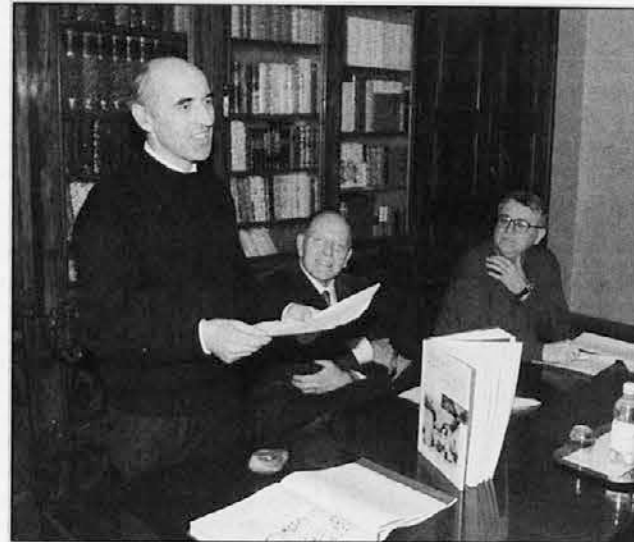
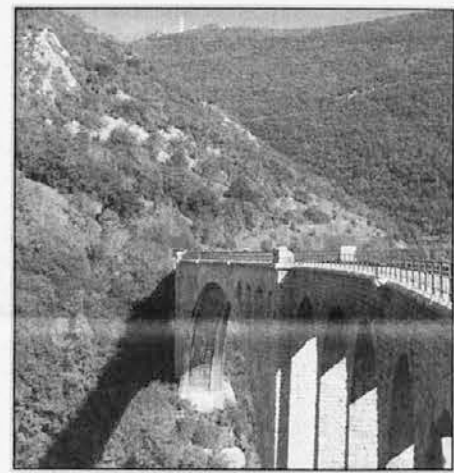

FOTO BUMBACA

spevki je sodelovalo kar 40 avtorjev. Knjiga, je poudaril urednik, opisuje številne poglede na vas, ki šteje danes okrog tri tisoč prebivalcev. Ker pa v njej ni in ne more biti vse povedano, želi biti obe-

opomogel, "vendar svojih skrbin nikoli več ne uspe zapolniti"; ob sebi je začel "rojevati novo mesto - Novo Gorico, toda z njeno rastjo propada..., ne more pa si povrniti nekdanjega utripa." Zave-

nem spodbuda, da bi se z znanstvenimi raziskavami marsikateri vidik krajevne preteklosti še naknadno proučil in poglobil. In dela ne manjka.

Solkan, ki je znan tudi po največjem kamnitem železniškem mostu na svetu, se prvič omenja v že omenjeni listini kot "grad (castellum), ki se mu pravi Solkan"; tu je bil sedež vojaške, upravne in tudi cerkvene oblasti. Gorica pa je bila tedaj "villa", t.j. vas, ki je postala mesto šele v 14. stoletju. Iz tega je razvidno, da je v začetku 11. stoletja prvenstvo pripadalo

Solkanku, utrjenemu kraju, oblastnemu središču ozemlja. Zato je "Siliganum" v listini tudi omenjen pred "Gorizo". Gorica je le sčasom postala središče pokrajine, in to zaradi prisotnosti visokoplemiškega grofovskega rodu, ki je imel rezidenco na grajskem griču. Kot omenja predsednik Sveta Krajevne skupnosti Solkan Tomaž Vuga v predgovoru zbornika, živi Solkan že tisoč let; s prvo svetovno vojno je doživel katastrofo, nato si je nekoliko

rovan v "trdnost in pokončnost Solkancev" je Vuga prepričan, da bi morala tisočletnica in začetek novega tisočletja "napovedati tudi začetek novega prepoda kraja, odpravo ovir, ki zavirajo njegov razvoj".

V zborniku je posebno poglavje posvečeno cerkveni zgodovini Solkana. O tem je

prejšnji petek spregovoril g. Vinko Paljk, ki je tam župnik od leta 1986. Povedal je, da je zgodovina krajevne Cerkev proučil s pomočjo knjig, revij, arhivov in pričevanj. Tako je nastal mozaik, "pri katerem so veliko naredili zgodovinarji, kakšno drobtinico sem prispeval tudi jaz." Gost je povedal, da o začetkih krščanstva v Solkanu lahko le ugibamo. Arheološke najdbe pa neizpodbitno pričajo o tem, da so tu živeli kristjani že vsaj pred 1500 leti. Obstaja zanimiv starokrščanski sarkofag z grškim nagrobnim napisom. V 7. stoletju so na tem področju živeli kristjani Langobardi, o čemer govori ohranjen železen pasni oков. Nekaj edinstvene-

ga je svetilka-oljenka iz žgane gline s starokrščanskimi simboli, ki so jo našli na vrtu v bližini župnijske cerkve in ki sega v čas od 4. do 7. stoletja. V pisnem prispevku g. Paljka sledi seznam solkanskih župnikov in kaplanov od konca 12. stol. do današnjih dni; zanimivi so tudi podatki o solkanski župniji, ki je vključevala tudi Gorico (ta je dobila svojega župnika leta 1460), v najstarejših seznamih dajatev. Poglavje o duhovnih poklicih iz solkanske župnije priča o izjemni duhovni živostni kraja; podatki o duhovnikih, redovnikih in redovnicah segajo tja do leta 1600. Svojestven pokazatelj verskega življenja so tudi procesije, izredno zanimiv odraz časa. Pisec je ugotovil, da je zavzet solkanski vernik v preteklosti v enem letu lahko sodeloval kar pri osemindesetih procesijah. Verniki so se v vseh dobah tudi združevali v bratovščine in druga cerkvena združenja. Krščanstvo je kot sestavni in življenjski del slovenskega naroda učilo ljudi ne le moliti, ampak tudi brati, pisati, obdelovati zemljo idr. Cerkev je skrbela za šolstvo, zdravstvo in tudi gospodarsko stanje župljanov.

Solkanska župnija je v preteklosti obsegala široko področje, ki pa se je s spreminjanjem njene meje s časom ozalo, tako da so se iz začetne župnije razvili dvajset župnij in dve mesti. Solkanski verniki so v prejšnjem stoletju zaradi fašizma in komunizma doživeli nemalo ponižanj in drago plačali svojo zvestobo Kristusu in evangelijskim vrednotam; zapis g. Paljka dopolnjujejo dragocena pričevanja tudi iz te dobe.

Solkanski župnik je na koncu svojega posega prejšnji petek z zadovoljstvom povedal, da že več kot 600 let ostaja najbolj imenitna župljanka Svetogorska Kraljica, saj spada Skalnica pod solkansko župnijo. Ta veskozi spremlja Solkance s svojo materinsko navzočnostjo in "daje kraju poseben čar".

Večer se je nadaljeval z razpravo, pri kateri so prisotni med občinstvom sodelovali v vprašanji in opazkami. Od dveh predavateljev in prof. Sergia Tavana, člana Inštituta in dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, smo izvedeli še marsikaj zanimivega o izvoru krajevnega imena, o demografskem nihanju skozi čas, o spretnih mizarjih in obrtnikih, ki so se zbirali v drugih, o uglednih Solkancih, ki so ponesli sloves rojstnega kraja v svet.

In vsaj za en večer je bil Solkan - v zavesti navzočih - spet združen z Gorico, s katero je delil skupno milo in nemilo usodo skoraj tisoč let. Vse najboljše, Gorica! Vse najboljše, Solkan!